

HVIDBOG

Randers Kommune

Titel: Hvidbog om Randers Kommune

Udgiver: Randers Kommune, Laksetorvet 1, 8900 Randers,
www.randers.dk

Udgivelse: Juni 2025. 1. udgave og digital udgave på
www.fremtidensranders.dk

Layout og produktion: Randers Kommune

Tryk: Buchs A/S, Randers.

Ophavsret og brugsvilkår: Materialet må citeres med korrekt kildeangivelse. Dele af materialet må gengives med henvisning til Randers Kommune.

Randers, 3. juni 2025.

INDHOLD

Forord	5
Kapitel 1: Indledning.....	9
Kapitel 2: Randers Kommunes særlige karakteristika	11
Geografi, natur og klima	11
Infrastruktur	13
Erhvervsliv og erhvervsstruktur	15
Boligmasse, planlægning og byudvikling.....	20
Randers midtby.....	30
Kapitel 3: Menneskene der bor her	35
Befolkningsudvikling	35
Borgere uden for arbejdsmarkedet (indkomstoverførsler)....	37
Børn og unge	46
Skolebørn	50
De unge.....	57
Beskæftigelsesindsatsen.....	63
Beskæftigelsesgrad og borgere på overførselsindkomst	72
Kapitel 4: Sammenhængskraften – den fælles identitet.....	81
Kultur- og oplevelsesområdet	81
Civilsamfund og foreningsliv.....	84
Kapitel 5: Opsummering og fokusområder	91
De væsentligste udfordringer.....	91
Muligheder og potentialer.....	93
Vigtige fokusområder	95

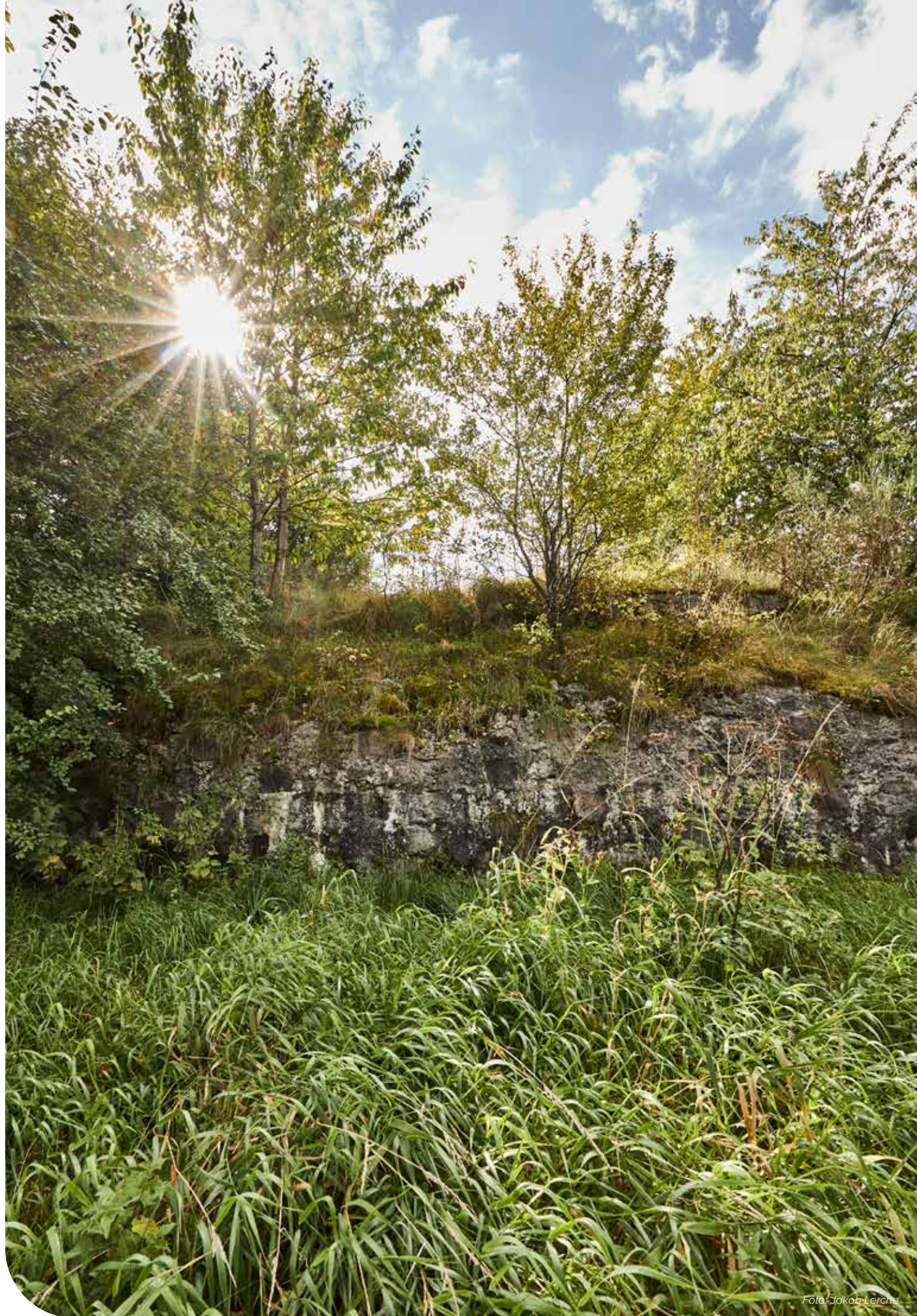

Foto: Jakob Lerche

FORORD

Den økonomiske vækst i Danmark igennem de seneste år har blotlagt nogle grundlæggende, strukturelle udfordringer i Randers Kommune. På trods af de gunstige konjunkturer er alt for mange af kommunens borgere på overførselsindkomst - og vi ligger som nr. 97 ud af 98, når ministeriet opgør den forventede andel af borgere på overførselsindkomst i landets kommuner.

Årsagerne ligger bagud i tid, og der kræves store greb og et langt sejt træk for at vende udviklingen. I Vision 2030 har byrådet slået tonen an med ambitionen om "en beskæftigelse klart over landsgennemsnittet", "stor social mobilitet", "forbedret sundhedstilstand" og ønsket om, at "markant flere får en ungdomsuddannelse".

Med afsæt i visionen har byrådet ønsket, at kommunen som organisation, erhvervsliv og civilsamfund i hele Randers Kommune samles om et forandringsprojekt, der skal sikre, at langt flere borgere får gode livschancer, en uddannelse, fodfæste på arbejdsmarkedet samt muligheder for at bringe deres egne ressourcer i spil. Et projekt som skal løfte den socioøkonomiske profil i kommunen og bane vejen for 'Fremtidens Randers'.

Kommunens udfordringer vedrører ikke kun Randers by men hele kommunen. Fremtidens Randers handler derfor om alle byerne og lokalsamfundene på tværs af hele kommunen.

Med Fremtidens Randers skal der udvikles en ny dimension i arbejdet med udviklingen af kommunen. Forventningen er, at der er brug for et langt mere strategisk og systematisk tværgående arbejde med at skabe rammer, der løfter og udvikler borgernes sundhed, kompetencer og kvalifikationer, øger deres livschancer og i højere grad gør dem i stand til at leve et aktivt liv og være selvforsørgende.

Arbejdet med Fremtidens Randers skal på den længere bane grundlæggende ændre kommunens socioøkonomiske profil. Samtidig skal arbejdet også sikre, at der allerede på kort sigt sker ændringer, som kan forbedre kommunens økonomi og rammevilkår, så der skabes forudsætninger for positive og selvforstærkende forandringer på tværs af kommunen.

Byrådet har besluttet, at arbejdet med Fremtidens Randers skal foregå i tre faser:

- **Fase 1:** Udarbejdelse af en Hvidbog, som beskriver kommunens problemstillinger, styrker og svagheder. Hvidbogen præsenteres for byrådet ultimo maj 2025.
- **Fase 2:** Her skal kendskabet til Hvidbogen udbredes, og der skal indsamles input fra interessenter, borgere, erhvervsliv og civilsamfund til en strategisk plan, der adresserer mulige løsninger og mål for at komme videre med Fremtidens Randers. Forslaget til en strategisk plan for Fremtidens Randers skal behandles i byrådet i november 2025 med henblik på, at det afgående byråd kan behandle sagen og give sine anbefalinger til det nye byråd, som starter 1. januar 2026. Forslaget til en strategisk plan behandles igen af det nye byråd primo 2026, hvor det nye byråd kan tage endelig stilling til det videre arbejde med Fremtidens Randers.
- **Fase 3:** Efter beslutning om en strategisk plan sættes arbejdet med løsninger i gang i 2026 og frem.

Denne Hvidbog om Randers Kommune udgør afslutningen af fase 1 og skal danne grundlaget for de videre drøftelser og politiske beslutninger om strategi, mål og løsninger for Fremtidens Randers.

Hvidbogen er udarbejdet af forvaltningen i Randers Kommune med bistand fra et rådgivende ekspertpanel bestående af følgende:

- **Nina Smith**, professor i økonomi, Aarhus Universitet (formand)
- **Jens Erik Zebis**, direktør for Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering
- **Leif Vestergaard Pedersen**, formand for Etisk Råd og tidl. direktør i Kræftens Bekæmpelse og Sundhedsdirektør i Region Midt
- **Søren Møller**, formand for Randers Idrætshaller og DGI-Byen, tidl. landsformand i DGI
- **Peter Bogh Lindgaard**, formand for DI Randers-Norddjurs, fabriksdirektør i DermaPharm
- **Jan Guldmann**, bestyrelsesformand for RandersBolig og tidligere næstformand i 3F og FH Randers (Fagbevægelsens Hovedorganisation)

Hvidbogen beskriver både styrker og svagheder, problemstillinger og tendenser, der vurderes nødvendige at finde løsninger på for at styrke Fremtidens Randers. Hvidbogen udpeger samtidigt de væsentligste temaer, der bør fokuseres på i det videre arbejde. Hvidbogen rummer dog ingen svar på de problemstillinger, som identificeres – løsningerne skal som ovenfor beskrevet identificeres og prioriteres i det efterfølgende arbejde med udarbejdelse af en strategisk plan.

Som kommune står vi midt i en 'reformstorm'

Samtidigt med udarbejdelsen af Hvidbogen skyller en bølge af forandringer ind over landets kommuner i form af politiske vedtagne reformer, der skal implementeres over de kommende år. Reformerne indeholder en række muligheder for kommunerne samtidig med, at de væsentligt ændrer rammerne for den kommunale opgaveløsning. Med de udfordringer, som Randers Kommune står overfor, er det afgørende, at vi som kommune får udnyttet reformernes potentialer og aktivt bruger reformernes nye redskaber til at få forbedret livschancerne for de mennesker, der bor i Randers Kommune.

Sundhedsreformen

I november 2024 blev der indgået en landspolitisk aftale om en sundhedsreform. Reformen gentænker strukturen af sundhedsvæsenet og styrker det nære sundhedsvæsen. Med reformen oprettes der 17 nye sundhedsråd, der skal sikre sammenhæng i indsatsen. Samtidig flyttes opgaver som akutpladser og akutsygepleje, patientrettet forebyggelse og dele af genoptræning fra kommunen til sundhedsrådet.

Ældrereformen

I april 2024 blev der indgået en aftale om en ældrereform, der forandrer måden, hvorpå ældreplejen skal reguleres og udføres på i kommunerne. Der indføres blandt andet faste teams i hjemmeplejen, hurtigere visitation af hjælpemidler, færre dokumentationskrav og et nyt samlet ældretilsyn.

Socialområdet

I maj 2024 blev der indgået en landspolitisk aftale med 25 initiativer på social- og handicapområdet, som på sigt skal reducere de stigende kommunale udgifter på området. Initiativerne indeholder blandt andet en ny takstmodel for botilbud, forslag om forenkling af regler på socialområdet samt en mere lempelig tilsynspraksis.

Folkeskoleaftale

Folkeskoleaftalen fra marts 2024 indeholder 33 initiativer, der skal implementeres over de kommende år. Aftalen giver blandt andet mulighed for ekstra undervisning i dansk og matematik til de fagligt svageste elever samtidig med, at den politiske aftale lægger op til strukturelle ændringer med færre prøver og læreplaner. Herudover indføres et nyt initiativ om juniormesterlære.

Beskæftigelsesreformen

I april 2025 blev der indgået en politisk aftale om en reform af beskæftigelsesområdet. Aftalen ændrer væsentligt på rammerne for den kommunale beskæftigelsesindsats ved at give et større lokalpolitisk råderum. Aftalen omfatter en omfattende regelforenklning samt et paradigmeskifte fra et fokus på proceskrav til fokus på de opnåede resultater. Samtidig skal udgifterne på området reduceres med 2,7 mia. kr. på landsplan frem mod 2030.

Grøn trepart

Med "Aftale om et Grønt Danmark" og "Aftale om Implementering af et Grønt Danmark", som blev indgået i juni 2024, får kommunerne en central rolle med ansvar for planlægning og implementering af arealomlægningsindsatsen. Det betyder, at kommunerne senest i 2025 skal udarbejde dynamiske omlægningsplaner, der viser, hvordan man lokalt vil komme i mål med indsatsen. Indsatsen omfatter udtagning af kulstofrige lavbundsjorder, vådområder, skovrejsning, ekstensivering og andre arealbaserede omlægningsindsatser for herved at sikre en god økologisk tilstand i havmiljøet, bedre vilkår for natur og biodiversitet samt en mindre klimabelastning.

Kommunikations- og inddragelsesproces

Arbejdet med implementeringen af reformerne er en kæmpe opgave for den kommunale organisation og hænger samtidigt i vid udstrækning sammen med de udfordringer, som skal løses i regi af Fremtidens Randers.

Randers Kommune som organisation kan dog ikke alene skabe alle løsninger på de problemer, vi står overfor. Det kræver en fælles indsats med erhvervslivet, fagbevægelsen, civilsamfundet m.fl. - og helt nye idéer og tilgange kan være nødvendige.

Byrådet har derfor besluttet at prioritere en omfattende kommunikations- og inddragelsesproces. Målet er at sikre kendskabet til Hvidbogen og arbejdet med Fremtidens Randers og skabe dialog med offentligheden og interessenter, som skal afføde input, idéudvikling, inddragelse og engagement.

Det er min forhåbning, at vi med Hvidbogen har skabt et godt grundlag for denne dialog – og herunder har givet en baggrundsviden om det helt nødvendige behov for at vende udviklingen på en række områder.

Hvidbogen er et koncentrat af de væsentligste oplysninger og data om kommunen. Hvidbogen bygger på et omfattende baggrundsmateriale, hvor der er mulighed for at læse mere dybdegående om de enkelte temaer.

God læselyst.

Jesper Kaas Schmidt
Kommunaldirektør

Kapitel 1

INDLEDNING

Med denne Hvidbog gives en samlet beskrivelse af Randers Kommune. Sammen med det tilhørende baggrundsmateriale beskriver Hvidbogen, hvordan Randers Kommune ser ud socioøkonomisk, og hvilke konkrete udviklingsmæssige problemstillinger kommunen har.

Hvidbogen indeholder herunder beskrivelse af en lang række faktorer, som påvirker Randers Kommunes problemer og muligheder – både faktorer, som den kommunale organisation har indflydelse på og faktorer, som primært kan påvirkes af andre aktører.

***Socioøkonomi** omfatter en lang række faktorer knyttet til kommunens befolkningssammensætning – herunder alder, uddannelsesniveau, beskæftigelse, indkomst, sundhed mv.*

På baggrund af beskrivelser af data og udviklingen set over de seneste 5-10 år afsluttes Hvidbogen med en opsamlende beskrivelse af de udfordringer, som vurderes afgørende at få løst, hvis ambitionerne i forhold til Fremtidens Randers skal realiseres. I opsamlingen vil der også blive sat fokus på kommunens styrkepositioner og nogle mulige potentialer.

Hvidbogen rummer dog ingen svar på de problemstillinger, som opstilles. De mulige løsninger skal først identificeres og diskuteres i det efterfølgende arbejde med udarbejdelse af en strategisk plan.

I arbejdet med Hvidbogen er der som udgangspunkt udelukkende anvendt eksisterende viden og data. De anvendte data er primært trukket i løbet af foråret 2025. På en række områder har det i den forbindelse kun været muligt at trække data til og med 2023. Dette gælder særligt for områder, hvor det har været ønsket at sammenligne Randers Kommunes tal med andre kommuner.

Hvidbogen indledes med en beskrivelse af Randers Kommunes særlige karakteristika – de geografiske og fysiske rammer, erhvervslivet og boligområdet. Herefter rettes fokus på menneskerne, som bor i Randers Kommune. Vores befolkningsudvikling og i særlig grad vores børn og unge samt udviklingen på beskæftigelsesområdet i forhold til borgere i den erhvervsaktive alder. Til sidst behandles kultur- og oplevelsesområdet samt civilsamfundet og foreningslivet, hvorefter Hvidbogen afsluttes med en sammenfattende opsamling og nogle fokusområder, som bør prioriteres i det videre arbejde med den strategiske plan for Fremtidens Randers.

Sammenligningskommuner og geografiske opdelinger i kortmateriale

I forbindelse med udarbejdelse af Hvidbogen og det tilhørende baggrundsmateriale er der generelt lavet sammenligninger med henholdsvis Vejle, Horsens og Silkeborg Kommune samt gennemsnittet på landsplan.

Disse tre sammenligningskommuner er udvalgt på baggrund af, at de har haft samme afsæt som Randers Kommune. De er således alle tre større jyske provinskommuner i pendlerafstand til Aarhus og har en historisk baggrund som arbejderbyer. Af forskellige årsager har de tre kommuner igennem de seneste 15-20 år dog taget mere gunstige udviklingsbaner end Randers Kommune.

Som en del af det samlede materiale er der udarbejdet en lang række kort, hvor data er vist på delområder i Randers Kommune. Disse er tilgængelige i baggrundsmaterialet. Udgangspunktet for opdelingen er generelt kommunens skoledistrikter, men på udvalgte områder kan andre opdelinger af praktiske årsager være anvendt.

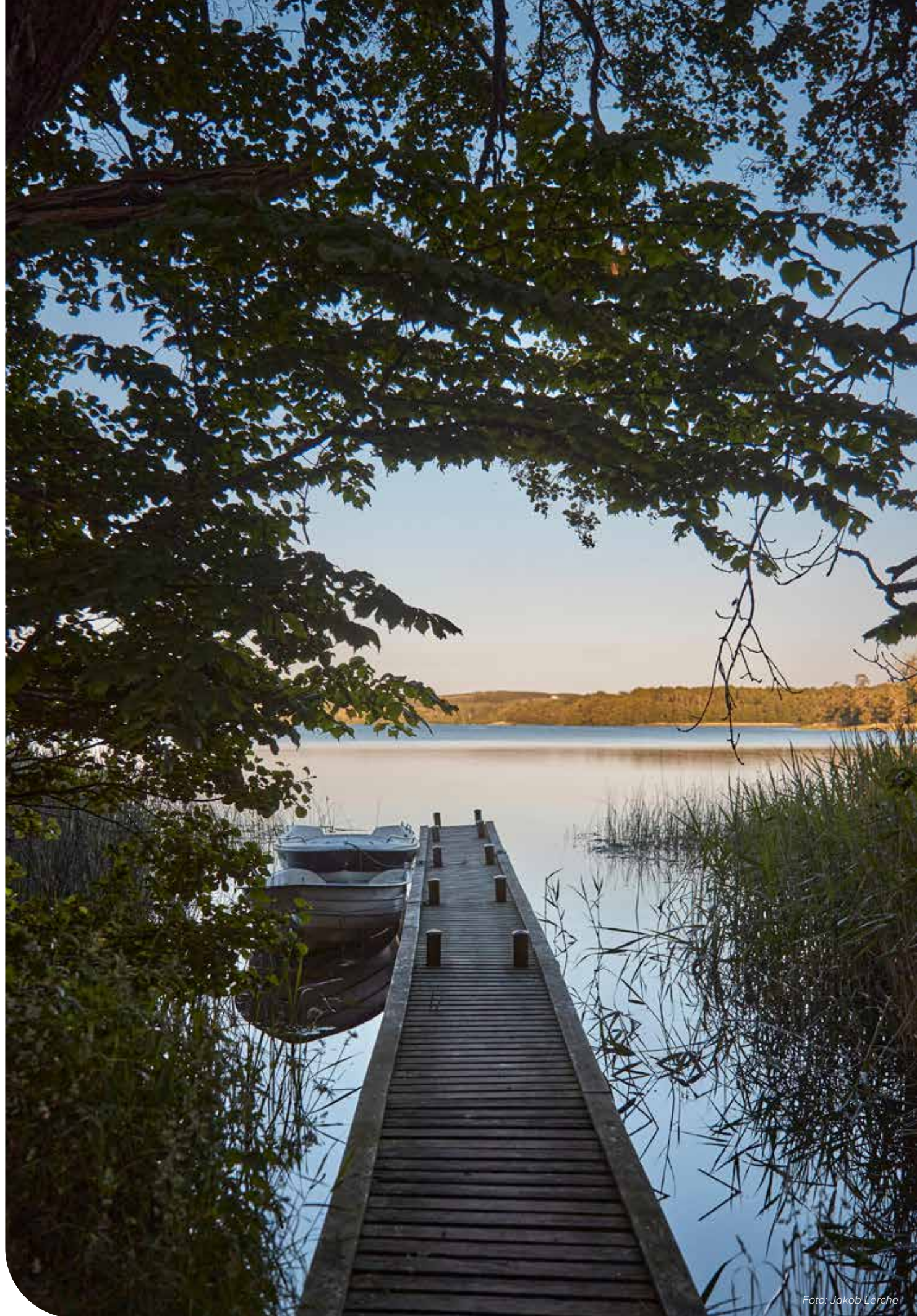

Foto: Jakob Lørche

Kapitel 2

RANDERS KOMMUNES SÆRLIGE KARAKTERISTIKA

I dette afsnit beskrives Randers Kommunes særlige geografiske karakteristika og de klimaudfordringer, som kommunen står overfor. Der ses også nærmere på kommunens infrastruktur, erhvervsliv og boligmasse, ligesom afsnittet har et særligt fokus på Randers midtby.

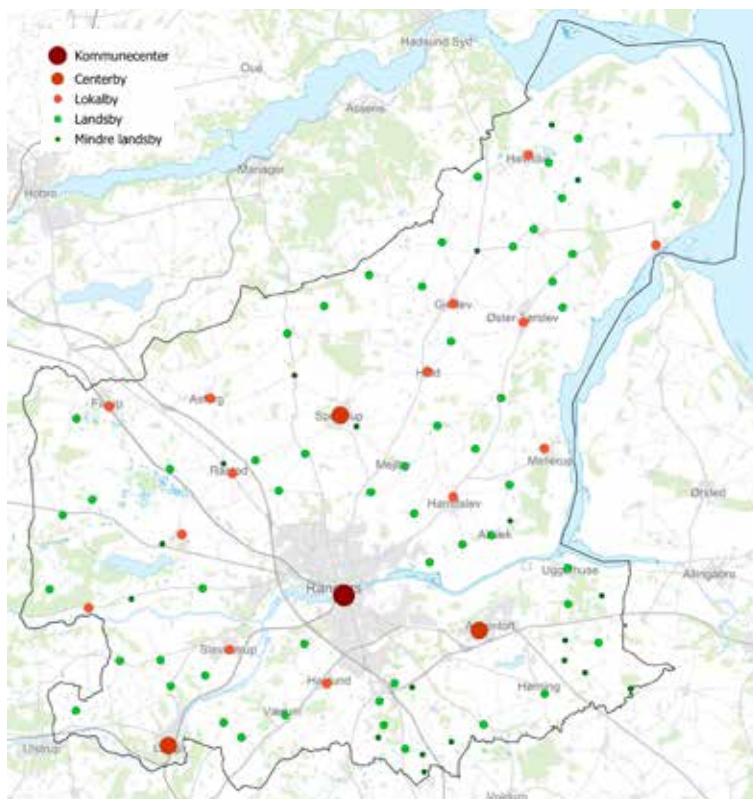
GEOGRAFI, NATUR OG KLIMA

Randers Kommune er målt på geografisk areal den 20. største kommune i Danmark med et samlet areal på 74.825 hektar. Kommunen ligger i Østjylland og er placeret stort set midt imellem de to universitetsbyer Aarhus og Aalborg.

Størstedelen – omkring 2/3 – af kommunens lidt mere end 100.000 indbyggere bor i kommunens hovedby Randers. Foruden Randers by er der i kommunen tre såkaldte centerbyer - Assentoft, Langå og Spentrup - som er udpeget til at være vækstzoner med butikker, restauranter, klinikker, offentlige services og lignende. Hertil kommer en lang række større og mindre landsbyer.

På oversigtskortet nedenfor er Randers by, centerbyerne samt større og mindre landsbyer vist. Som det ses af kortet, er hovedbyen Randers by og de tre centerbyer geografisk spredt i kommunen. Det betyder, at de fleste af kommunens landsbyer har begrænset afstand til enten Randers by eller nærmeste centerby.

Kort 1: Oversigt over byer i Randers Kommune

Randers Kommune og "Den Østjyske Millionby"

Realdania og Arkitektskolen Aarhus udkom i 2019 med resultaterne fra projektet "Den Østjyske Millionby". Projektet kortlagde og undersøgte potentialerne ved at skabe sammenhæng på tværs af erhverv, byer, natur, infrastruktur mv. i Østjylland – fra Haderslev i syd til Randers i nord. I afrapporteringen konstateres det blandt andet, at "Den Østjyske Millionby" er karakteriseret ved to stærke centre - den nordlige del omkring Aarhus, og den sydlige del i Trekantområdet.

Randers by udgør den nordligste del af "Den Østjyske Millionby". Set i denne sammenhæng kan Randers Kommune inddeles i tre – den sydlige del af kommunen, som har nærheden til Aarhus, Randers by samt landdistrikterne mod nord og nordøst, der i udgangspunktet ikke opfattes som en del af "Den Østjyske Millionby".

Kommunens geografiske placering indebærer i dette perspektiv et potentiale, men også nogle udkantsproblemstillinger – særligt for den nordøstlige del af kommunen.

Natur og klima

Af kommunens samlede areal på 74.825 hektar udgøres 6.701 hektar, svarende til 9 pct., af beskyttet natur – primært bestående af eng (2.677 hektar) eller mose (1.806 hektar).

Kommunen er begunstiget med en attraktiv og varieret natur bestående af større vådområder, gamle skove, bevaringsværdige kystlandskaber, kuperede bakke- og dalstrøg, søer og erosionsdale samt flere betydningsfulde og rekreative naturområder - blandt andet i form af moserne i Skals Ådal, Nørreådal, det kuperede landskab i naturnationalparken Fussingø og Læsten Bakker.

Gudenåen og Randers Fjord løber som et blåt bånd gennem kommunen, mens der i Randers by er mange og store bynære grønne områder, som giver mulighed for nem adgang for borgerne til naturoplevelser.

Grøn Trepert

Med "Aftale om et Grønt Danmark" og "Aftale om Implementering af et Grønt Danmark" ("Grøn Trepert") får kommunerne – i samarbejde med lodsejere og staten - en central opgave med at beskytte naturområder, fx gennem skovrejsning og genskabning af vådområder på lavbundsjord. Tiltagene skal sikre en god økologisk tilstand i havmiljøet, bedre vilkår for natur og biodiversitet samt en mindre klimabelastning.

Både moser og enge, skovområder, vandløb og Randers Fjord forventes at få forbedrede forhold med implementeringen af ambitionerne i "Grøn Trepert". For Randers Kommune kan indsatsen desuden give nogle forbedrede muligheder for forskellige former for turisme med fokus på naturoplevelser i og omkring Randers Fjord og Gudenåen.

Klimaforandringer og forebyggelse af klimatrusler

Randers Kommune er af EU udpeget som en oversvømmelsestruet risikokommune. Den største trussel for store oversvømmelser i kommunen findes, hvor Gudenåen møder Randers Fjord - det vil sige i Randers midtby. Her kan opstå et særligt kritisk klimascenarie i en situation, hvor ekstrem regn og stormflod sker på samme tid. Det vil betyde, at Gudenåen/Randers Fjord løber over sine bredder i Randers midtby, hvilket vil indebære, at kloakkerne vil løbe over, og at kældre, veje og stueetager bliver oversvømmede.

Klimabåndet

De væsentligste elementer til beskyttelse af Randers midtby er etableringen af "Klimabåndet" – og som en integreret del af dette opførelsen af "Klimabroen".

Klimabåndet er en samlet naturbaseret klimatilpasningsløsning, som skal håndtere nuværende og fremtidige udfordringer med oversvømmelse af Randers midtby fra hhv. stormflodshændelser og (samtidige) ekstremnedbør over byen. Klimabåndet skal sikre byen og byens værdier på begge sider af Gudenåen/Randers Fjord fra Justesens Plæne i vest til den nye Klimabro i øst. Sikringen skal integreres i byens fremtidige bebyggelser og byrum, så der skabes en gevinst for byens borgere ved at skabe bynær natur og muligheder for ophold, færdsel og oplevelser langs vandet, samtidig med at en stor og meget vigtig opgave løses på en omkostningseffektiv måde.

Som led i realiseringen af Klimabåndet har Randers byråd besluttet, at der skal etableres en Klimabro. Som en del af projektet etableres der en dæmning på tværs af det nordlige havnebassin. Dæmningen holder vandstanden lav inde i havnebassinet under en stormflod og sikrer byen mod oversvømmelse og sikrer samtidigt, at regnvand fra midtbyen kan opmagasineres, mens vandstanden står højt i Randers Fjord.

Dæmningen laves på en måde, så der ovenpå denne kan anlægges vej og cykelsti, som efterfølgende videreføres i en egentlig bro til sydsiden.

INFRASTRUKTUR

Randers Kommune er generelt begunstiget med en effektiv infrastruktur og let adgang til både nationale og internationale transportkorridorer – ikke mindst i form af motorvej E45, et jernbanenet med direkte togforbindelser til landets største byer og Randers Havn, som er en vigtig, jysk erhvervshavn.

Omkring 30.000 af kommunens indbyggere pendler dagligt til et job inden for kommunegrænsen, mens omkring 20.000 pendler ud af kommunen til jobs beliggende i en anden kommune. Den gennemsnitlige pendlerafstand er 25,6 km. Omvendt pendler omkring 12.000 borgere fra andre kommuner dagligt til Randers Kommune.

Infrastrukturplan og Klimabroen

Mobilitet handler om at sikre god fremkommelighed for kommunens borgere og virksomheder. I Randers Kommunes Infrastrukturplan fra 2021 udpeges – og prioriteres – de vigtigste udfordringer for mobiliteten i Randers Kommune.

I Infrastrukturplanen peges på kommunens største udfordring for mobiliteten. Det er "Den blå barriere for nord-sydgående trafik". Planen peger også på, at løsningen er at få skabt mindst én ekstra krydsning af Gudenåen/Randers Fjord og optimere kapaciteten på de nuværende krydsninger. I dag kører i gennemsnit mere end 40.000 biler i døgnet over Randers Bro. Det medfører betydelige kødannelser i myldretiden. Dette problem har været og er stadig helt afgørende i planlægningen af det fremtidige vejnet i Randers Kommune.

Etableringen af Klimabroen, nævnt ovenfor, udgør et centralt element i at løse denne udfordring. Ud over at beskytte mod klimaforandringer er Klimabroen således et centralt element i at binde Randers midtby bedre sammen trafikalt og aflaste det eksisterende vejnet, ligesom Klimabroen med sin beskyttelse åbner for byudvikling på havnearealerne og dermed skaber forudsætningerne for det ambitiøse byudviklingsprojekt "Flodbyen Randers". Byudviklingsprojektet er nærmere beskrevet i afsnit nedenfor.

Sideløbende med - og som forudsætning for byudviklingsprojektet Flodbyen Randers - er Randers Havn over en årrække i gang med at flytte fra den nuværende placering til nye arealer længere mod øst. I den forbindelse er der blevet etableret en ny havnevej, som skal sikre nem og hurtig adgang for virksomheder mellem de nye havnearealer og motorvej E45. Senere vil vejen blive forbundet direkte med Klimabroen.

Infrastrukturplanen peger derudover på, at det på sigt også vil være nødvendigt at etablere en egentlig ringforbindelse omkring Randers i form af en omfartsvej, som krydser Randers Fjord længere mod øst. Denne forbindelse vil aflaste Randers Bro yderligere, skabe et oplagt alternativ i tilfælde af nedbrud på motorvej E45 samt åbne muligheder for udvikling i den nordøstlige del af kommunen.

Ligeledes fremhæves to yderligere udfordringer i kommunens eksisterende vejnet, som kommunen har som prioritet at løse – øst-vestgående trafik i Randers by (hvor der særligt i den nordlige ende af byen mangler gode øst-vestgående forbindelser) samt vejnettet i landdistrikterne (som blandt andet skal forbedre adgangen til motorvej E45 for den nordøstlige del af kommunen).

Herudover arbejdes der på at forbedre kommunens stinet for cyklister og gående. Et godt og sammenhængende stinet skal blandt andet forbedre adgangen til naturområder, øge tryghed, trafiksikkerhed og folkesundheden og understøtte, at færre end i dag vælger bilen til de kortere ture. I den sammenhæng arbejdes blandt andet for at realisere syv såkaldte "korridorer for supercykelstier" som led i supercykelsti-samarbejdet i Region Midtjylland. De syv korridorer skal forbinde koncentrationer af arbejdspladser, uddannelser og beboelsesområder i kommunen.

I forhold til generel erhvervsudvikling planlægges der primært ud fra et princip om, at større og transporttunge virksomheder skal lokaliseres i tilknytning til de steder, hvor der allerede eksisterer god infrastruktur – herunder fx i Purhus og Sdr. Borup.

Offentlig transport i Randers Kommune

Foruden kommunens vej- og stinet understøttes borgernes mobilitet via forskellige, offentlige transportmuligheder.

Busnettet består af bybusser og regionale busser, og alle kommunens store indfaldsveje er dækket af busruter. Antallet af busafgange i byerne fastsættes ud fra et politisk vedtaget servicemål med afsæt i byernes størrelse. Det indebærer, at byer med flere indbyggere kan forvente flere busafgange end byer med færre indbyggere. I 2024 var der i Randers Kommune omkring 2,8 mio. passagerer med busserne (lokale og regionale ruter), mens data fra trafikselskaberne viser, at der til sammenligning var omkring 1,6 mio. passagerer i Horsens Kommune, 1,5 mio. passagerer i Silkeborg Kommune og 1,6 mio. passagerer i Vejle Kommune i samme periode.

I Randers Kommune findes to togstationer – henholdsvis Randers Station i Randers by og Langå Station, som begge er placeret på hovedtoglinjen mellem Aalborg og København. Langå Station er desuden et vigtigt knudepunkt, som forbinder hovedtoglinjen med Vestjylland via en direkte toglinje mod Viborg, Skive og Struer. Data fra Trafikstyrelsen viser, at siden 2020 er et stigende antal passagerer stået på toget fra begge stationer.

I perioden fra 2020 (et år præget af hjemmearbejde grundet covid-19) og til 2024 er antallet af passagerer, som stod på toget fra Randers Station, steget fra omkring 258.000 til omkring 397.000 passagerer. Dette er et højere antal passagerer end før covid-19, hvor der i 2018 og 2019 stod

henholdsvis 376.000 og 348.000 passagerer på toget på Randers Station. I samme periode er antallet af passagerer, som stod på toget fra Langå Station, steget fra omkring 133.000 til omkring 169.000 passagerer – dette er dog fortsat lavere end antallet før covid-19, hvor der i 2018 og 2019 stod henholdsvis 254.000 og 189.000 passagerer på toget på Langå Station.

Både for Langå og Randers Station går den største del af rejserne til Aarhus.

Set i forhold til andre større byer er der lidt usædvanligt 1,2 kilometer mellem Randers Station og Randers Busterminal, som er det centrale knudepunkt for busstrafikken i kommunen. Denne afstand vanskeliggør passagerskifte mellem tog og bus.

ERHVERVSLIV OG ERHVERVSSTRUKTUR

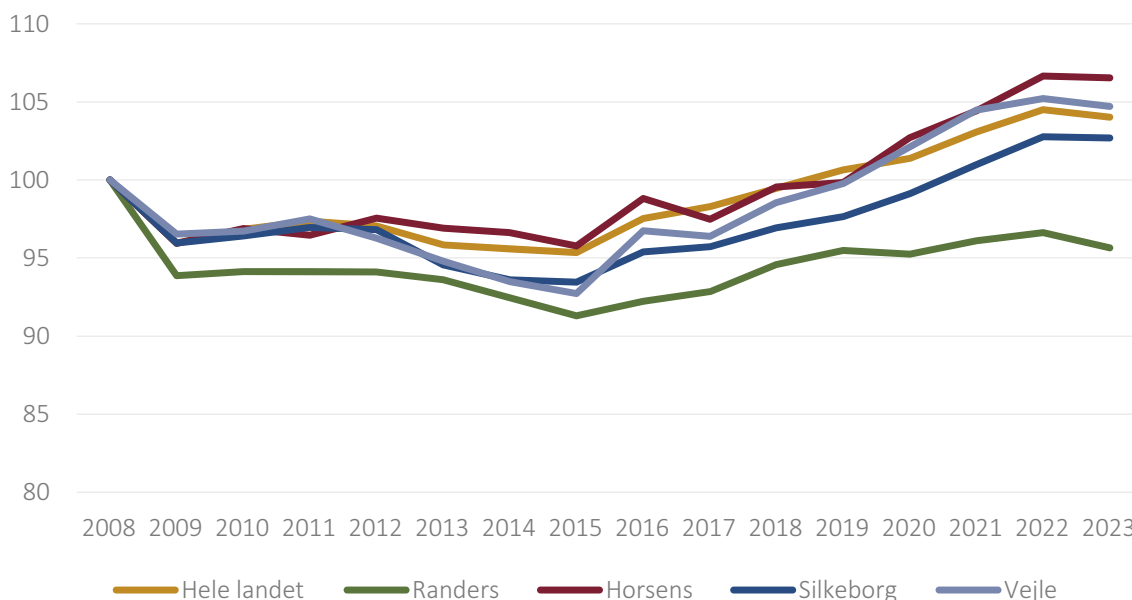
Erhvervslivet i Randers Kommune

I 2023 var der ifølge Danmarks Statistik 4.650 virksomheder i Randers Kommune. Det er et fald fra 4.861 virksomheder i 2008. På landsplan var der tilsvarende en nedgang i antallet af virksomheder efter finanskrisen i 2008, men Randers Kommune er dog atypisk på den måde, at det ikke er lykkedes at komme tilbage til det tidligere niveau her ca. 15 år senere.

På landsplan er antallet af virksomheder steget med 4 pct. i perioden fra 2008 til 2023, mens der i Randers Kommune har været tale om et fald på ca. 4 pct.

Af figur 1 fremgår den indekserede udvikling i antallet af virksomheder siden 2008 i Randers Kommune sammenlignet med landsplan og sammenligningskommunerne. Randers Kommune skiller sig tydeligt negativt ud.

Figur 1. Indekseret udvikling i antallet af virksomheder (2008=100)

Kilde: Danmarks Statistik (ERHV2) og egne beregninger.

Note: Virksomheder er opgjort som arbejdssteder knyttet til reelt aktive firmaer, hvortil der er henført job.

Det samme billede gør sig gældende i forhold til udviklingen i antal borgere beskæftiget i private virksomheder, jf. afsnittet "Beskæftigelsesgrad og borgere på overførselsindkomst".

Branchesammensætning og specialiseringsgrad

De tre største brancher i Randers Kommune målt på antal virksomheder er handel og transport (1.224 virksomheder), erhvervsservice (638 virksomheder) og offentlig administration, undervisning og sundhed (637 virksomheder). Dette svarer til branchefordelingen på landsplan. Randers Kommune skiller sig dog ud ved at have en høj andel beskæftigede inden for offentlig administration, undervisning og sundhed.

Randers Kommune har siden 2008 særligt oplevet en nedgang i antallet af virksomheder inden for landbrug, skovbrug og fiskeri (et fald på 165 virksomheder) samt handel og transport (et fald på 206 virksomheder).

Den overordnede tendens siden 2008 er, at Randers Kommune har oplevet en dårligere udvikling inden for de fleste brancher sammenlignet med udviklingen på landsplan og i sammenligningskommunerne.

Der hvor der er sket en stigning i antallet af beskæftigede i Randers Kommune (bl.a. indenfor erhvervsservice, offentlig administration, undervisning og sundhed samt kultur, fritid og anden service), er stigningen mindre end på landsplan og i sammenligningskommunerne. Og hvor der har været tale om et fald (fx bygge- og anlægsbranchen), er der tale om et relativt større fald i Randers Kommune.

Virksomhedernes størrelse

Randers Kommune har igennem de seneste ca. 30 år gennemgået en udvikling, hvor erhvervsstrukturen har ændret sig fra at være domineret af store virksomheder til i højere grad at bestå af små og mellemstore virksomheder (SMV'er).

Historisk set har Randers været en industriby med en betydelig koncentration af større virksomheder, fx Randers Reb, Dronningborg Maskinfabrik, togfabrikken Scandia/Bombardier, NEG Micon/Vestas og Randers Tegl. Dengang var arbejdsmarkedet præget af store fabrikker og centraliserede arbejdspladser, hvilket kunne føre til store udsving i efterspørgslen efter arbejdskraft afhængigt af de generelle konjunkturer og virksomhedernes resultater. Den lokale økonomi var derfor stærkt afhængig af disse større virksomheder som økonomiske motorer og som grundlag for andre dele af det lokale erhvervsliv, hvor små og mellemstore virksomheder kunne trives som underleverandører og/eller partnere.

I løbet af 1980'erne og 1990'erne begyndte der at ske en markant ændring, hvor mange af de store virksomheder i Randers flyttede hele eller dele af produktionen til udlandet i takt med globaliseringen, adgangen til nye markeder og muligheden for at reducere produktionsomkostningerne. I den forbindelse blev også mange små og mellemstore virksomheder, som havde fungeret som underleverandører, udfordret.

Denne udvikling blev yderligere accelereret af finanskrisen i det første årti efter årtusindeskiftet. I 2011 flyttede Vestas Wind Systems A/S sit hovedsæde til Aarhus efter at have ligget i Randers siden fusionen med NEG Micon i 2004. I 2014 lukkede Bombardier-koncernen produktionsafdelingen i Randers, og i 2017 blev resten af virksomheden i Randers lukket.

Siden 2008 er antallet af virksomheder med over 100 medarbejdere i Randers Kommune faldet med 13 pct. På landsplan er der i samme periode sket en stigning på 14,5 pct. af virksomheder med mere end 100 medarbejdere.

I Randers Kommune er der pr. januar 2025 blot seks private virksomheder med mere end 250 ansatte (Carelink, Salling Group, Danish Crown, Sparekassen Kronjylland, ActivCare og Berry Superfos). De øvrige store arbejdspladser er alle offentlige – herunder primært Randers Kommune, Region Midtjylland og de store uddannelsesinstitutioner i Randers by.

Udviklingen og udfordringerne hen over de seneste 30 år skabte imidlertid også en ny dynamik, som gav muligheder for andre typer af mindre virksomheder - især inden for handel og i mere serviceorienterede brancher. I dag er Randers Kommune karakteriseret ved en bredere og mere forskelligartet erhvervsstruktur, hvor der ikke længere er store og dominerende industri- og produktionsvirksomheder, men i stedet et væld af små og mellemstore virksomheder, som er både produktionsorienterede og serviceorienterede.

Samlet set har der med nedlæggelsen og udflytningen af de mange store private arbejdspladser dog været tale om en negativ udvikling i forhold til mulighederne for at skabe indtægter, vækst og udvikling i Randers Kommune.

Baseret på udviklingen ser det samtidigt ud til, at de mange små- og mellemstore virksomheder i kommunen ikke i tilstrækkelig grad er i stand til vokse. Det fremgår således af den årlige publikation "Lokale erhvervspræstationer 2025" (IRIS Group), som rangerer de danske kommuner på et samlet indeks på baggrund af 20 udvalgte indikatorer fra Danmarks Statistik, at Randers Kommune er placeret som nr. 82 ud af 94 kommuner på det samlede indeks - og som nr. 89, når det kommer til virksomhedernes evner til at skabe arbejdspladser, indkomst og produktivitet. Lidt bedre ser det ud i forhold til "iværksætteri og vækstvirksomheder" (nr. 73) og "eksport" (nr. 66), men samlet set er tendensen relativt tydelig og indikerer et betydeligt forbedrings- og uudnyttet vækstpotentiale.

Forklaringerne på dette kan skyldes mange forhold, men hvis vækstmulighederne for kommunens små og mellemstore virksomheder skal øges, så kræver det en målrettet indsats blandt andet med fokus på at sikre adgang til kvalificeret arbejdskraft.

Iværksætteri i Randers Kommune

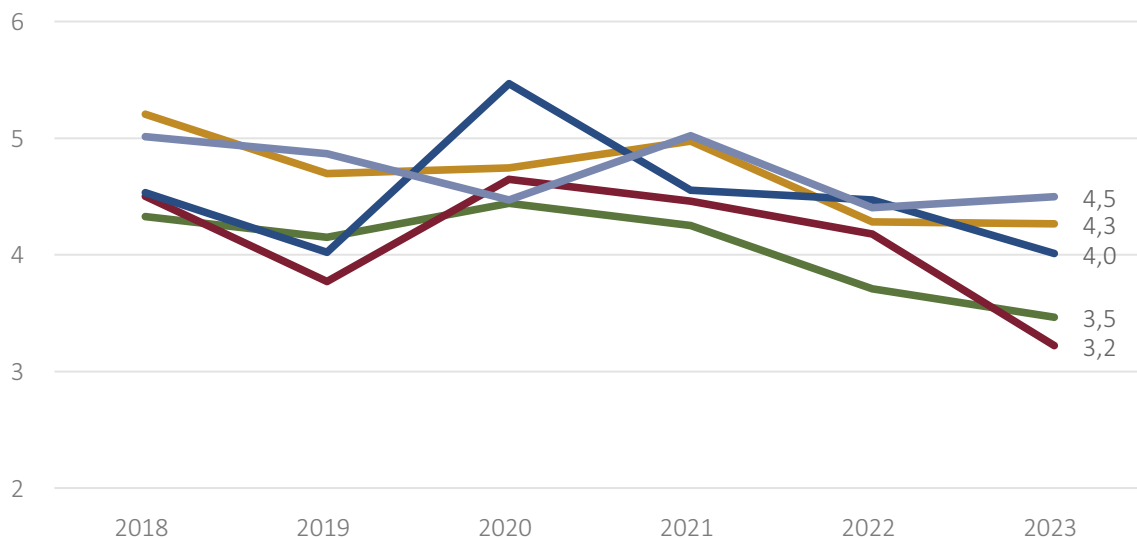
Iværksættere har en vigtig betydning for innovation og jobskabelse i erhvervslivet. Som det kort er beskrevet ovenfor, ligger Randers Kommune i den lavere ende blandt landets kommuner i forhold til iværksætteri og vækstvirksomheder.

Figur 2 nedenfor viser udviklingen i iværksætterraten for hele landet, Randers Kommune, Horsens Kommune, Silkeborg Kommune og Vejle Kommune i perioden 2018-2023.

Iværksætterraten er opgjort som antallet af nye virksomheder det pågældende år pr. 1.000 borgere i kommunen (15-64-årige). Det fremgår af figuren, at iværksætterraten i Randers Kommune er faldet fra 4,3 i 2018 til 3,5 i 2023. Den faldende tendens i perioden gør sig også gældende for hele landet og i de tre sammenligningskommuner.

I perioden 2020-2022 havde Randers Kommune den laveste iværksætterrate sammenlignet med både landsplan og sammenligningskommunerne. I 2023 faldt iværksætterraten i Horsens Kommune dog så meget, at Randers Kommune akkurat ligger højere end Horsens (3,2).

Figur 2. Udvikling i iværksætterraten (2018-2023)

Kilde: Erhvervsudvikling i Randers Kommune, Erhvervshus Midtjylland, marts 2025, figur 4.2 Erhvervsudvikling i Horsens Kommune, Erhvervshus Midtjylland, marts 2025, figur 4.2; Erhvervsudvikling i Silkeborg Kommune, Erhvervshus Midtjylland, marts 2025, figur 4.2 samt datatræk fra Erhvervshus Midtjylland.

Note: Iværksætterraten er opgjort som antal nye virksomheder i året sat i forhold til befolkningstallet (15-64-årige).

Erhvervsvenlighed i Randers Kommune

En sammenfattende indikator for en kommunes erhvervsvenlighed (iværksætteri, nye virksomheders overlevelsesgrad, konkurser samt til- og fraflytninger over årene) er antallet af private virksomheder i forhold til kommunens størrelse.

I Randers Kommune var der i 2022 62 virksomheder pr. 1.000 indbyggere. Dette var det laveste niveau i Region Midtjylland, hvor gennemsnittet var 71.

En anden indikator for kommunens erhvervsvenlighed er Dansk Industris årlige undersøgelse "Lokal Erhvervsvenlighed", der vurderer erhvervsvenligheden i de danske kommuner. Vurderingen er baseret på en tilfredshedsundersøgelse blandt lokale virksomheder og en række statistiske parametre, der indikerer, hvordan det er at drive virksomhed i kommunen. I 2023 indtog Randers Kommune en 64. plads blandt de danske kommuner. I 2024 er Randers Kommune faldet til en 70. plads ud af i alt 91 kommuner i undersøgelsen. Faldet dækker over en lavere placering på ranglisten i 6 ud af de 10 kategorier, herunder særligt i den overordnede erhvervsvenlighed (fra en 57. plads til en 83. plads).

I forbindelse med budgettet for 2025-2028 besluttede byrådet, at der skal foretages **en gennemgang af den samlede erhvervsrettede indsats i Randers Kommune**. Gennemgangen skal inddrage perspektiver om den erhvervsrettede service i forhold til midtbyen i Randers, den organisatoriske placering af erhvervsområdet internt i kommunen, ligesom der skal foretages en afdækning af, hvordan Randers Kommune kan bruge ressourcerne i den samlede indsats bedst muligt for at understøtte en effektiv og målrettet erhvervsindsats og fastholde Randers Kommune som en strategisk vigtig aktør i indsatsen. Gennemgangen skal udarbejdes sammen med repræsentanter for erhvervslivet og afrapporteres til byrådet inden sommerferien 2025.

Randers Kommunes erhvervspolitik 2024-2026

Randers Kommunes erhvervspolitik 2024-2026 er udarbejdet i et samarbejde mellem Randers Kommune og Business Randers.

Erhvervspolitikken tager afsæt i en målsætning om, at Randers Kommune skal kendes som en konkurrencedygtig og stærk erhvervskommune med en grøn og bæredygtig profil. Politikken, som er baseret på et fundament af iværksætteri og bedre basal erhvervsservice, skal være med til at skabe rammerne for, at lokale virksomheder kan udvikle sig og blive endnu mere konkurrencedygtige.

***Business Randers** er en selv-ejende institution, som taler det lokale erhvervslivs sag og samtidigt modtager et kommunalt driftstilskud.*

www.businessranders.dk

Med **erhvervspolitikken** vil Randers Kommune tage ansvar for fremtiden ved at skabe et konkurrence- og bæredygtigt erhvervsklima, der har til formål at:

- Forbedre dialogen og samarbejdet mellem erhvervsliv, kommune og andre relevante aktører
- Tiltrække flere borgere og virksomheder til Randers Kommune
- Tilskynde flere borgere og virksomheder til at blive i Randers Kommune
- Sikre det lokale erhvervslivs adgang til kvalificeret arbejdskraft
- Tiltrække flere højtuddannede og specialister
- Skabe nye arbejdspladser
- Udvide uddannelsestilbuddene i Randers Kommune
- Fremme grøn omstilling og cirkulær økonomi
- Bidrage til at forbedre rammerne for iværksætteri for fremtidige generationer i Randers Kommune
- Skabe bedre forudsætninger for oplevelsesøkonomien
- Få flere besøgende til Randers Kommune

Med udgangspunkt i erhvervspolitikken har byrådet vedtaget, at der skal etableres et Erhvervsstrategisk Forum, som skal være med til at realisere målsætningerne på erhvervsområdet og være en nøgleaktør i udviklingen af rammebetingelserne for det lokale erhvervsliv.

Erhvervsstrategisk Forum består af borgmester og viceborgmester, formanden for Business Randers, repræsentanter fra det lokale erhvervsliv i form af otte virksomhedsledere, repræsentanter fra erhvervsuddannelserne VIA, Dania og Tradium samt kommunaldirektøren.

Turisme

Turismeerhvervet er en del af den overordnede erhvervsservice-branchen og udgør kun en lille del af det samlede erhvervsliv i Randers Kommune. Turismeerhvervet udgjorde i 2022 blot 1,4 pct. af den samlede beskæftigelse i Randers Kommune, hvilket er betydeligt lavere end i sammenligningskommunerne til trods for, at ingen af disse er store turistdestinationer i en national sammenhæng. Der kan således være et stort uopdyrket potentiale her. Særligt i forhold til at skabe lavtlønsjobs, som i høj grad vil være efterspurgt blandt den store gruppe af borgere i kommunen, som er på overførselsindkomst/passiv forsørgelse.

Attraktionerne i Randers Kommune med flest årlige besøgende er følgende:

- Randers Regnskov: 304.154 gæster
- Memphis Mansion: 159.000 gæster
- Randers Kunstmuseum 46.813 gæster
- Museum Østjylland: 40.688 gæster

Arena Randers og Water and Wellness er to andre steder, som tiltrækker mange gæster – henholdsvis ca. 500.000 og 330.000 gæster årligt. Mange af disse er dog Randers-borgere, som blandt andet bruger stederne til dagligdags idrætsformål.

Besøgstallene for museerne og Randers Regnskov er officielle besøgstal fra 2024. De resterende besøgstal er baseret på attraktionernes egne data og er udtryk for det samlede antal besøgende (inkl. Randers-borgere). Der er således langt fra tale om et "rent" tal for antal besøg af turister.

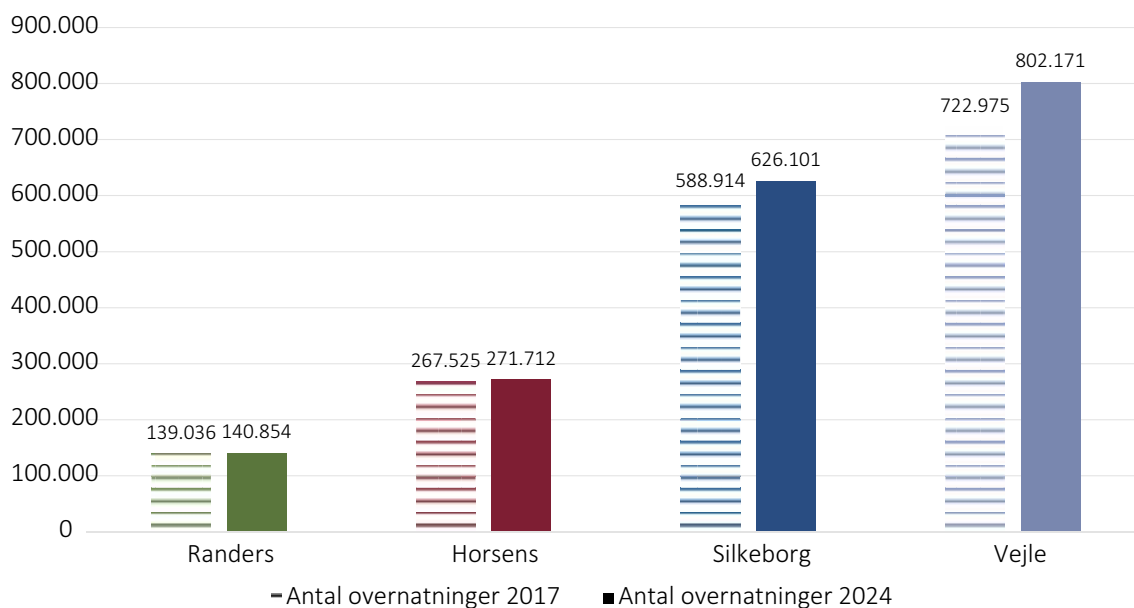
Overnatningskapacitet i Randers

Randers Kommunes overnatningskapacitet er forholdsvis lille, og undersøgelser viser da også, at langt de fleste gæster til attraktioner i Randers Kommune kommer på en-dags-besøg fra andre kommuner. Ifølge data fra Randers Regnskov og VisitAarhus er det typisk gæster, som bor i sommerhuse på Djursland eller storbyturister fra Aarhus.

Den lave overnatningskapacitet gør desuden Randers mindre attraktiv i forhold til tiltrækning af erhvervskonferencer, events m.m.

Fra 2017 til 2024 er antallet af overnatninger i Randers Kommune blot steget med 1,3 pct. Til sammenligning steg det samlede antal overnatninger i VisitAarhus-regionen i samme periode med 13,8 pct. og i hele landet med 20 pct.

Figur 3. Antal overnattende gæster i 2017 og 2024 i Randers og sammenligningskommunerne

Kilde: Danmarks Statistik (TURIST).

BOLIGMASSE, PLANLÆGNING OG BYUDVIKLING

Randers Kommunes samlede boligmasse består af mere end 53.000 boliger. Heraf udgør parcelhuse og lejligheder langt størstedelen.

I tabel 1 er vist fordelingen af boligmassen på boligtype og på, om der er tale om private boliger (herunder private lejeboliger og private ejer-/andelsboliger) og almene boliger.

Tabel 1. Antal private og almene boliger, fordelt på boligtype

	Parcelhuse	Lejligheder	Række- og kædehuse	I alt
Private boliger	21.845	14.526	4.193	40.564
- heraf private lejeboliger	1.543	10.969	1.981	14.493
- heraf private ejer-/andelsboliger	20.302	3.557	2.212	26.071
Almene boliger	156	6.669	1.891	8.716

Kilde: BBR.

Den samlede boligmasse består herudover af et antal øvrige boliger, herunder øvrige boligtyper (fx stuehuse), offentlige lejeboliger mv. – i alt omkring 4.000 boliger, som ikke er medtaget i ovenstående tabel, men som indgår i opgørelsen af kommunens samlede boligmasse på omkring 53.000 boliger.

Nedenfor gennemgås de centrale karakteristika ved Randers Kommunes eksisterende boligmasse, herunder boligmassens alder og grundlæggende kvalitet, pris- og huslejeniveauer. Der gives også en overordnet beskrivelse af det almene boligområde i Randers Kommune, herunder centrale elementer forbundet med kommunens boligsociale helhedsplan. Afslutningsvist opsummeres kommunens større byudviklingsprojekter.

Med vedtagelsen af budget 2025-2028 besluttede byrådet i Randers Kommune, at der skal gennemføres en analyse af kommunens lejeboligmarked. Analysen skal belyse, hvilken betydning omkostningsbestemt husleje og den generelle kvalitet af lejeboligerne har for omfanget af billige boliger i Randers Kommune og færdiggøres i løbet af sommeren 2025. De foreløbige resultater fra analysen er indarbejdet i de relevante afsnit nedenfor – herunder i et senere afsnit om tilflytning til kommunen.

Tomme boliger

En del af Randers Kommunes boligmasse består af tomme boliger – som i denne sammenhæng defineres som en boligenhed i BBR, som har været uden CPR-tilmelding i mere end 90 dage.

Der vil altid være et strukturelt niveau af tomme boliger i en kommune fx ved flytninger, renoveringer eller nybyggeri. For at sikre muligheden for tilflyttere kan det ligeledes være en fordel at have et antal boliger stående tomme, enten nybyggerier eller ældre boliger.

I perioden fra juli 2021 til maj 2025 er antallet af tomme boliger i Randers Kommune dog steget fra omkring 2.000 til 2.600, svarende til en samlet tomgang på 5 pct. af den samlede boligmasse. Mere end halvdelen af de tomme boliger er etageejendomme/lejligheder, mens tomme enfamiliehuse udgør omkring 20 pct.

En analyse foretaget af Danmarks Almene Boliger af tomgangsledige almene boliger (udgivet januar 2025) viser, at Randers Kommune er nr. 12 af de af landets kommuner, som har haft den mest markante udvikling i tomgangsledighed på familieboliger – med en stigning i ledighedsprocenten på 1,5 i perioden 2019-2024.

Postnummeret 8900 Randers C har flest tomme boliger – i alt ca. 860, svarende til omkring 1/3 af det samlede antal tomme boliger i kommunen. 80 pct. af boligerne i Randers C er opført før 1950, hvilket kan være en medvirkende faktor til en lavere efterspørgsel og dermed omfanget af tomme boliger i postnummeret.

I tabellen nedenfor er det illustreret, at det langt overvejende er den ældre del af kommunens boliger, som står tomme – og at særligt postnumrene Havndal, Randers C, Gjerlev og Fårup har en høj andel af tomme boliger.

Tabel 2. Tomme boliger på postnummer og årstal for opførelse, angivet i pct.

Opførelsesår	8870 Langå	8900 C	8920 NV	8930 NØ	8940 SV	8960 SØ	8970 Havn- dal	8981 Spen- trup	8983 Gjerlev	8990 Fårup	Hele Randers kommune
Før 1900	4,7	10,1	5,2	9,3	9,3	7,3	17,0	7,3	9,7	9,4	9,3
1900-1920	6,7	11,4	8,2	5,7	8,1	7,8	17,2	5,4	8,3	8,7	9,8
1920-1940	6,3	8,3	5,6	5,6	3,1	5,9	14,6	6,5	5,3	10,2	6,9
1940-1950	4,8	5,3	3,0	3,4	5,0	2,6	10,7	3,8	13,4	9,7	4,3
1960-1980	1,7	9,7	7,0	2,6	3,9	1,5	3,9	0,9	4,5	3,5	4,3
1980-2000	1,9	4,4	1,9	2,8	11,3	0,9	4,1	0,8	7,8	2,3	2,9
2000-2020	0,5	8,3	3,5	1,0	0,2	1,2	3,9	0,9	2,1	2,9	2,5
2020 og nyere	0,0	2,3	1,4	0,7	0,0	0,3	0,0	0,0	3,5	0,0	0,8
Total	2,7	8,5	5,0	3,2	4,4	2,2	12,0	2,3	7,0	5,7	4,9

Kilde: BBR.

Note: Grøn: 0-4,99 pct. tomme boliger, Orange: 5,00-9,99 pct. tomme boliger, Rød: mere end 10 pct. tomme boliger.

Det private boligmarked

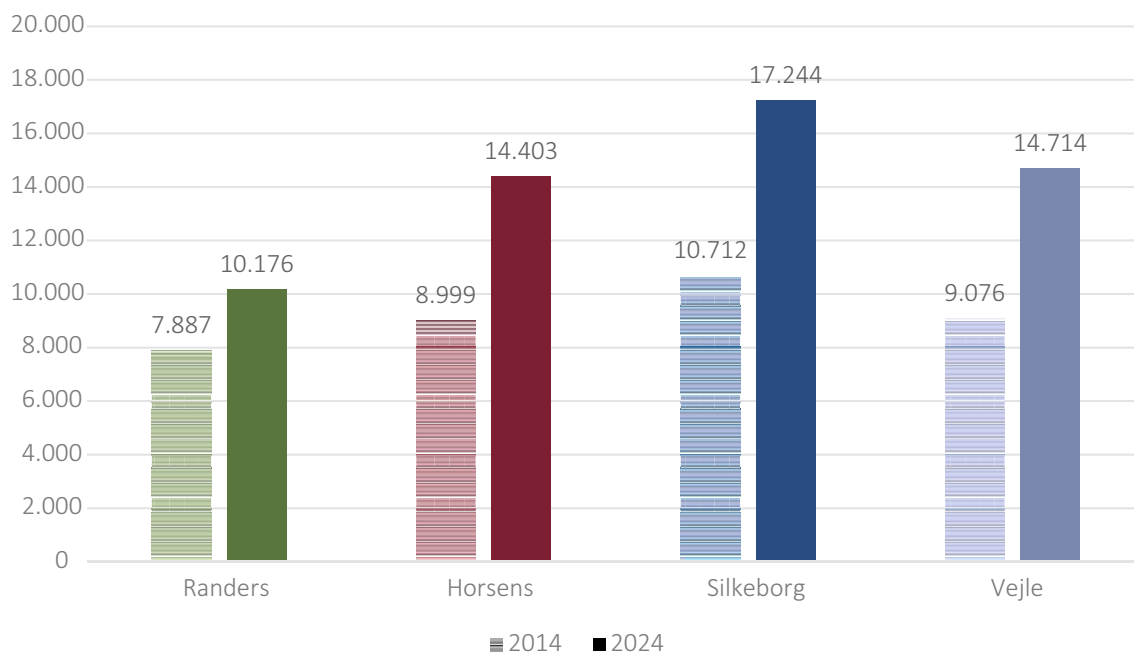
Som det fremgår ovenfor, består den samlede boligmasse (fratrasket øvrige boliger) af omkring 40.500 private boliger. Heraf udgør private ejer- og andelsboliger omkring 26.000 boliger, mens de resterende omkring 14.500 boliger er private lejeboliger.

Salgspriser på ejerboliger

Siden 2014 er den gennemsnitlige salgspris pr. m² for boliger i Randers Kommune steget fra 7.887 kr. til 10.176 kr. i 2024, svarende til en stigning på 29 pct.

I de tre sammenligningskommuner lå den gennemsnitlige salgspris i 2014 på henholdsvis 8.889 kr. i Horsens, 9.076 kr. i Vejle og 10.712 kr. i Silkeborg. Disse tre kommuner har siden da alle tre oplevet stigninger i salgspriserne på omkring 60 pct. Udviklingen siden 2014 er illustreret i nedenstående figur.

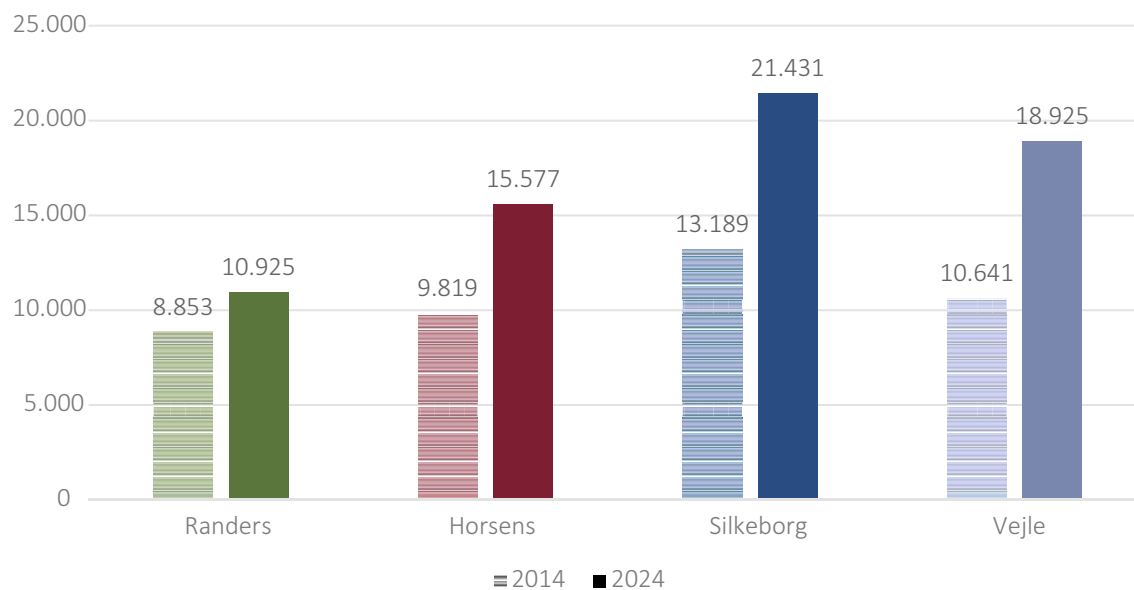
Figur 4. Gennemsnitlige salgspriser pr. m2 i Randers Kommune samt i henholdsvis Horsens, Silkeborg og Vejle Kommune, perioden 2014-2024

Kilde: Registret for ejerfortegnelse.

Tilsvarende udvikling gælder, når der ses på udviklingen i den gennemsnitlige salgspris for boliger i Randers by samt i de tre sammenligningskommuners tilsvarende hovedbyer – illustreret i figuren nedenfor.

Figur 5. Gennemsnitlige salgspriser pr. m2 i Randers by samt i hovedbyerne i henholdsvis Horsens, Silkeborg og Vejle Kommune, perioden 2014-2024

Kilde: Registret for ejerfortegnelse.

I figuren ses det, at den gennemsnitlige salgspris pr. m² for boliger i Randers by er steget fra 8.853 kr. i 2014 til 10.925 kr. i 2024. I Horsens by lå den gennemsnitlige salgspris ikke langt fra prisen i Randers by i 2014 – 9.819 kr., men er frem til 2024 steget til 15.577 kr. Ligeledes ses det, at salgspri-
serne i henholdsvis Vejle by og Silkeborg by i perioden 2014-2024 er steget fra 10.641 kr. til 18.925 kr. og fra 13.189 kr. til 21.431 kr.

Forskellen i m²-priserne mellem Randers by og hovedbyerne i de tre sammenligningskommuner er dermed steget fra mellem 1.000-4.300 kr. i 2014 til mellem 4.500-10.500 kr. i 2024.

Det skal dog samtidigt bemærkes, at de gennemsnitlige prisniveauer dækker over en stor varia-
tion internt i Randers Kommune. Således lå den gennemsnitlige salgspris pr. m² i Randers midtby
i 2024 på 16.984 kr., i Stevnstrup (sydvest for Randers) og Assentoft/Drastrup (sydøst for Randers)
på henholdsvis 14.432 kr. og 13.342 kr., mens de tilsvarende gennemsnitlige salgspri-
ser i den nordlige del af kommunen – Hald, Gjerlev, Udbyhøj, Havndal og Øster Tørslev – lå mellem 4.154
kr. og 5.367 kr. Det skal dog her bemærkes, at der i nogle områder kan være tale om relativt få
boliger, som indgår i opgørelsen af de gennemsnitlige salgspri-
ser.

Huslejeniveauet på det private udlejningsmarked

På det private udlejningsmarked ses i Randers Kommune et mønster tilsvarende det, som er gæl-
dende på ejerboligmarkedet. Huslejeniveauet i Randers Kommune er således på et lavere niveau
end i de tre sammenligningskommuner.

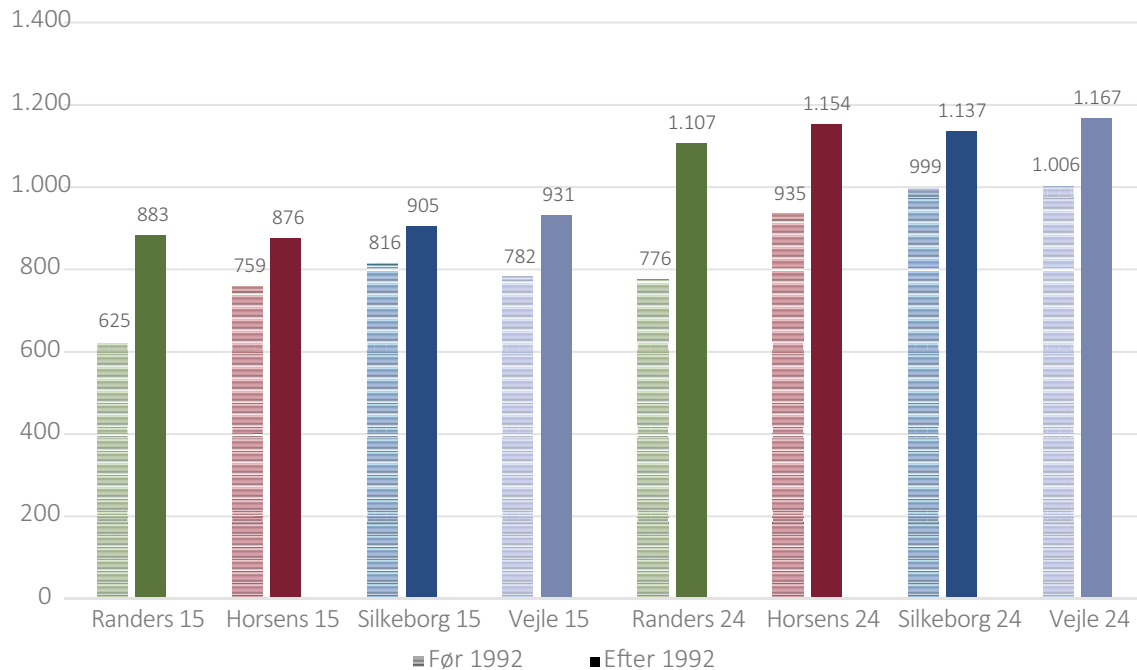
I figuren nedenfor er vist huslejeniveauet i 2015 og 2024
for boliger i Randers Kommune opført henholdsvis før
og efter 1992, hvor bestemmelserne om omkostnings-
bestemt husleje blev erstattet af bestemmelserne om
husleje ud fra det lejedes værdi.

Til sammenligning er i figuren ligeledes illustreret tilsva-
rende udvikling i huslejeniveauerne i de tre sammenlig-
ningskommuner Horsens, Vejle og Silkeborg Kommune.

Omkostningsbestemt husleje

*indebærer, at huslejen fastsættes
på basis af de omkostninger, som er
nødvendige for ejendommens drift.
Det vil typisk være ejendomsskatter,
afgifter, administration, forsikringer,
renovation, renholdelse, fællesbelys-
ning, -el og -vand, vicevært, hensæt-
telse til vedligehold, samt beregnet
kapitalafkast til ejendommens ejer.*

Figur 6. Årlig husleje (kr. pr. m².) for private boliger opført før og efter 1992 i Randers Kommune samt i henholdsvis Horsens, Silkeborg og Vejle Kommune, perioden 2015-2024

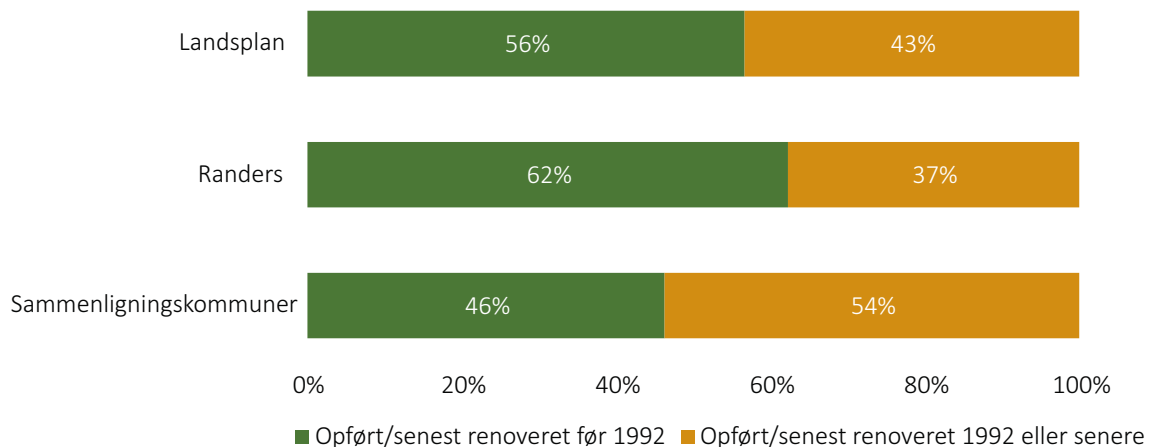
Kilde: Bolig- og Indenrigsministeriet.

Af figuren ses det, hvordan huslejeniveauet i Randers Kommune er markant lavere end i sammenligningskommunerne, hvad angår boliger opført før 1992; det er således markant billigere at bo i en ældre privat lejebolig i Randers Kommune end i en ældre privat lejebolig i sammenligningskommunerne.

Omvendt ligger huslejeniveauet for boliger opført efter 1992 stort set på niveau med sammenligningskommunerne.

Huslejeniveauet har som udgangspunkt direkte sammenhæng med kvaliteten af boligerne.

Figur 7. Andel beboede private udlejningsboliger, der er opført eller renoveret før 1992 hhv. senere

Kilde: BBR-oplysninger fra Danmarks Statistik. Figuren trækker både på oplysninger om opførelsesår og år for seneste væsentlige om- eller tilbygning.

Det ses af figuren ovenfor, at 62 pct. af Randers Kommunes private udlejningsejendomme (beboede) er opført før 1992 og/eller senest er renoveret før 1992. Dette er en betydelig højere andel end sammenligningskommunerne (Horsens, Silkeborg og Vejle) - og er også noget højere end gennemsnittet på landsplan. Dette indikerer, at det lave huslejeniveau i Randers Kommune - for den ældre del af de private udlejningsejendomme - er direkte knyttet til, at de gennemsnitlig set er i dårligere kvalitet og ikke er moderniseret i samme grad som i andre kommuner.

Det almene boligmarked

Af kommunens samlede boligmasse udgør 8.727 boliger almene lejeboliger, fordelt på 10 foreninger – heraf omfatter de to største, *Mølle vænget & Storgaarden* samt *Randers Boligforening af 1940*, tilsammen 4.767 boligenheder.

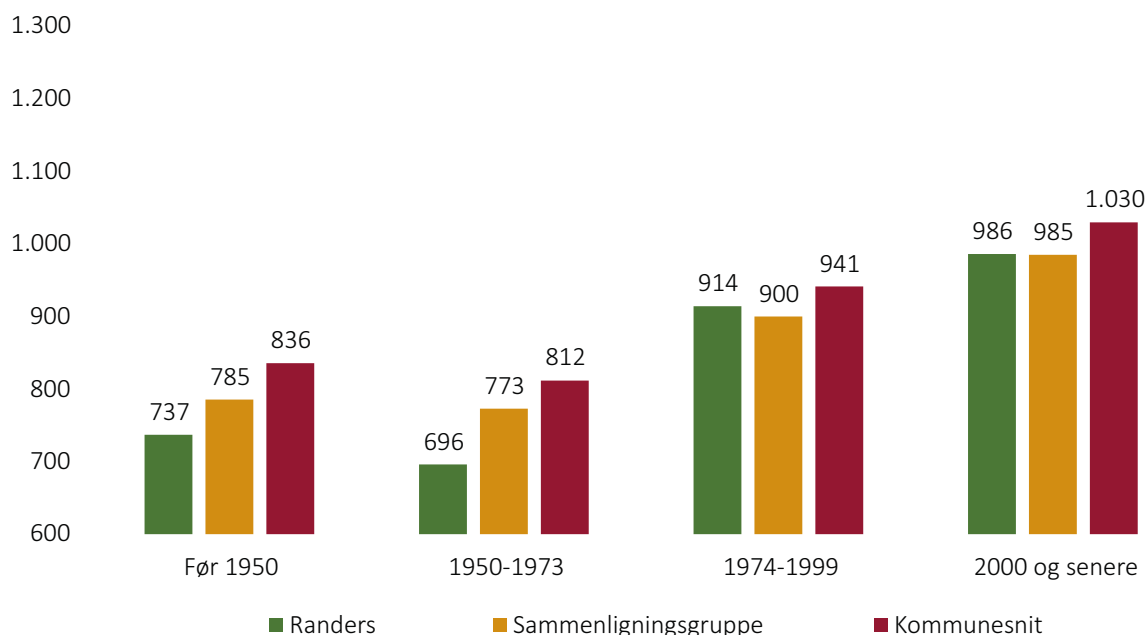
Huslejeniveauet for almene boliger

I 2015 lå den gennemsnitlige, årlige husleje for en almen bolig i Randers Kommune i et huslejeinterval på mellem 598-688 kr. pr. m², mens niveauet i sammenligningskommunerne var højere. I Horsens og Vejle Kommune var niveauet mellem 689-777 kr. og i Silkeborg Kommune mellem 778-867 kr. Denne forskel er udlignet i 2025, hvor huslejeniveauet for almene boliger i Randers Kommune nu er på niveau med sammenligningskommunernes – i et huslejeinterval på mellem 800-900 kr. pr. m².

Ses der specifikt på kategorien almene familieboliger (70-85 m²) ligger huslejeniveauet i Randers Kommune dog fortsat under sammenligningskommunerne med en gennemsnitlig månedlig husleje på 5.000-5.500 kr., mens huslejen i sammenligningskommunerne for denne boligtype er i intervallet 5.500-6.000 kr.

Hvis der kigges et spadestik dybere og foretages en opdeling på alderen af de almene boliger, ses der en klar tendens til, at de ældste almene boliger i Randers Kommune har en betydelig lavere gennemsnitlig husleje end både sammenligningskommunerne og landsgennemsnittet.

Figur 8. Årlig gennemsnitshusleje pr. kvadratmeter boligareal i 2024 for almene boliger, opdelt på opførelsesår

Kilde: Social- og Boligstyrelsens huslejestatistik, tilgængelig via boligstat.dk.

Renovering og vedligehold af almene boliger

Huslejeniveauet hænger som ovenfor nævnt i høj grad sammen med kvaliteten af boligerne – herunder i hvilken grad de er blevet moderniserede. Randers Kommune fører tilsyn med driften af de almene boligorganisationer og har på de årlige styringsdialogmøder med boligforeningerne fokus på boligforeningernes renoveringsprojekter og boligernes stand. Renoveringer kræver dog blandt andet beboerdemokratisk godkendelse.

En væsentlig del af boligafdelingernes økonomiske planlægning er at henlægge midler til fremtidige vedligeholdelsesarbejder. Det skal sikre, at de nødvendige reparationer og vedligeholdelsesopgaver kan udføres uden at påvirke huslejen. Der er dog tilfælde, hvor de planlagte henlæggelser ikke er tilstrækkelige, som for eksempel ved større renoverings- eller forbedringsprojekter. I de situationer har boligorganisationerne mulighed for at optage eksterne lån for at finansiere arbejdet.

Som led i det kommunale tilsyn behandler kommunen ansøgninger fra boligorganisationerne om lånehjemtagelser og afledte huslejestigninger i relation til nødvendige renoveringsprojekter. Det gør kommunen for at sikre, at hjemtagelsen af lån og de foreslåede huslejestigninger er rimelige, økonomisk forsvarlige og i overensstemmelse med lovgivningen.

Omfanget af ansøgninger er steget markant de senere år, ligesom der er igangsat større fysiske helhedsplaner i flere af boligforeningernes afdelinger. Dette skal ikke mindst ses i lyset af, at boligforeningerne i Randers Kommune oplever en stigning i tab forårsaget af lejeledighed og tomgang. Det gælder især de ældre boliger, som man derfor ønsker at gøre mere attraktive ved for eksempel at renovere og modernisere dem.

Samlet set har tilsynet i perioden 2022-2024 behandlet og godkendt renoveringsarbejder for omkring 1,3 mia. kr. omfattende omkring 3.000 almene lejemål (svarende til omkring 1/3 af boligforeningernes samlede antal lejemål).

Boligsocial helhedsplan for Randers Kommune 2025-2029

En boligsocial helhedsplan består af forebyggende og sociale indsatser rettet mod beboere i almene boligområder, som har en stor andel af sårbare og udsatte borgere. En boligsocial helhedsplan bliver til i en forhandling mellem boligorganisationen, kommunen og Landsbyggefonden og finansieres for fire år ad gangen.

Randers Kommune har haft en boligsocial helhedsplan siden 2009. Siden da er antallet af omfattede boligområder og aktiviteter øget. Den seneste boligsociale helhedsplan for kommunen løber fra august 2025 til juli 2029. Det samlede budget for helhedsplanen er 54,6 mio. kr., finansieret af midler fra Landsbyggefonden, boligorganisationer og Randers Kommune. Den daglige drift og ledelse af helhedsplanen varetages af det boligsociale sekretariat Bysekretariatet.

Bysekretariatet arbejder med udvikling af almene boligområder, sociale velfærdsydelser, boligsociale helhedsplaner og nye sociale metoder. Denne udvikling sker i tæt samarbejde med fonde, styrelser, ministerier og lokale samarbejdspartnere bestående af en lang række af kommunale institutioner, skoler, uddannelsessteder, private aktører m.fl.

www.bysekretariatet.dk

Den boligsociale helhedsplan Randers 2025-29 omfatter syv almene boligområder med i alt omkring 7.000 beboere: Gl. Jennumparken, Glarbjergvej-området, Hermann Stillingsvej-området, Energivej-området, Vangdalen, Sjællandsgadekvarteret og Centrale Randers. Alle områderne er beliggende i et bælte nord for fjorden inden for relativt kort afstand og består af etagebyggeri med almene familieboliger.

Generelt gælder det for alle boligområderne, at mange ejendomme trænger til et større løft i form af klimaskærm, energirenovering samt indvendig modernisering.

Gl. Jennumparken og Glarbjergvej-området er på statens lister som henholdsvis udsat boligområde og forebyggelsesområde. Randers Kommunes boligsociale monitorering viser imidlertid, at flere af de øvrige boligområder omfattet af helhedsplanen er endnu mere udsatte. Da der bor under 1.000 beboere i disse områder, monitoreres områderne dog ikke af staten og går således "under radaren" for parallelsamfundslovgivningen. Særligt Energivej-området, Hermann Stillingsvej-området og Centrale Randers viser på flere områder en negativ udvikling og større udfordringer end de to udsatte boligområder. Sjællandsgadekvarteret ligger socioøkonomisk bedst af de syv boligområder, men er i en negativ udvikling på en række parametre.

Derimod ses der hen over de seneste fem år en række positive tendenser hos de tre boligområder Gl. Jennumparken, Vangdalen og Glarbjergvej-området. Udviklingen er særlig positiv blandt de unge 18-29-årige. Alle tre områder har været omfattet af en boligsocial helhedsplan gennem en længere årrække.

For de syv boligområder er der samlet set relativt store udfordringer med børnenes sproglige færdigheder i før-skolealderen, lavt karaktergennemsnit og et stort frafald på ungdomsuddannelser. En meget stor andel af de voksne beboere står uden for arbejdsmarkedet, og særligt er mange på førtidspension.

I forhold til kriminalitet er antallet af såvel sigtede personer som sigtelser pr. 1.000 indbyggere højt og i bekymrende udvikling i flere af boligområderne. Det bemærkes dog, at der er tale om relativt få personer/sigtelser, hvorfor en relativt lille ændring vil give sig udslag i en stor procentvis ændring.

Byudvikling og planlægning

I tabellen nedenfor er vist udviklingen i nyopførte boliger siden 2014 i Randers Kommune, fordelt på boligtype.

Tabel 3. Antal opførte boliger på boligtype og fordelt på almen eller private boliger, 2014-2024

		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	I alt
Parcelhuse	Almen												
	Privat	69	78	82	86	128	145	136	136	200	92	62	1.214
Lejligheder	Almen				24				211				235
	Privat	22	12	32		15		223	227	321	285	74	1.211
Række- og kædehuse	Almen												
	Privat	69	78	82	86	128	145	136	136	200	92	62	1.214
I alt		138	172	169	208	324	379	562	966	786	495	180	4.379

Kilde: Data fra BBR.

Af tabellen ses, at der særligt de senere år er sket en kraftig stigning i antallet af opførte boliger, ligesom sammensætningen af boligtyperne er ændret - tidligere har byggeri af parcelhuse fyldt forholdsmæssigt meget, mens der senest er bygget flere etagebyggerier og rækkehuse.

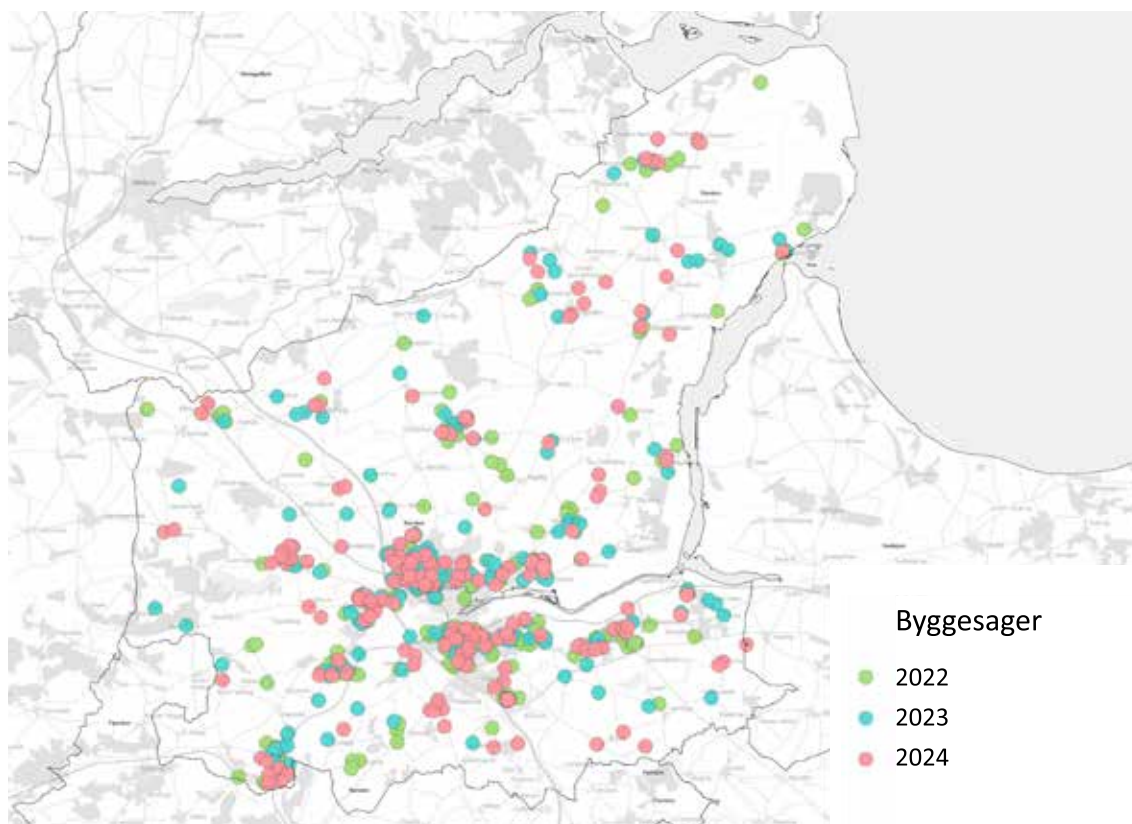
Denne byfortætning og omdannelse er en gennemgående trend, der ses i større danske byer, hvor der efterspørges "lette" moderne boliger med minimal vedligeholdelse. Et centralt element i denne bevægelse er, at mange voksne uden hjemmeboende børn søger at flytte fra parcelhuset og ind i en anden bolig.

Der forventes at blive etableret en stor mængde nye boliger i de kommende år især i Randers by med udviklingen af Flodbyen Randers samt udlægningen af nye områder.

Der er mulighed for byudvikling i store dele af kommunen, men omkring Randers by er der særligt fokus på fortætning af den eksisterende by og den langsigtede udvikling inden for de to vækstretninger - syd og vest.

I kort 2 er vist antallet af byggetilladelser meddelt på enfamiliehuse og rækkehuse for årene 2022, 2023 og 2024.

Kort 2. Antal byggetilladelser meddelt på enfamiliehuse og rækkehuse i perioden 2022-2024

Større byudviklingsprojekter

Flere større byudviklingsprojekter gennemføres i disse år i Randers Kommune, hvoraf Flodbyen Randers er det største og mest ambitiøse byudviklingsprojekt i kommunens historie.

Flodbyen Randers er et projekt, som over de kommende årtier skal være motoren i klimatilpasningen og udviklingen af Randers by og et eksempel på mulige synergier mellem klimatilpasning og byudvikling. Projektet skal omdanne havnen og udvikle midtbyen ved Gudenåen og Randers Fjord til gavn for både bosætning, erhverv og turisme. Visionen er at skabe attraktiv byudvikling med nye boliger tæt på vand og natur - og med alsidige by- og naturoplevelser. Flodbyen Randers omfatter ca. 59 hektar med plads til 7-8.000 nye indbyggere fordelt på etageboliger samt en mindre andel tæt-lav bebyggelse.

- **Sydbyen** (herunder helhedsplanen Munkdrup og Munkdrup Bakker)
- **Hvidmøllekvarteret** (med områdets naturkvaliteter som omdrejningspunkt)
- **Helsted**
- Området ved den nedlagte **Randers Kaserne**
- **Sporbyen** (beliggende på Scandia-området øst for Randers midtby, hvor der tidligere var produktion af tog)
- **Over Hornbæk**

Med sin centrale placering ved udmundningen af Gudenåen har Randers midtby tidligt i danmarkshistorien været en betydningsfuld by i Danmark og har en stor styrke i kraft af en velbevaret, middelalderlig bykerne, et varieret handelsliv og bynære naturområder. Som beskrevet tidligere er Randers midtby med sin beliggenhed, hvor Gudenåen møder Randers Fjord, dog i dag særligt truet af klimaforandringer og risikoen for oversvømmelser.

Kort 3. Randers midtby

Der bor ca. 3.500 borgere i Randers midtby, stort set ligeligt fordelt på mænd og kvinder. Aldersgruppen 19-29-årige udgør den største andel af borgere.

Som beskrevet i det senere afsnit om "Fattigdom i Randers Kommune" er andelen af borgere under den relative fattigdomsgrænse særligt høj i postnummeret 8900 Randers C. Ifølge en rapport fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd er postnummeret 8900 Randers C det tredje fattigste postnummer i hele Danmark - kun postnumrene Odense NØ og Aalborg Øst er fattigere. Af alle de ti fattigste postnumre i hele Danmark, er 8900 Randers C det eneste centrum-postnummer, mens de øvrige områder enten er forstæder, fx Odense NØ, eller postnumre i landdistrikterne.

Beboersammensætningen i Randers midtby adskiller sig således relativt markant fra beboersammensætningen i andre større byers midtby.

Bygningsmassen og boligmarkedet

Boligmarkedet i Randers midtby består af i alt 2.650 boliger, hvoraf 2.020 er private eller almene lejligheder, mens der derudover er 423 ejerlejligheder, 104 øvrige ejerboliger og 103 øvrige boligtyper.

Af de 2.650 boliger er 269 boliger under 50 m², 629 boliger er mellem 50-65 m², 505 boliger er mellem 66-80 m², mens 1.247 boliger er mindst 81 m².

I tabellen nedenfor er vist hvor stort et antal af boligerne i midtbyen, som er opført før 1992, og dermed er underlagt omkostningsbestemt husleje.

Tabel 4. Boliger i Randers midtby, fordelt på opførelsetidspunkt før eller efter 1992

	Opført før 1992	Opført efter 1/1-1992	I alt
Lejeboliger	1.715	305	2.020
Ejerlejligheder	75	348	423
Øvrige boliger	60	147	207
I alt	1.850	800	2.650
Heraf tomme boliger	215	8	223

Kilde: BBR.

Som det fremgår, var der på opgørelsetidspunktet 223 tomme boliger i midtbyen (defineret ved at ingen har registreret deres adresse i boligen i 90 dage). Heraf er langt størstedelen opført før 1992, og stort set alle disse er ældre boliger opført før 1980. Som det fremgår af nedenstående tabel, er tomgangen størst for de mindste boliger under 50 m², men generelt er tomgangen høj for alle de angivne boligstørrelser.

Tabel 5. Antal og andel af tomme boliger i midtbyen, fordelt på boligstørrelse

Kvadratmeter	Antal boliger i alt	Heraf tomme boliger	Tomme boliger i procent
Under 50	269	31	11,5 pct.
50-65	629	56	8,9 pct.
66-80	505	31	6,1 pct.
81+	1.247	105	8,4 pct.

Kilde: BBR.

Bygningsarv og historiske facader

I Randers midtby er byens facader og gadeforløb en væsentlig del af oplevelsen i byen og afgørende for byens fortælling og identitet. Bykernen i Randers er et fint eksempel på, hvordan bygningskulturlag sammensat gennem århundreder kan resultere i en homogen og mangfoldig by, hvor byens historie kan aflæses af de bebyggede strukturer og slyngede, labyrintiske gadeforløb,

der stammer helt tilbage fra middelalderens Randers. Dele af bebyggelsen er løbende erstattet af nye bygninger opført i nyere tiders arkitektoniske stilarter.

Erhverv/butikslivet

I 1998 åbnede Randers Storcenter i bydelen Paderup syd for Randers midtby tæt på motorvejsafkørslen ved Randers S.

I 2022 gennemførte rådgivningsvirksomheden COWI en detailhandelsanalyse for Randers Kommune, som blandt andet viste, at i perioden 2013-2022 faldt Randers midtbys andel af den samlede omsætning for kommunens detailhandel fra 29 pct. til 23 pct., mens Paderups tilsvarende andel i samme periode steg fra 42 pct. til mere end 50 pct.

I sammenhæng hermed konkluderede analysen, at der – ud fra en sammenligning af Randers by med byer af tilsvarende størrelser – er en klar sammenhæng mellem styrken af en bymidte og hvilke detailhandelsområder, der ellers er i byerne – og at de byer, som har de stærkeste bymidter, typisk ikke har et storcenter eller har begrænset antallet eller størrelsen af deres bydelscentre.

Forretningerne i midtbyen er dog ikke kun i konkurrence med storcenteret. Udviklingen skal også ses i sammenhæng med den eksplosive vækst i internethandel fra starten af 00'erne og frem. Udviklingen har betydet, at mange af de lokale forretninger nu reelt er i direkte konkurrence med et internationalt marked af webshops.

Den skærpede konkurrence og ændringer i forbrugeradfærden afspejler sig i antallet af tomme erhvervslejemål i Randers midtby, som hen over en årrække er steget. Nogle lejemål står tomme gennem længere perioder, og der er en tendens til, at disse tomme lejemål ikke vedligeholdes og dermed forfalder. De tomme erhvervslejemål ligger især centreret i midtbyens gågadekvarter.

Som tidligere nævnt skal der frem imod sommeren 2025 foretages en gennemgang af den samlede erhvervsrettede indsats i Randers Kommune. Gennemgangen skal blandt se på den erhvervsrettede service – herunder det videre arbejde i forhold til udvikling af Randers midtby.

Indsatser til udvikling af Randers midtby

I 2019 vedtog byrådet i Randers Kommune en strategisk midtbyplan, som skal understøtte, at midtbyen fortsat udvikler sig som et attraktivt sted at besøge og bo. Planen består af fire strategier, hver med en række initiativer, som danner afsættet for konkrete projekter og handlinger:

- **Noget at komme efter**
 - Levende midtby - Oplevelser og aktiviteter hele året
 - Plug' n Play - Udbygget eventinfrastruktur
- **Inviterende med grønne oaser**
 - Velkommen til Randers – Let parkering og adgang
 - Oplevelsesruter - Inviterende wayfinding
 - Grønnere midtby – Mere bykvalitet for pengene
- **Midtby hele døgnet**
 - Omdannelse og anvendelse - Bæredygtig byomdannelse
 - Fortættet byliv - Gode rammer for byliv, handel og ophold
- **Midtbyen – også om 100 år**
 - Rekreativ klimatilpasning - Østervold og klimabåndet
 - Åbne midtbyen mod vandet - Gode forbindelser på tværs
 - Tiltrække investorer - I alle skalaer

Forvaltningen har med udgangspunkt i den strategiske midtbyplan arbejdet med flere byrum i midtbyen med fokus på, at midtbyens rolle som mødested i smukke rammer skal fastholdes – både for gæster og beboere. Der arbejdes også med udfordringen i forhold til ejendomme, som ikke i tilstrækkelig grad vedligeholdes og derfor risikerer at bidrage til et indtryk af en midtby, der nogle steder fremstår forfalden. Kommunens muligheder er dog yderst begrænsede, hvis ikke ejerne er interesserede i vedligeholdelse og forskønnelse af deres bygninger.

Kapitel 3

MENNESKENE DER BOR HER

I dette afsnit beskrives befolkningsudviklingen i Randers Kommune, udviklingen i indkomst og formue, kriminalitet og fattigdom og status på andelen af borgere på offentlig forsørgelse. Herudover gennemgås uddybende data for børn og unge, både i forhold til sundhed, uddannelse og andre faktorer. Der er ikke udarbejdet et særskilt uddybende afsnit om gruppen af ældre, da fokus i Hvidbogen primært er på kommunens udfordringer med mange borgere på indkomstoverførsel og de mulige bagvedliggende forklaringer på dette.

BEFOLKNINGSUDVIKLING

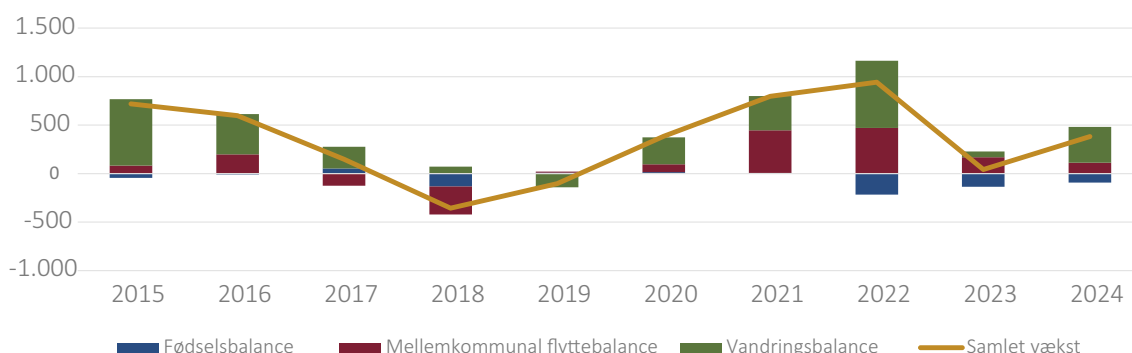
Befolkningsudvikling opdelt på tre balancer

En kommunes befolkningsudvikling kan sammenfattes i følgende tre balancer:

- Fødselsbalance (født minus døde)
- Mellemkommunal balance (mellemkommunal tilflytning minus mellemkommunal fraflytning)
- Vandringsbalance (indvandring fra udlandet minus udvandring til udlandet).

Den historiske befolkningsudvikling for Randers Kommune fordelt på henholdsvis fødselsover-/underskud, flyttebalance samt vandringsbalance er illustreret i nedenstående figur:

Figur 9. Årlig befolkningsudvikling i perioden 2008-2024

Kilde: Randers Kommunes befolkningsprognose 2026-2038.

Figuren viser, hvordan de tre parametre hver især bidrager til den samlede udvikling i perioden. Det ses fx, at årsagen til faldet i Randers Kommunes folketal i 2018 var et underskud på både fødselsbalancen og nettotilflytningen, mens der var et mindre overskud på vandringsbalancen. Og at der i 2022 var et underskud på fødselsbalancen, men et stort overskud på både den mellemkommunale flyttebalance og vandringsbalancen. Sidstnævnte skyldes primært den ekstraordinære tilflytning af ukrainske statsborgere.

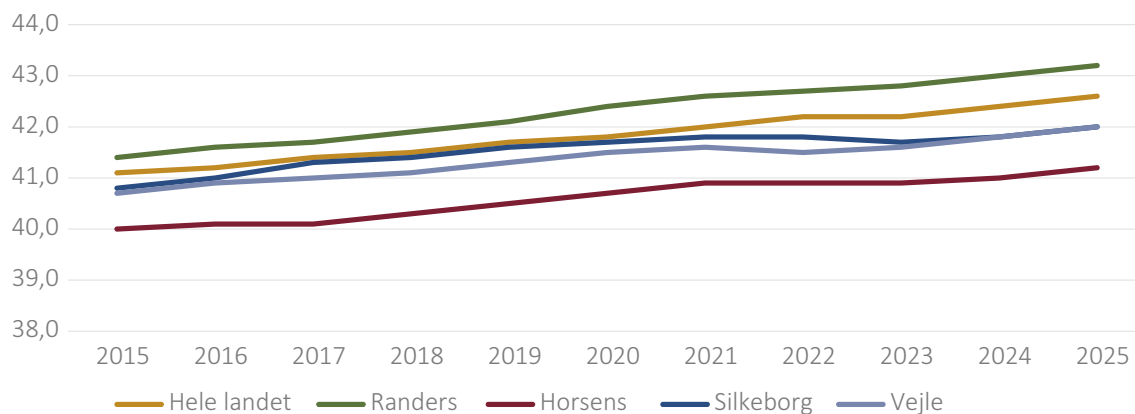
Den befolkningstilvækst, som er sket i Randers Kommune over perioden, er centreret omkring Randers midtby, Dronningborg og i de to udviklingsretninger vest og syd. I de øvrige dele af kommunen (landdistrikterne) er der sket en mindre befolkningstilbagegang.

Befolkningsudviklingen – fordelt på aldersgrupper

Gennemsnitsalderen for Randers Kommunes borgere er stigende, hvilket også i varierende grad gør sig gældende på landsplan og i sammenligningskommunerne. Det fremgår dog af figuren

nedenfor, at Randers Kommunes borgere i gennemsnit er ældre end både landsplan og i sammenligningskommunerne.

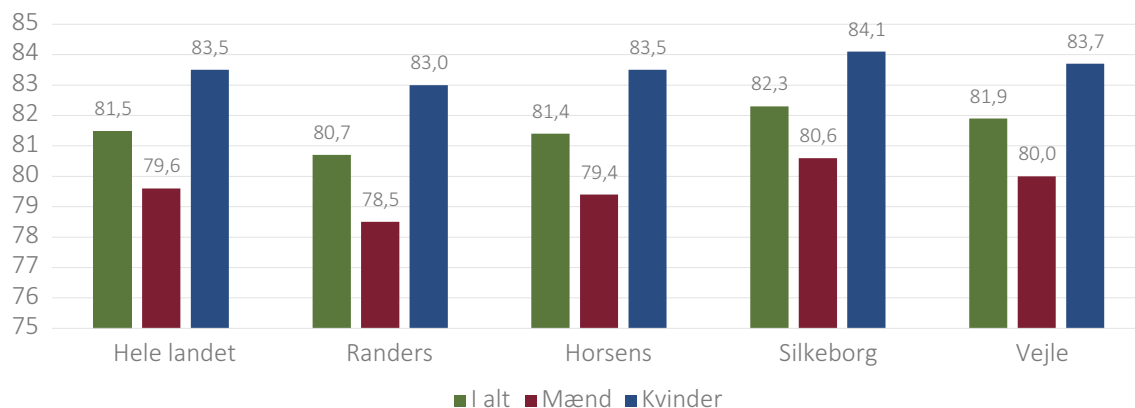
Figur 10. Udvikling i borgernes gennemsnitsalder i Randers, Horsens, Silkeborg og Vejle samt landsplan i perioden 2015-2024

Kilde: Danmarks Statistik.

Af figuren nedenfor ses, at den høje gennemsnitsalder i befolkningen i Randers Kommune gør sig gældende på trods af, at borgerne (her målt som gennemsnit over årene 2020-2024) lever markant kortere end på landsplan og i forhold til sammenligningskommunerne. For mænd er middellevetiden i Randers Kommune næsten et år mindre end i Horsens og hele to år mindre end i Silkeborg. Det er en markant forskel.

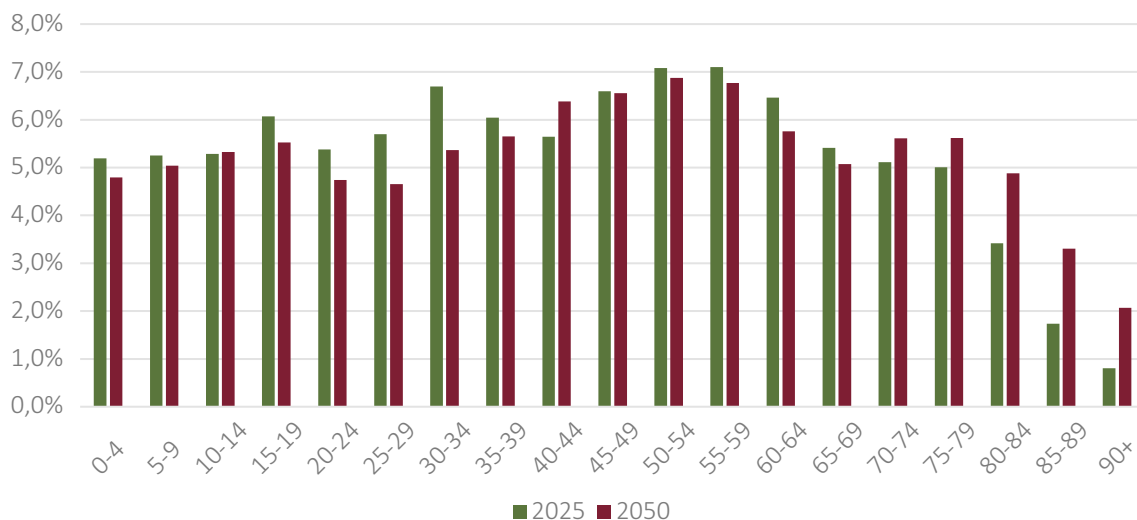
Figur 11. Borgernes middellevetid i Randers, Horsens, Silkeborg og Vejle samt landsplan i perioden 2020-2024

Kilde: Danmarks Statistik.

Den tendens, som de to figurer ovenfor er udtryk for, ser ifølge Danmarks Statistik ud til at fortsætte frem mod 2050. Det fremgår således af figuren nedenfor, at der forventes at ske en stor forskydning i de kommende 25 år, hvor andelen i de yngre aldersgrupper (0-39 år) falder, mens andelen i de ældre aldersgrupper (70-90+) stiger markant.

Figur 12. Forventet udvikling i aldersgrupper i Randers Kommune i perioden 2025-2050

Kilde: Danmarks Statistik.

Nedenfor er befolkningsudviklingen opsummeret på udvalgte aldersgrupper i Randers Kommune, jf. kommunens aktuelle befolkningsprognose fra april 2025. I baggrundsmaterialet fremgår et mere komplet overblik over udviklingen på alle aldersgrupper, ligesom der også er udarbejdet et bilag, der bl.a. viser udviklingen og den nyeste befolkningsprognose for de forskellige delområder i kommunen på kort.

Følgende kan fremhæves fra befolkningsprognosen:

- Det nuværende antal skolebørn (6-16 år) er faldet med 6-7 pct. fra 2015 til 2025 og forventes at falde en smule yderligere de kommende år. Herefter kommer antallet tilbage på det nuværende niveau i 2028, hvor det forbliver frem mod 2038.
- Antallet af unge i alderen 17-24 år er faldet med ca. 10 pct. fra 2015 til 2025 og forventes at falde med yderligere ca. 8 pct. frem mod 2038.
- Antallet af indbyggere, som er en del af arbejdsstyrken, forventes at være uændret (i niveauet 51.600) fra 2025 og frem mod 2038.
- Antallet af indbyggere, som er udenfor arbejdsstyrken, forventes at stige med 7-8 pct. i samme periode (fra ca. 49.000 til knap 53.000).
- Konkret forventes antallet af indbyggere over 85 år at stige med ca. 70 pct. fra 2025 til 2038 (svarende til ca. 1.800-1.900 flere 85+ årige end i dag).

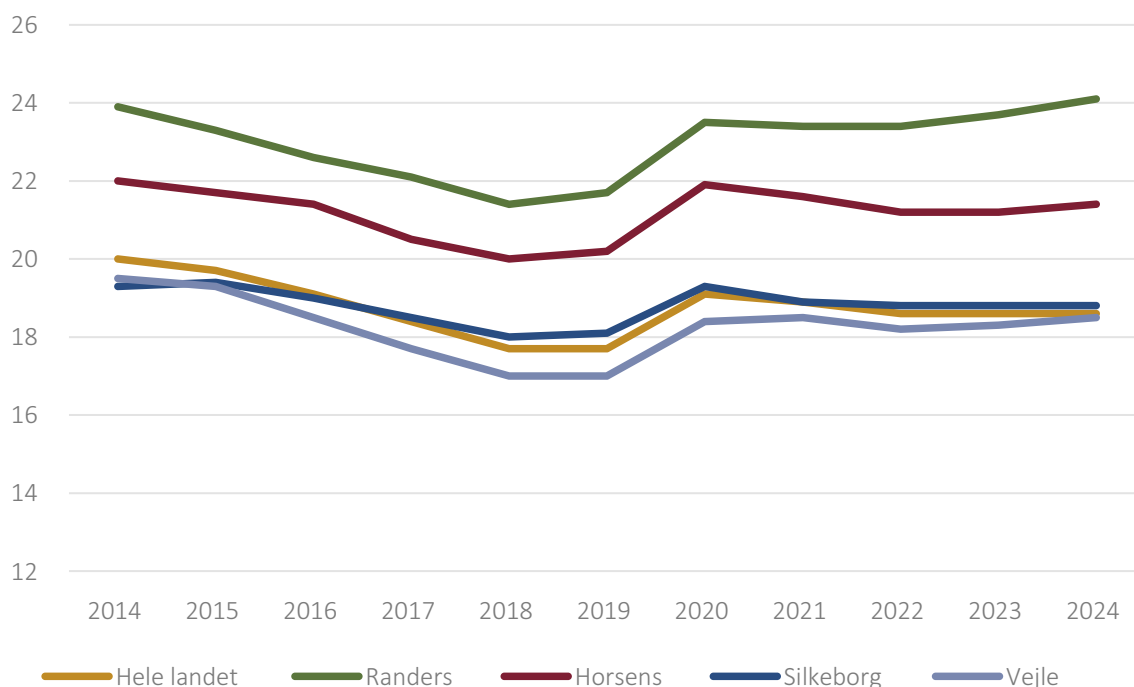
Ifølge prognoserne ser Randers Kommune således ind i en problemstilling med betydeligt øgede udgifter og et uændret antal borgere til at generere skatteindtægter til finansiering af udgifterne. Her ses alene på den forventede demografiske udvikling og ikke på beskæftigelsesgraden inden for arbejdsstyrken.

BORGERE UDEN FOR ARBEJDSMARKEDET (INDKOMSTOVERFØRSLER)

Indkomstoverførsler er ydelser, som det offentlige overfører til borgere som erstatning for mistet erhvervsindkomst. For eksempel pga. handicap, ledighed eller sygdom. I Randers Kommune udgør beskæftigelsesområdet lidt over 29 pct. af kommunens samlede budget, og udgifterne til indkomstoverførsler udgør langt størstedelen af beskæftigelsesområdets udgifter.

Figuren nedenfor viser andelen af fuldtidspersoner på offentlig forsørgelse (16-66 år) i perioden 2014-2024. Det fremgår, at Randers Kommune har ligget markant over niveauet både på landsplan og i forhold til Horsens, Silkeborg og Vejle i hele perioden. I 2024 var andelen af offentligt forsørgede i Randers Kommune 24,1 pct. af de 16-66-årige i kommunen, mens andelen på landsplan var 18,5 pct. og i de tre sammenligningskommuner lå i spændet 18,5-21 pct. I Randers Kommune har der desuden været tale om en stigning fra 2020-2024. Det er ikke tilfældet på landsplan og i sammenligningskommunerne, hvor der har været tale om et fald i samme periode. Dette uddybes i det senere afsnit "Beskæftigelsesgrad og borgere på overførselsindkomst".

Figur 13. Andel fuldtidspersoner på offentlig forsørgelse i procent af befolkningen, 16-66 år, (2014-2024)

Jobindsats.dk, ydelser, offentligt forsørgede, Antal personer og fuldtidspersoner.

Vanskelige rammevilkår i Randers Kommune

Der er en tæt sammenhæng mellem en kommunes udgifter til indkomstoverførsler og kommunens socioøkonomiske rammevilkår. Beskæftigelsesministeriets Benchmarking-enhed opgør løbende hvor stor en andel af borgerne, som en kommune forventes at have på offentlig forsørgelse.

Det fremgår af denne opgørelse, at Randers Kommune har landets næst-vanskeligste rammevilkår og således var kommune nr. 97 ud af 98 i 2024.

Socioøkonomiske rammevilkår

omfatter her faktorer knyttet til kommunens befolkningssammensætning (alder, uddannelsesniveau, sundhed mv.), men også strukturelle forhold knyttet til det lokale arbejdsmarked og borgerens bosætning (pendlingsområde, afstand til nærmeste store by mv.).

Ud fra kommunens rammevilkår forventes 9,99 pct. af kommunens borgere i aldersgruppen 16-66 år at modtage offentlig forsørgelse. Den faktiske andel er med 10,01 pct. meget tæt på den forventede andel, og kun Lolland Kommune er i udgangspunktet vanskeligere stillet end Randers Kommune.

Når andelen på ca. 10 pct. ikke stemmer med de ovenfor oplyste 24,1 pct. på offentlig forsørgelse i Randers Kommune, så skyldes det, at en række ydelser (bl.a. førtidspension og seniorpension) ikke indgår i Benchmarkingenhedens opgørelse i forhold til "rammevilkår".

Tabel 6. Forventet og faktisk andel borgere (16-66 år) på offentlig forsørgelse i 2024

Placering	Kommune	Forventet andel på offentlig forsørgelse	Faktisk andel på offentlig forsørgelse	Forskel i forhold til forventet
1	Allerød	4,49	4,34	-0,15
2	Rudersdal	4,54	4,14	-0,4
3	Dragør	4,57	4,61	0,04
4	Gentofte	4,71	4,34	-0,37
5	Lyngby-Taarbæk	4,8	4,59	-0,21
90	Jammerbugt	8,78	8,76	-0,02
91	Slagelse	9,12	9,19	0,07
92	Norddjurs	9,14	8,77	-0,37
93	Langeland	9,33	9,94	0,61
94	Frederikshavn	9,38	9,45	0,07
95	Svendborg	9,58	9,45	-0,13
96	Guldborgsund	9,81	9,94	0,13
97	Randers	9,99	10,01	0,02
98	Lolland	10,34	10,31	-0,03

Kilde: Jobindsats.dk, Tidlig indsats og skærpet tilsyn: Forventet og faktisk antal og andel fuldtidspersoner på offentlig forsørgelse.
 Note: En kommunes forventede andel og antal fuldtidspersoner er beregnet på baggrund af de ydelser (indkomstoverførsler) borgerne rent faktisk modtager og omkring 300 forskellige forklarende variable, der beskriver kommunens rammevilkår. En kommunes rammevilkår er bestemt af sammensætningen af borgere i kommunen (udbuddet) og hvordan det lokale arbejdsmarked ser ud (efterspørgslen). De forklarende variable omfatter således informationer om borgerens uddannelse og sundhed samt oplysninger om antallet af ansatte fordelt på brancher i pendlingsområdet, og om kommunen ligger tæt på en af de store byer.

Der har gennem de seneste ni års opgørelser været tale om en forværring i Randers Kommunes rammevilkår. I 2015 var Randers Kommune placeret som kommune nr. 93, mens kommunen siden 2022 har været nr. 97 ud af 98. Data viser en forværring både i absolutte tal samt relativt til landets øvrige kommuner.

Udgiftsandel til indkomstoverførsler

Figuren nedenfor viser udgiftsandelen til indkomstoverførsler i Randers Kommune sammenlignet med Randers Kommunes befolkningsandel. Opgørelsen omfatter alle typer af indkomstoverførsler til borgere i den erhvervsaktive alder (herunder også førtidspension og seniorpension).

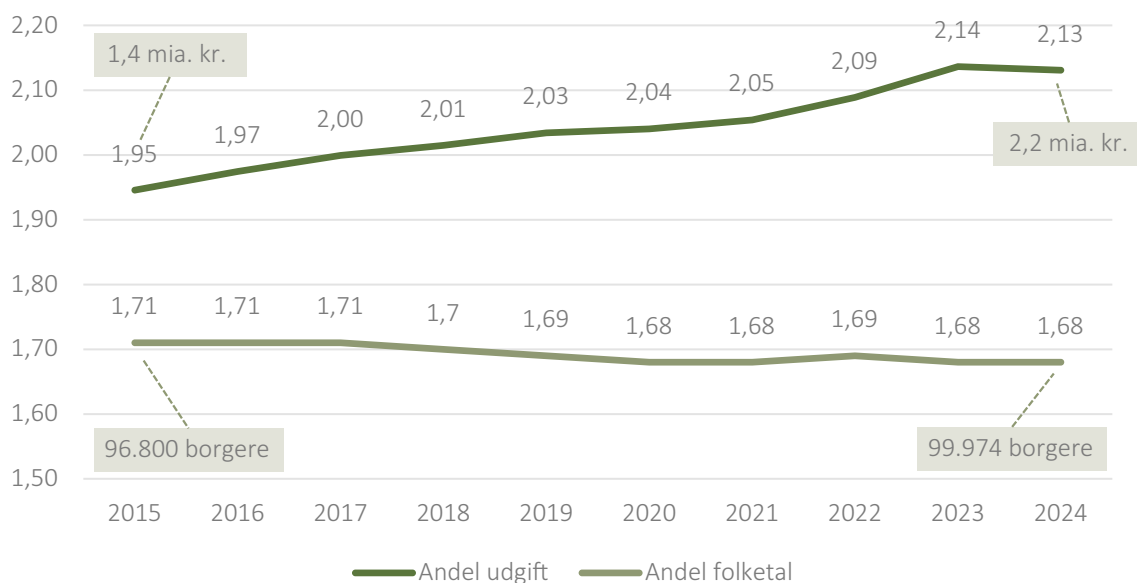
I 2024 var Randers Kommune befolkningsandel 1,68 pct. Det vil sige, at 1,68 pct. af hele landets befolkning boede i Randers Kommune. Hvis alle kommuner havde den samme sammensætning af borgere, ville kommunens andel af udgifter til indkomstoverførsler (udgiftsandel) svare til kommunens andel af den samlede befolkning (befolkningsandel). Det vil sige, at forventningen ville være, at Randers Kommunes andel af hele landets samlede udgifter til indkomstoverførsler også var 1,68 pct. Dette er dog ikke tilfældet.

I 2024 var Randers Kommunes andel af hele landets samlede udgifter til indkomstoverførsler 2,13 pct. svarende til en forskel på 0,45 procentpoint mellem Randers Kommunes udgiftsandel og befolkningsandel.

Randers Kommunes udgiftsandel til indkomstoverførsler er faldet en anelse fra 2023 til 2024 (0,01 procentpoint). Der er dog stadig tale om en betydelig stigning fra 2015, hvor Randers Kommunes udgifter til indkomstoverførsler svarede til 1,95 pct. af de samlede udgifter på landsplan. I 2015 boede 1,71 pct. af landets befolkning i Randers. Det vil sige, at udgiftsandelen var 0,24 procentpoint højere end befolkningsandelen (mod 0,45 procentpoint i dag).

Omsættes Randers Kommunes andel af udgifter til indkomstoverførsler til beløb, er udgiften til indkomstoverførslerne vokset fra omkring 1,4 mia. kr. i 2015 til omkring 2,2 mia. kr. i 2024 (opgjort pr. 11.2024).

Figur 14. Udvikling i udgiftsandel til indkomstoverførsler i forhold til befolkningsandel, 2015-2024

Kilde: Danmarks Statistik (REGK11, BEFOLK2 og BY2) og egne beregninger.

Kommunernes udgifter til indkomstoverførsler kompenseres af staten på baggrund af kommunernes befolkningsandel. Når vores andel af udgifterne til indkomstoverførsler stiger set i forhold til det, vi får fra staten til at finansiere udgifterne, så opstår der et gab, som igennem årene gradvist er blevet større.

Med andre ord taber Randers Kommune "konkurrencen" med landets øvrige kommuner om at få flest mulige i arbejde og væk fra indkomstoverførslerne.

Hvis Randers Kommunes udgiftsandel svarede til kommunens andel af folketallet i 2024 (1,68 pct.), ville det betyde, at udgifterne var 450 mio. kr. lavere, end de reelt er i dag (før kommunal udligning). Noget af udviklingen kompenseres i det kommunale udligningssystem, men det kan langt fra dække de samlede merudgifter.

Randers Kommunes udfordringer på overførselsindkomstområdet er således både relateret til den konkrete udvikling i kommunens befolkning samtidig med den relative udvikling set i forhold til landets øvrige kommuner. Dette udgør en stor udfordring for Randers Kommune såvel økonomisk som i forhold til den fremtidige udvikling og sammenhængskraft.

Hvilke målgrupper driver udgifterne?

Når der ses nærmere på årsagerne til den høje andel af borgere på overførselsindkomst og udgifterne forbundet hermed, er der en afgørende skelnen mellem borgere hhv. "tæt på" og "længere væk" fra arbejdsmarkedet.

Borgere tæt på arbejdsmarkedet defineres som følgende:

- A-dagpengemodtagere
- Jobparate kontanthjælpsmodtagere
- Uddannelsesparate uddannelseshjælpsmodtagere
- Sygedagpengemodtagere

Borgere længere væk fra arbejdsmarkedet defineres som følgende:

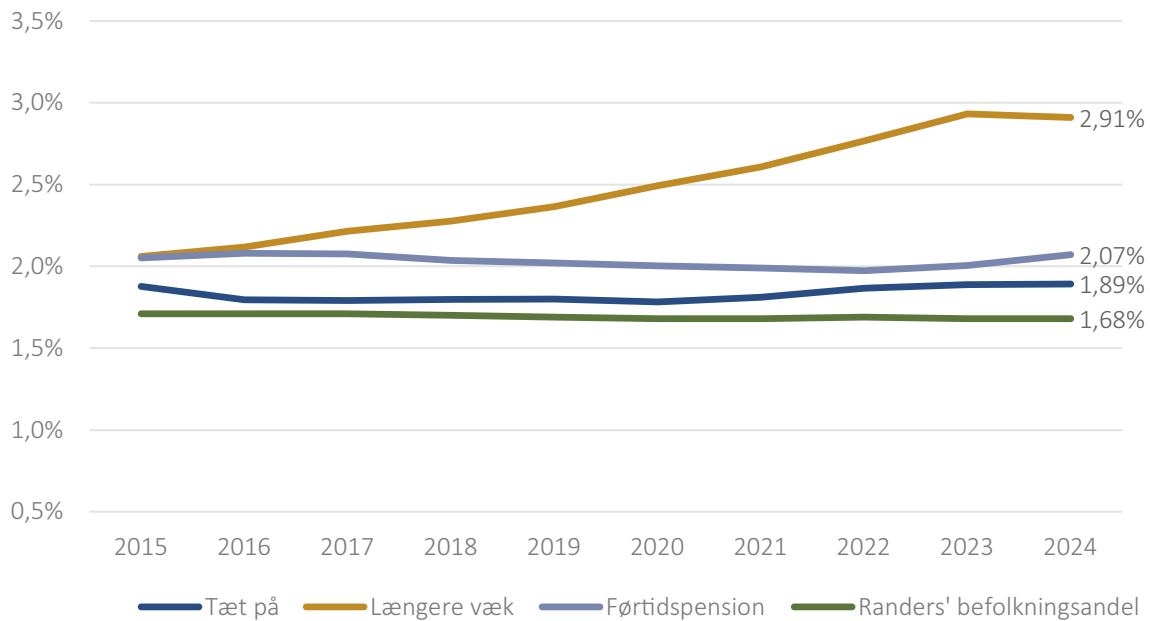
- Aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere
- Aktivitetsparate uddannelseshjælpsmodtagere
- Borgere i jobafklaringsforløb
- Borgere i ressourceforløb

I 2024 var andelen af Randers-borgere på overførselsindkomst, som er tæt på arbejdsmarkedet, 1,89 pct. Det er højere end Randers Kommunes andel af landets samlede befolkning tilsiger, men dog ikke umiddelbart alarmerende. Karakteristisk for borgere tæt på arbejdsmarkedet er, at det i høj grad er de økonomiske konjunkturer, der bestemmer antallet af ledige.

For gruppen af borgere længere væk fra arbejdsmarkedet udgør Randers Kommunes andel 2,91 pct. - altså en betydelig overrepræsentation i forhold til befolkningsandelen på 1,68 pct. I figuren nedenfor fremgår det, at der har været tale om en meget markant stigning i andelen i denne kategori i perioden 2015-2024.

For borgere længere væk fra arbejdsmarkedet er der tale om mere grundlæggende og ofte komplekse problemstillinger, som kræver en målrettet og ofte håndholdt indsats, hvis det skal lykkes at få dem ind på arbejdsmarkedet. Her sikrer positive konjunkturer og øget efterspørgsel efter arbejdskraft ikke "automatisk", at borgerne kommer i job.

Figur 15. Andel fuldtidspersoner i Randers Kommune på indkomstoverførsler i forhold til befolkningsandel, pct., (2015-2024)

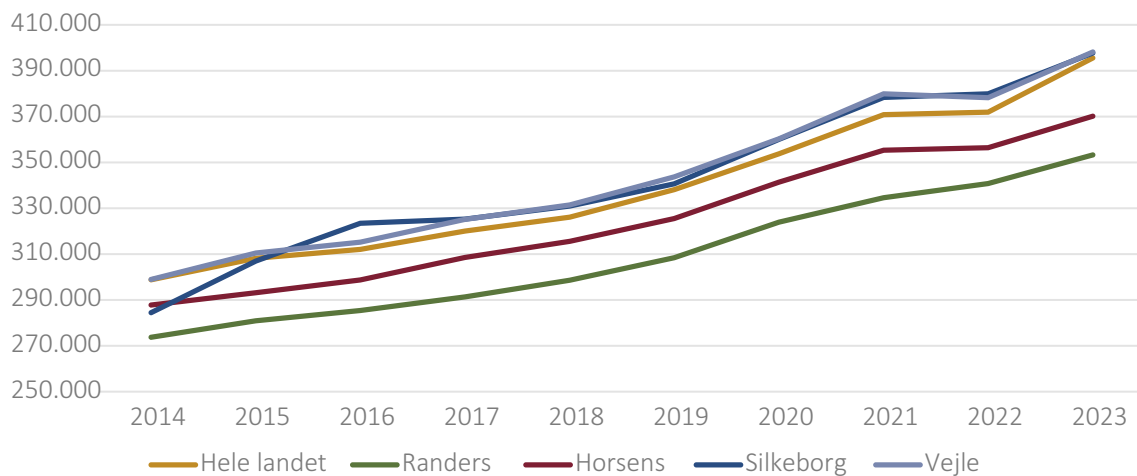

Kilde: Jobindsats.dk og egne beregninger.

Udvikling i indkomst og formue

Nedenstående figur viser udviklingen i den gennemsnitlige indkomst pr. indbygger over 14 år for Randers Kommune, landsplan og sammenligningskommunerne.

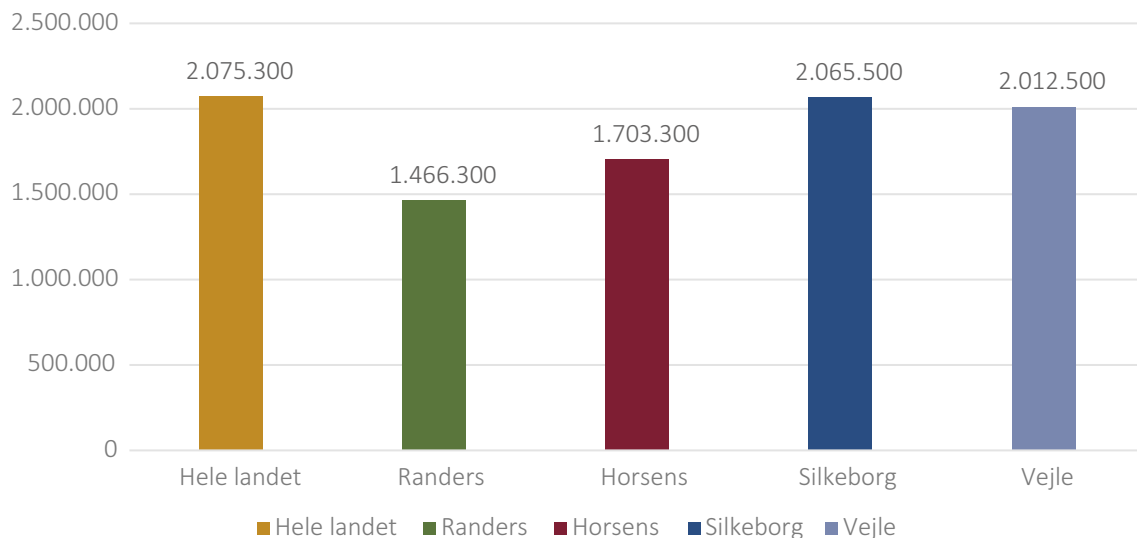
Figur 16. Udvikling i gennemsnitlig indkomst i Randers, Horsens, Silkeborg og Vejle samt landsplan i perioden 2014-2023

Kilde: Danmarks Statistik.

Det fremgår, at Randers Kommune også her er placeret et godt stykke under niveauet i sammenligningskommunerne og på landsplan. Det samme gør sig gældende i forhold til borgernes gennemsnitlige formue (Arbejderbevægelsens Erhvervsråd 2024), jf. figuren nedenfor.

Figur 17. Gennemsnitlig nettoformue pr. voksen på 18 år og derover i Randers, Horsens, Silkeborg og Vejle samt landsplan i 2023

Kilde: Danmarks Statistik.

Hvis landets kommuner rangordnes efter gennemsnitlig nettoformue i 2023, er Randers Kommune placeret som nr. 83 ud af 98.

Fattigdom i Randers Kommune

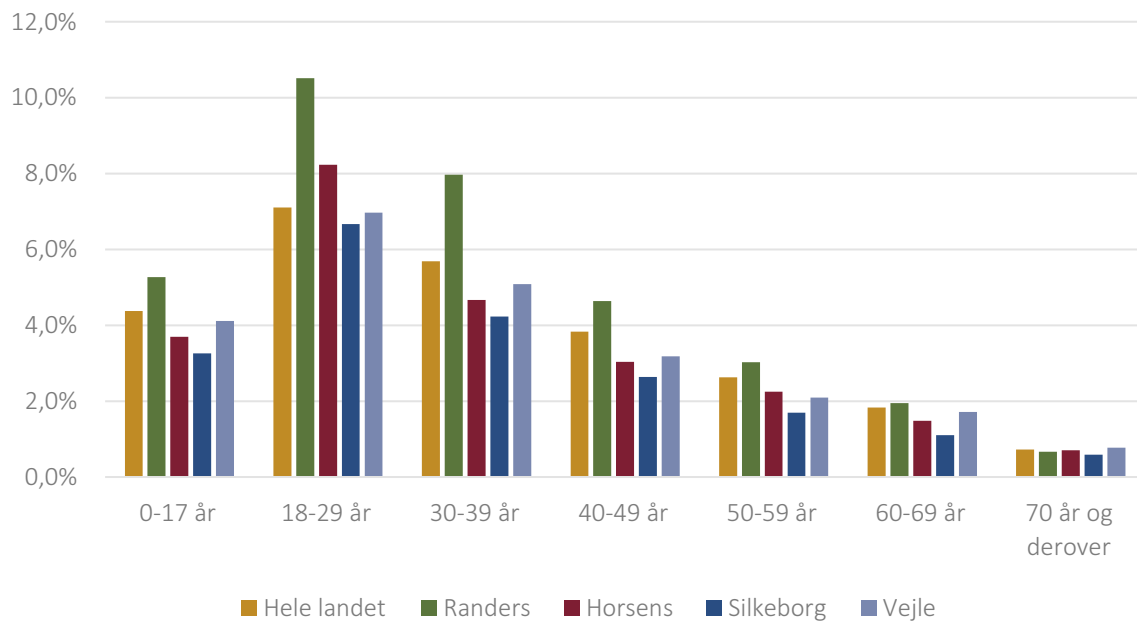
I Danmark er der ikke en national definition af fattigdom, men Danmarks Statistik anvender begrebet *relativ fattigdom*, som måles i relation til den generelle levestandard i samfundet. Det vil sige, at en borger er relativt fattig, hvis personen er langt fra at have de samme økonomiske muligheder og levevilkår som hovedparten af befolkningen (defineret ved medianindkomsten – som er den indkomst, hvor halvdelen af landets borgere har en mindre indkomst, og den anden halvdel har en højere indkomst).

Andelen af borgere under den relative fattigdomsgrænse har i perioden fra 2015 til 2023 været højere i Randers Kommune end i sammenligningskommunerne og på landsplan. Ifølge tallene fra Danmarks Statistik lå Randers Kommune med 4,9 pct. i 2023 1,0 procentpoint højere end gennemsnittet for hele landet. De tre sammenligningskommuner lå alle under gennemsnittet på landsplan.

I 2023 var der tale om 4.752 borgere i Randers Kommune, som med den anvendte definition, levede under fattigdomsgrænsen. Heraf var 2.241 kvinder (4,5 pct. af alle kvinder i Randers Kommune) og 2.511 mænd (5,1 pct. af alle mænd i Randers Kommune).

En analyse af tallene viser, at det særligt er unge mellem 18 og 29 år, som lever under den relative fattigdomsgrænse. Dette er gældende for hele perioden og er en tendens, som også ses på landsplan og i sammenligningskommunerne. Dog ikke i samme omfang som i Randers Kommune. En del af forklaringen skal findes i, at man i den aldersgruppe typisk enten er under uddannelse og flytter hjemmefra for første gang eller endnu ikke har fået fodfæste på arbejdsmarkedet. Der ses også en udvikling blandt de 30-39-årige, hvor antallet, som lever under den relative fattigdomsgrænse, er steget med godt 70 pct. i perioden 2015-2023 (fra 561 til 968 personer). Sammenlignet med tallene for landsplan og i Horsens, Silkeborg og Vejle kommuner har Randers Kommune en særlig stor andel af 18-29-årige borgere og 30-39-årige borgere, som lever under den relative fattigdomsgrænse (baseret på tal fra 2023).

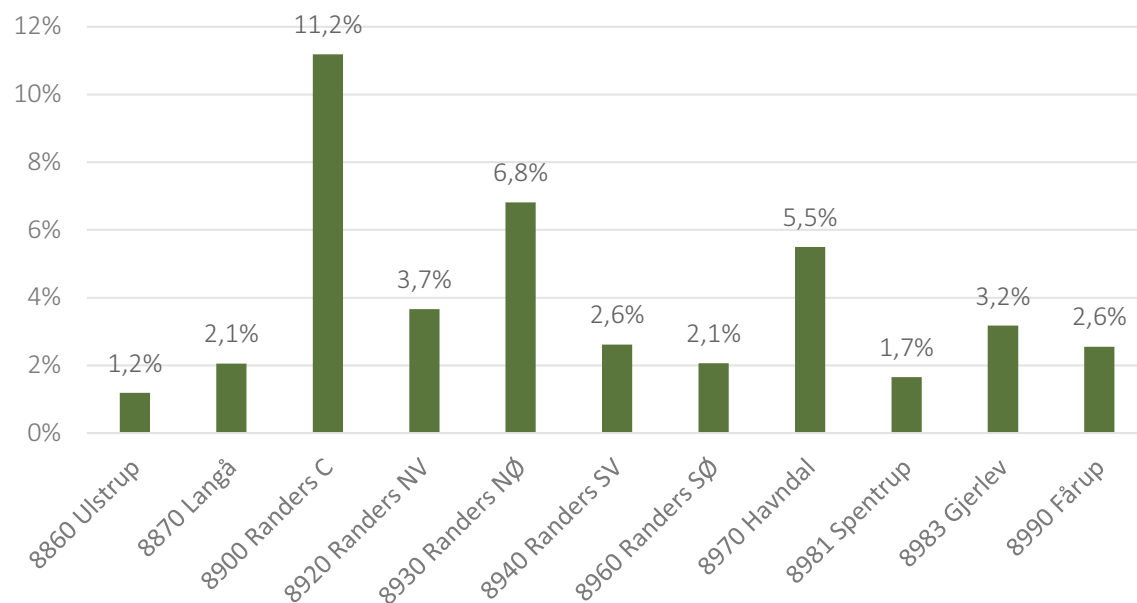
Figur 18. Andel borgere i en given aldersgruppe, der lever under den relative fattigdomsgrænse (2023)

Kilde: Særkørsel fra Danmarks Statistik.

Geografisk er andelen af borgere, som lever under den relative fattigdomsgrænse, særligt høj i 8900 Randers C med en andel på 11,2 pct. (svarende til 1.473 borgere) og i 8930 Randers NØ med en andel på 6,8 pct. (svarende til 1.265 borgere). Som tidligere nævnt er Randers C det fattigste "midtbymunicipalitet" i landet. Herefter kommer 8970 Havndal, hvor 5,5 pct. af borgerne (svarende til 146 borgere) levede under den relative fattigdomsgrænse i 2023.

Figur 19. Andel personer, der lever under den relative fattigdomsgrænse fordelt på postnumre i Randers Kommune (2023)

Kilde: Særkørsel fra Danmarks Statistik.

Kriminalitet i Randers Kommune

Der er forskellige måder at måle kriminalitetsniveauet i en kommune på. Det kan være på antal anmeldelser, antal sigtelser eller antal sigtede personer. Opgørelsen for 2024 til Lokalrådet (lovpålagt samarbejdsorgan mellem Østjyllands Politi og Randers Kommune) viser, at Randers Kommune som helhed både ligger under landsgennemsnittet og under gennemsnittet for politikredsen i forhold til antal straffelovsovertrædelser pr. 1.000 indbyggere. I forhold til indbrud ligger Randers Kommune ligeledes under gennemsnittet for politikredsen, men dog over landsgennemsnittet. For kommunen som helhed er andelen af sigtede personer pr. 1.000 indbyggere faldet betydeligt fra 2020 til 2024. Dette er meget positivt.

Ses der på de boligstatistiske nøgletal, som zoomer ind på et mere lokalt niveau, er billedet dog mere nuanceret, som det vil være i de fleste større danske byer. I flere af byens almene boligområder er andelen af sigtede personer pr. 1.000 indbyggere tre til fire gange højere end i Randers Kommune som helhed, og niveauet er stigende (se tabellen nedenfor).

I perioden 2020-2024 har Energivej-området og Hermann Stillingsvej-området haft det højeste niveau af sigtelser, og det stiger fortsat. I den kommende helhedsplan for perioden 2025-29, hvor flere forskellige afdelinger nu grupperes under betegnelsen "Centrale Randers", viser data fra Danmarks Statistik, at andelen af sigtede personer i dette område nærmer sig fem gange niveauet for kommunen som helhed. Dette peger således også på en særskilt midtby-udfordring i Randers Kommune.

Tabel 7. Antal sigtede personer pr. 1.000 indbyggere

	Ændring fra 2023-2024	2020	2021	2022	2023	2024
Randers Kommune	3,8 pct.	14,3	12,2	10,5	10,5	10,9
Energivej	8,4 pct.	28,5	23,3	27,5	40,3	43,7
Glarbjergvej	-32,6 pct.	19,6	24,3	20,6	23	15,5
Gl. Jennumparken	21,5 pct.	37,9	25,2	21	23,7	28,8
Hermann Stillingsvej	-10,1 pct.	18,5	29,4	27,6	31,6	28,4
Sjællandgadekvarteret	29,4 pct.	29,2	23,5	21	16	20,7
Vangdalen	-24,4 pct.	22,2	35,9	16,8	20,1	15,2
Centrale Randers	34,2 pct.	36,8	45,4	33,7	33,9	45,5

Kilde: Randers Kommunes boligsociale monitorering 2024, data fra Danmarks Statistik.

Den høje andel af beboere, som er sigtede eller dømt i de almene boligområder, kalder på skærpet opmærksomhed. Forskningen viser, at børn og unge har en øget risiko for at begå kriminalitet, hvis de vokser op med forældre med kriminel adfærd. I forhold til udviklingen fra 2023 til 2024 er det som førnævnt vigtigt at notere, at der er tale om relativt få personer/sigtelser, så en relativt lille ændring vil give sig udslag i en stor procentvis ændring.

Samtidig har børn med højt skolefravær, ensomhed eller generel mistrivsel også en øget risiko for at begå kriminalitet (VIVE, 2019). I flere af de boligsociale områder i kommunen er der en overrepræsentation på disse parametre. Det er dog samlet set vurderingen, at de boligsociale indsatser i bred forstand og de boligsociale helhedsplaner mere konkret har haft en stor positiv effekt. Herunder har det for eksempel været af stor betydning, at lovgivningen giver boligselskaberne mulighed for at arbejde med såkaldt kombineret udlejning for at sikre en mere blandet beboersammensætning. Kombineret udlejning giver mulighed for ved udlejning af almene familieboliger at afvise persongrupper, som modtager bestemte offentlige ydelser (indkomstoverførsler).

BØRN OG UNGE

Randers Kommune er hjemsted for en mangfoldig gruppe af børn og unge, der udgør fundamentet for kommunens fremtid. Fra de første spæde skridt i dagtilbud, hvor børnene møder nye venskaber, til de unge, der udforsker verden gennem skole, sport og kulturoplevelser i deres rejse mod voksenlivet. Allerede i de tidlige barndomsår lægges de afgørende grundsten for sundhed, trivsel og personlig udvikling, og forskning viser, at tidlige indsatser er afgørende for at skabe en forskel. I dette afsnit dykkes der ned i data og analyser, der giver et detaljeret billede af, hvordan børn og unge i Randers Kommune trives, deres faglige udvikling, hvad der udfordrer, ligesom udvalgte initiativer, der skal understøtte børnene og de unge, beskrives.

Småbørn

Småbørn spænder fra spædbarnet frem til skolestart. I afsnittet ses på sundhedsdata for gruppen, ligesom der ses nærmere på deres liv i den pædagogiske ramme i daginstitutioner og hos dagplejere.

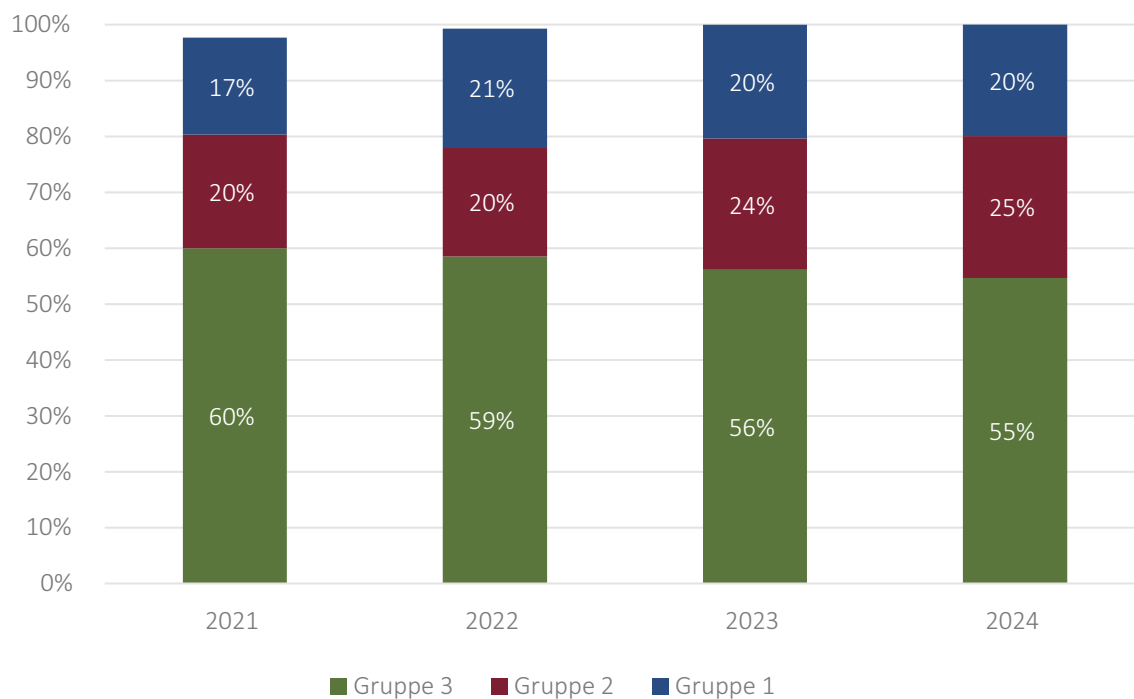
Sundhedspleje og tandpleje

Sundhedsplejen har kontakt med alle børn fra fødslen og op gennem skolealderen, og herigenfindes data og detaljeret viden om børnene og deres udvikling. Det er afgørende for en god start på livet, at børnene og deres familier modtager et tilbud fra sundhedsplejen, der afspejler barnets og familiens konkrete behov. Derfor kategoriserer sundhedsplejen familierne, så der kan gives differentierede og målrettede tilbud til de enkelte familier.

Nedenstående figur viser, hvordan familierne i Randers Kommune fordeler sig mellem tre grupper over de seneste fire år. Kategoriseringen viser, at 20 pct. af familierne i Randers Kommune har en særlig sårbarhed, og derfor modtager den maksimale støtte fra sundhedsplejen (gruppe 1). 25 pct. af familierne har et lidt forøget behov for støtte (gruppe 2), mens 55 pct. af familierne ikke har forhold, der vurderes af betydning for forældreoven, og hvor barnet er i trivsel (gruppe 3).

Til sammenligning vil en gennemsnitlig kommune have omkring 16 pct. af familierne i den højeste risikogruppe (gruppe 1). I Randers Kommune tilbydes en familie med et almindeligt behov, dvs. gruppe 3, fem hjemmebesøg fra sundhedsplejen fra fødslen og frem til 8-10 måneders alderen, hvilket er ét besøg mindre end Sundhedsstyrelsens anbefalinger.

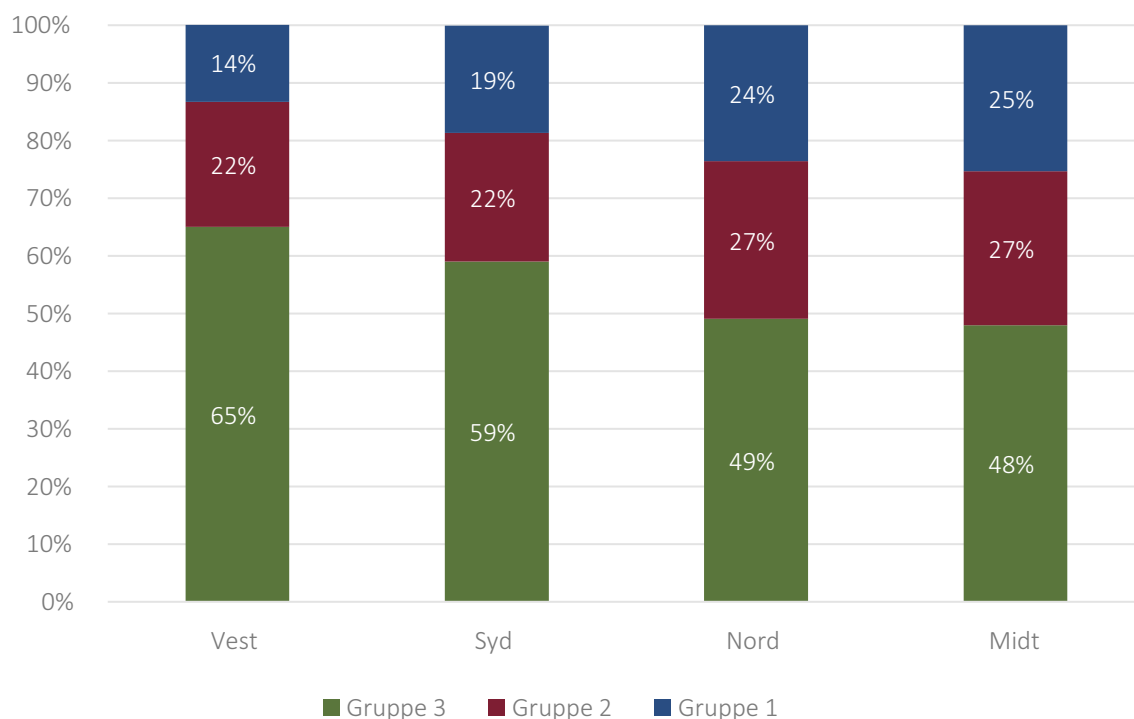
Figur 20. Kategorisering af besøg i sundhedsplejen – udviklingen i Randers Kommune fra 2021-2024

Kilde: Randers Kommunes egne data.

Fordeles kategoriseringen for 2024 efter børnenes bopæl, er der store geografiske forskelle internt i kommunen. Det ses således, at det særligt er i den nordlige og centrale del af kommunen, at mange børn er i den højeste risikogruppe, hvorimod gruppen er mindre i syd og vest.

Figur 21. Kategorisering af besøg i sundhedsplejen i 2024 fordelt på områder

Kilde: Randers Kommunes egne data.

Ligesom sundhedsplejen har tandplejen i Randers Kommune regelmæssig kontakt med alle børn og unge i kommunen. Tandplejen er i kontakt med børnene og deres familier fra barnet er omkring 3 år og frem til den unge fylder 22 år.

Tandplejen arbejder både med tandsundheden og kan også gennem kontakten opspore fx selvskadende adfærd, spiseforstyrrelser og brug af nikotinprodukter, når barnet bliver ældre. Tandplejen og sundhedsplejen samarbejder med henblik på at sikre tidlig opsporing og sammenhængende indsats, bl.a. i forhold til unges nikotinformbrug. Dette samarbejde vil kunne styrkes og udbygges i takt med opnåede erfaringer.

Randers Kommune har tilbuddet "Familieiværksætterne", som hjælper alle førstegangsførelse med råd, inspiration og praktisk viden om barnets udvikling. Målet er at give en god start på familielivet. Tilbuddet skaber et trygt sted, hvor forældre kan stille spørgsmål, dele erfaringer og få støtte samtidig med, at tilbuddet styrker netværket mellem nye forældre og giver redskaber til de første år som familie.

Den kommunale tandpleje grupperer også børnene på baggrund af sundhedsdata og socioøkonomiske forhold med henblik på at identificere risikogrupper. Der er tale om en anden klassificering end i sundhedsplejen, men med samme sigte om at kunne tilbyde en målrettet og differentieret indsats. Der er ofte en direkte sammenhæng mellem graden af udsathed i en familie, dårlige tandbørstevaner og huller i tænderne.

Ifølge data fra tandplejen er der markant forskel på, hvor mange børn og unge, der er i risikogruppen for tandsygdomme, alt efter hvor barnet bor i Randers Kommune. Mens sundhedsplejen inddeler kommunen i fire geografiske områder, inddeler tandplejen ud fra skoledistrikter.

Tandplejens data viser, at det særligt er børn i skoledistrikterne Nørrevang og Østervang, der har en høj risiko. I Nørrevangs skoledistrikt har mere end hvert femte barn i alderen 3-5 år (22,3 pct.) risiko for at få tandsygdomme, mens hvert tiende barn (11,3 pct.) i Østervangs skoledistrikt har samme risiko. Anderledes er der lav risiko for tandsygdomme, hvis barnet bor i Hornbæk skoledistrikt (1,6 pct.), Munkholm skoledistrikt (1,2 pct.) og Asferg skoledistrikt (1,5 pct.). Kommunens samlede gennemsnit er på 6,2 pct.

Vuggestue og dagpleje

De første år af et barns liv er afgørende for barnets udvikling, og det er i denne periode, at de grundlæggende sociale, kognitive og adfærdsmæssige kompetencer formes. I Randers Kommune er omkring 4.000 børn i dagtilbud, hvoraf ca. 1.500 er i alderen 0-2 år, og 2.500 er i alderen 3-5 år.

Dagtilbudsområdet i Randers Kommune er organiseret i fem geografiske områder. Der er i alt 42 kommunale daginstitutioner, hvoraf de fleste er kombinerede daginstitutioner. Udover de kommunale daginstitutioner er der 12 selvejende daginstitutioner og to daginstitutioner i forbindelse med børnebyer, ligesom der er 116 kommunale dagplejere. Herudover er der otte private daginstitutioner samt et varierende antal private børnepassere. Udover de almindelige dagtilbud og dagplejere er der også særlige tilbud til børn, der har brug for ekstra støtte. Der er tre ressourcegrupper, som hver er tilknyttet et almindeligt dagtilbud i tre områder, i hhv. Dagtilbud Midt, Nordøst og Sydøst. Derudover er der én specialbørnehave.

Som en del af en national reform på dagtilbudsområdet blev den styrkede pædagogiske læreplan indført i 2018, og planen markerede et skift i tilgangen til læring og trivsel i dagtilbud. Den styrkede pædagogiske læreplan har til formål at skabe inkluderende læringsmiljøer, der understøtter børns trivsel, dannelse og udvikling gennem leg og børnefællesskaber. Randers Kommune har siden 2018 arbejdet med implementering af den styrkede pædagogiske læreplan. Herudover prioriteres det højt, at fagprofessionelle i Randers Kommune møder alle børn og unge med et fælles børne- og læringssyn. Det fælles børne- og læringssyn skal være med til at styrke samarbejdet om børn og unge, og kommer til udtryk i praksis gennem mødet med barnet og den unge, forældresamarbejdet og det tværfaglige samarbejde.

Det fælles børne- og læringssyn: Alle børn og unge har ressourcer og potentialer - alle børn og unge har en værdi i sig selv og gør det bedste de kan. Børn og unge skal møde læringsmiljøer, som motiverer til at lære, lege og udvikle sig, og hvor der er mulighed for at eksperimentere, udvikle fantasi og fordybelse. Børn og unge skal opleve meningsfulde og forpligtende fællesskaber, at de høres, inddrages og oplever medindflydelse.

Folketinget vedtog ultimo 2021 et lovkrav om minimumsnormeringer på daginstitutionsområdet med henblik på fuld indfasning i 2024. Minimumsnormeringen indebærer, at der skal være minimum én voksen pr. tre børn i vuggestuerne og én voksen pr. seks børn i børnehaverne. Minimumsnormeringerne er i Randers Kommune suppleret med en lokalpolitisk beslutning om at øge uddannelsesgraden blandt personalet. Randers Kommune har således en målsætning om, at 65 pct. af personalet skal være uddannede pædagoger. Randers Kommune arbejder fortsat på at indfri denne målsætning. 2024 var 53,8 pct. af det pædagogiske personale uddannede pædagoger, inkl. pædagogiske ledere.

Børns sproglige udvikling

Forskning viser, at tidlig sproglig indsats i børnehaven ikke kun styrker børns sprog generelt, men har en særlig positiv effekt på børn, hvis forældre har en kortere uddannelse. En tidlig indsats skaber også positive effekter op gennem skoleårene.

I Randers Kommune får alle 3- og 5-årige børn foretaget en sprogvurdering, der skal hjælpe med at identificere deres sproglige færdigheder og sikre, at barnet får den rette støtte fra starten.

Randers Kommune har en højere andel af børn med sproglige udfordringer end en gennemsnitlig kommune - både når det gælder børnenes talesprog og før-skrift. Tages der højde for Randers Kommunes rammevilkår, viser resultaterne, at kommunen har 1,0 procentpoint flere børn med sproglige udfordringer inden for talesprog end forventet. Til gengæld er der 2,1 procentpoint færre børn med udfordringer i før-skrift sammenlignet med, hvad der kunne forventes ud fra rammevilkårene, dvs. ud fra den borgergruppe, der bor i Randers Kommune.

Hvis et barn har **sproglige udfordringer** som 3-årig, vil der i Randers Kommune blive lavet en opfølgende vurdering ved 4-års alderen. Det pædagogiske personale udarbejder en handleplan, hvis barnet har brug for særlig opmærksomhed, og der arbejdes tæt sammen med forældrene for at sikre den bedste støtte og udvikling for barnet.

Ovenstående skal ses i sammenhæng med, at forskning generelt viser, at andelen af børn med sproglige udfordringer er to-tre gange så stor for børn af forældre på overførelsesindkomst end andelen af børn af selvforsørgende forældre. Studier viser også, at børn med et lille ordforråd omkring 16-30 måneders alderen ligger under middel i læsekompetencer i 6. klasse, ligesom det påvirker børnenes afgangskarakterer i 9. klasse.

Den nyeste vurdering af talesproglige færdigheder i Randers Kommune er foretaget i 2024 og omfatter 2.279 børn. Data viser, at 85,7 pct. af børnene har behov for en generel indsats uden særlig hjælp, mens 7,4 pct. vurderes at have brug for en fokuseret indsats, og 6,9 pct. har behov for en særlig indsats.

Kortet nedenfor viser en geografisk tendens, hvor de højeste andele af børn med behov for en særlig indsats findes i områder nær Randers by og enkelte landdistrikter.

Kort 4. Andel børn i skoledistriktet der i 2024 er vurderet til at have behov for særlig eller fokuseret indsats

Data er genereret på tværs af aldersgrupper og viser et højt niveau af talesproglige færdigheder på Hornbæk Skole, hvor 93,4 pct. modtager generel indsats, Blicherskolen 92,5 pct., Langa Skole 91,5 pct. og Asferg Skole 91,9 pct.

Anderledes har flere børn behov for en særlig indsats i følgende områder: Nørrevangsskolen (48,1 pct.), Havndal Skole (25 pct.), Fårup Skole (20 pct.), Østervangsskolen (18,4 pct.) og Hobrovejens Skole (17,1 pct.).

SKOLEBØRN

Børn starter normalt i 0. klasse i august det kalenderår, hvor de fylder seks år. I Randers Kommune har forældrene dog mulighed for at udsætte skolestarten, hvis de vurderer, at barnet ikke er parat. Denne fleksibilitet giver mulighed for, at børns individuelle udvikling og behov kan tages i betragtning, før de begynder deres skolegang.

Folkeskoler

Randers Kommune har 19 kommunale folkeskoler. Syv skoler har alene børn fra 0.-6. klasse, mens én skole kun har overbygningen fra 7.-9. klasse. De øvrige skoler dækker 0.-9. klasse. Forældrene i Randers Kommune har frit skolevalg mellem de kommunale folkeskoler.

Udover de kommunale folkeskoler findes der flere privatskoler i kommunen. I Randers Kommune går næsten hver fjerde elev (24,9 pct.) i privat- eller friskole. Dette er væsentligt over landsgennemsnittet, hvor ca. hvert femte barn går i privat- eller friskole. Det er alt andet lige en udfordring for den almindelige folkeskole i Randers Kommune, at en stor andel af ressourcestærke forældre vælger privat- eller friskoler.

Fordelingen mellem folkeskoler og privatskoler i Randers Kommune har været relativt stabilt over de seneste fem år. Dog ses en lille tendens til, at færre vælger kommunale folkeskoler, mens flere søger mod privat- eller friskoler. Fra 2020 til 2024 er andelen af elever i almenklasser på folkeskoler faldet fra 67,1 pct. til 65,7 pct., mens privat- og friskolernes andel i samme periode er gået fra 24,7 pct. til 24,9 pct.

Tabel 8. Elevtal fordelt på skole- og klasstype, opgjort pr. 5. september (0.-10. klasse)

	2020	2021	2022	2023	2024
Elever i almenklasser	7.839	7.679	7.626	7.577	7.367
	67,1%	66,7%	66,6%	66,6%	65,7%
Elever i specialklasser	287	293	309	294	322
	2,5%	2,5%	2,7%	2,6%	2,9%
Elever i specialskole (fra Randers Kommune)	244	250	260	286	288
	2,1%	2,2%	2,3%	2,5%	2,6%
Elever i specialskoler (fra andre kommuner)	47	42	30	36	36
	0,4%	0,4%	0,3%	0,3%	0,3%
Elever i privatskoler	2.883	2.853	2.832	2.782	2.796
	24,7%	24,8%	24,7%	24,4%	24,9%
Elever i efterskoler	385	389	389	410	401
	3,3%	3,5%	3,4%	3,6%	3,6%

Kilde: Randers Kommunes egne data fra TEA, Klasse- og Elevtal ved Randers Kommunes skolevæsen pr. 5. sep. 2024.

Note: Omfatter elever i 0. – 10. klasse. De to specialskoler er Trekloverskolen og Oust Mølleskolen. Opgørelsen over elever i privatskoler dækker elever bosat i Randers Kommune, uanset om elevens privatskole ligger i eller uden for Randers Kommune. Udover ovennævnte elever går 101 elever på EUD10 på Tadium.

Ud af samtlige elever går 3,6 pct. på efterskole i 2024. Ses der imidlertid specifikt på 10. klasse, kan det konstateres, at en stor del af eleverne vælger en efterskole. Andelen af 16-årige der vælger at tage 10. klasse på en efterskole, har ligget stabilt på omkring 23-24 pct. i årene 2021-2023. I 2024 er andelen steget til 25,7 pct. Tallene viser, at et efterskoleophold fortsat er et populært valg blandt unge – og at en stigende andel af årgangen vælger dette skoletilbud som en del af deres ungdomsuddannelsesvej.

Tabel 9. Antal og andel af elever (16-årige) i Randers Kommune som tager 10. klasse på efterskole

År	Antal elever på efterskole	Andel elever på efterskole	Antal 16-årige
2021	278	23,3 pct.	1.195
2022	279	23,9 pct.	1.167
2023	276	22,8 pct.	1.210
2024	306	25,7 pct.	1.189

Generelt har elevgrundlaget været faldende i Randers Kommune de seneste år. Kommunens seneste befolkningsprognose viser, at elevgrundlaget i Randers Kommune fortsat vil falde en smule de kommende år. Herefter kommer antallet tilbage på det nuværende niveau i 2028, hvor det forventes at forblive frem mod 2038. Ses der på den geografiske fordeling af elevtallene, er der markante forskelle mellem de forskellige dele af kommunen. Der ses særligt et fald i elevgrundlaget i de nordlige og vestlige dele af kommunen med størst nedgang i antallet af børn i Vestervangs skoledistrikt. Anderledes ses en vækst i elevgrundlaget i skoledistrikterne for blandt andet Krstrup Skole, Langå Skole og Søndermarksskolen. På baggrund af disse tendenser er der planlagt en udvidelse af skolekapaciteten i den sydlige del af byen.

Specialundervisning

Randers Kommune har to specialskoler, hhv. Trekløverskolen og Oust Mølleskolen. Herudover har nogle af kommunens folkeskoler specialklasser. I Randers Kommune modtager omkring 5,5 pct. af eleverne et specialundervisningstilbud – 2,6 pct. er visiteret til specialskole og 2,9 pct. modtager undervisning i en specialklasse på folkeskolen. Hertil kommer elever, der går på specialskoler beliggende i andre kommuner.

Som det fremgår af tabel 8 i afsnittet ovenfor, har andelen af elever, der visiteres til et specialiseret skoletilbud, været stigende. Det betyder, at en større andel af Randers Kommunes skolebudget nu anvendes til specialtilbud, der rummer børn med kognitive, emotionelle, fysiske og sociale udfordringer. Der er en dokumenteret sammenhæng mellem børnenes socioøkonomiske forhold og behovet for specialundervisning. Børn fra familier med færre ressourcer har således gennemsnitligt større behov for støtte.

Specialtilbud finansieres gennem kommunens skolebudget, og i 2024 udgjorde udgifterne til specialtilbud 17 pct. af kommunens samlede skolebudget. Pr. 1. august 2025 finansierer den enkelte folkeskole de elever, som skolen har visiteret til et specialtilbud, mens de mest vidtgående specialtilbud finansieres centralt.

De stigende udgifter til specialundervisning har medført et voksende økonomisk pres på skoleområdet i Randers Kommune. De årlige priser pr. specialundervisningstilbud spænder fra 143.300 kr. for det billigste specialtilbud til 451.505 kr. for den dyreste takst i kommunens egne tilbud. Herudover er udgifterne til eksterne specialtilbud også forøget.

Fra skoleåret 2025/2026 er der på den baggrund politisk besluttet en ny finansieringsmodel og takstharmonisering i forhold til specialundervisning, der bl.a. skal sikre en udgiftsreduktion på området.

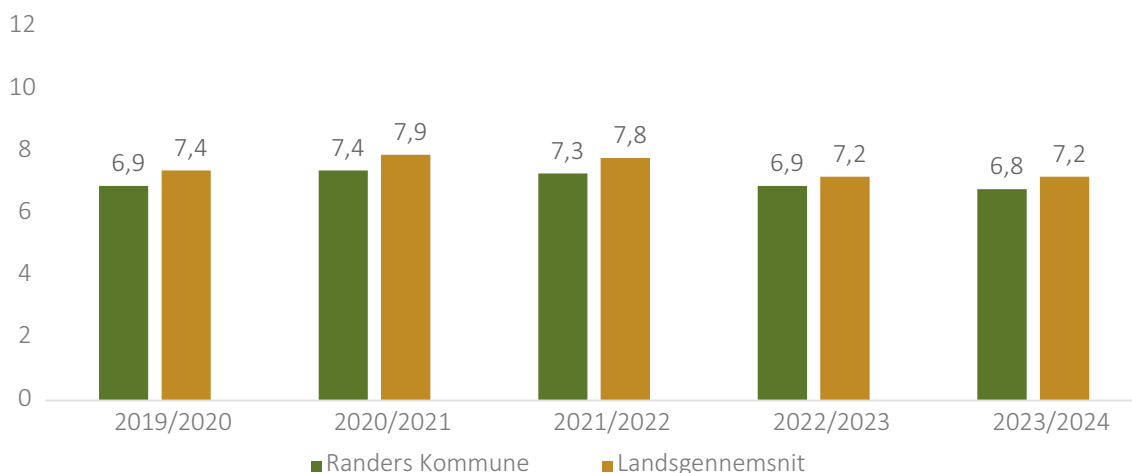
Skolernes karaktergennemsnit og løfteevne

Karaktergennemsnit

Karakterer spiller en væsentlig rolle i at vurdere elevernes faglige præstationer og udvikling, og folkeskolens afgangsprøve skal dokumentere, i hvilken grad eleven opfylder de enkelte fags mål og

krav. I skoleåret 2023/2024 fik skoleelever på landsplan i gennemsnit 7,2 i karakter. I Randers Kommune var gennemsnittet 6,8, hvilket placerer Randers Kommune som nr. 75 ud af 98 kommuner.

Figur 22. Gennemsnit i bundne prøver – Randers Kommune og Landsplan

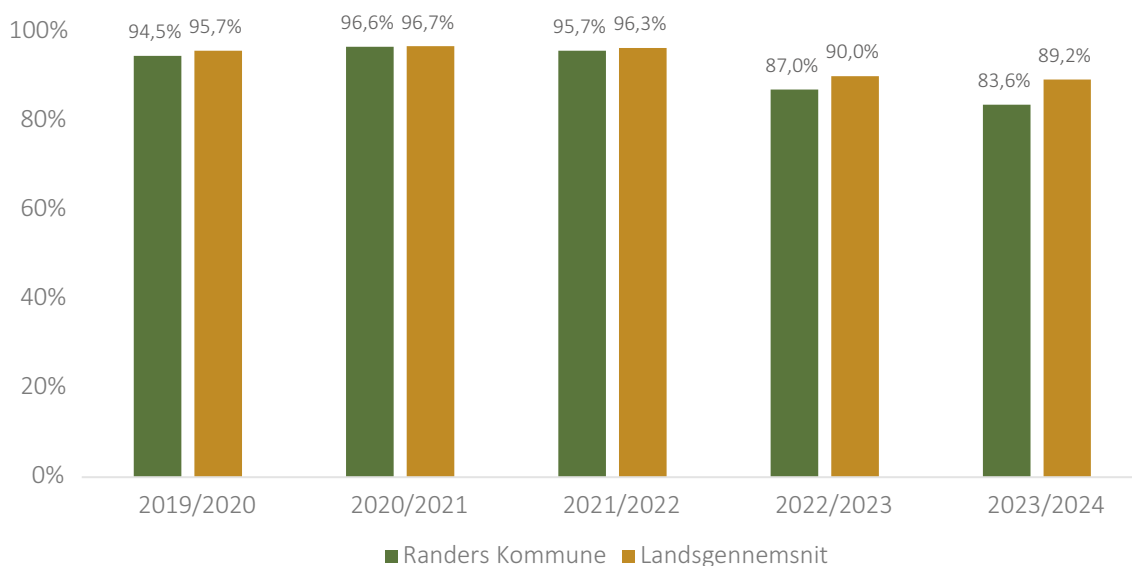

Kilde: Uddannelsesstatistik.dk.

Note: Kommunale skoler uden specialklasseelever.

Herudover viser data, at Randers Kommune har oplevet et fald i gennemsnittet for de bundne prøver siden skoleåret 2019/2020, ligesom en lavere andel af eleverne opnår mindst 02 i dansk og matematik. Dertil har kommunen en lavere andel af elever, der opnår fuld afgangseksamen sammenlignet med tidligere år.

Figur 23. Andel med mindst 02 i dansk og matematik – Randers Kommune og Landsplan

Kilde: Uddannelsesstatistik.dk.

Note: Kommunale skoler uden specialklasseelever.

Udviklingen viser, at der har været en nedgang i perioden efter skoleåret 2020/2021 både i Randers Kommune og på landsplan. Dette skal ses i sammenhæng med de særlige coronaregler, hvor eleverne bl.a. fik ophøjet deres afsluttende standpunktskarakter til prøvekarakter ved aflyste prøver.

Hverken i Randers Kommune eller på landsplan er det lykkedes at genoprette niveauet fra før corona. Det ses dog samtidig, at Randers Kommune har oplevet en større nedgang end gennemsnittet på landsplan. Det indikerer, at Randers Kommune har nogle særlige lokale udfordringer, der afspejler sig i elevernes faglige præstationer.

Løfteevne

En skoles løfteevne viser, hvor meget en skole formår at hæve elevernes faglige niveau i forhold til, hvad der kunne forventes ud fra elevernes socioøkonomiske forhold eller tidligere karakterer. Når en skole har en høj løfteevne, betyder det, at eleverne klarer sig bedre end forventet ved 9. klasses afgangseksamen. En skoles løfteevne kan give en idé om, hvor effektiv skolens undervisning er, og hvor godt skolen understøtter eleverne fagligt. Løfteevnen kan dog ikke entydigt anvendes til at beskrive undervisningens kvalitet, eftersom der kan være andre faktorer, der påvirker elevernes præstationer, såsom trivsel og motivation.

Data viser, at både de kommunale folkeskoler og privat- og friskolerne i Randers Kommune som udgangspunkt præsterer som forventet ud fra elevernes socioøkonomiske forhold. I skoleåret 2023/2024 lå alle skoler på det forventede niveau ud fra elevernes socioøkonomiske baggrund, bortset fra én privatskole, der præsterede bedre end forventet (Forberedelsesskolen) og én folkeskole, der præsterede dårligere end forventet (Korshøjskolen).

Tabel 10. Socioøkonomisk reference 2023/2024 (løfteevne)

Skolenavn	Karakter	Soc_ref	Forskel	Løfteeven
Assentoftskolen	7,1	7,0	0,1	På Niveau
Blicherskolen	6,2	6,5	-0,3	På Niveau
Fårup Skole og Børneby	6,8	6,7	0,1	På Niveau
Grønhøjskolen	6,9	6,8	0,1	På Niveau
Hornbæk Skole	6,9	7,2	-0,3	På Niveau
Korshøjskolen	4,9	5,8	-0,9	Dårligere end forventet
Langå Skole	6,6	7,0	-0,4	På Niveau
Munkholmskolen	7,6	7,2	0,4	På Niveau
Nørrevangsskolen og UNX-Ung Nord10	6,6	6,5	0,1	På Niveau
Rismølleskolen	6,5	6,7	-0,2	På Niveau
Tirsdalens Skole	7,3	7,0	0,3	På Niveau
Vestervangsskolen	6,6	6,7	-0,1	På Niveau

Skolenavn	Karakter	Soc_ref	Forskel	Løfteeven
C. la Cours Skole	8,4	8,1	0,3	På Niveau
Forberedelsesskolen	8,7	8,0	0,7	Bedre end forventet
Randers Friskole & Børnehus	6,5	6,6	-0,1	På Niveau
Randers Lille Skole	8,5	8,2	0,3	På Niveau
Randers Realskole	7,5	7,7	-0,2	På Niveau
Romalt Friskole	8,0	7,6	0,4	På Niveau

Kilde: Uddannelsesstatistik.dk.

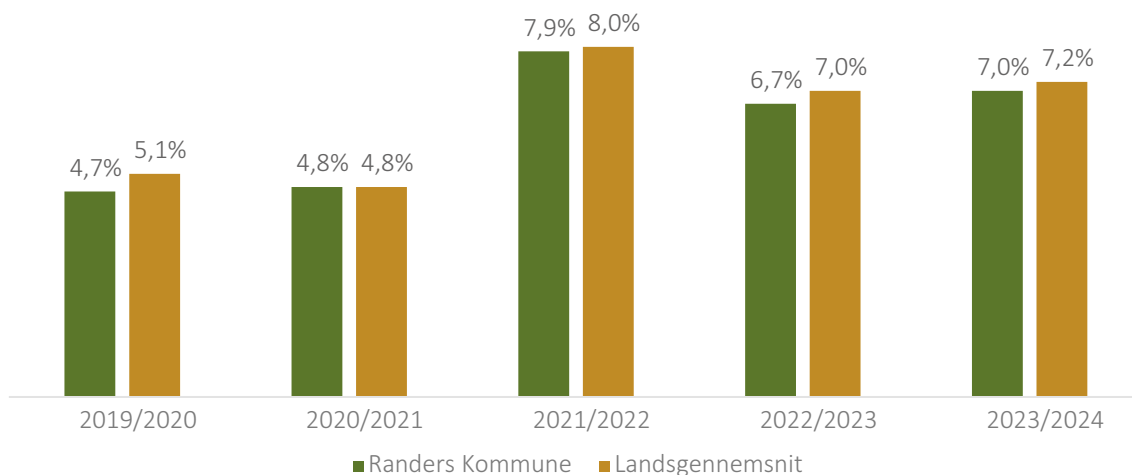
Skolefravær

I Danmark er der undervisningspligt, og hvert år indberetter folkeskoler, privatskoler og specialskoler elevernes fravær. Opgørelsen af elevfravær angiver, hvor stor en andel af skoleårets dage eleverne har været fraværende på grund af sygdom, fravær med tilladelse eller ulovligt fravær. Der udarbejdes årligt nationale opgørelser over elevfravær, ligesom Randers Kommune løbende monitorerer elevfravær på tværs af skolerne.

Skolefravær er en kompleks problematik, der udover konsekvenser for den enkeltes elevs trivsel og fremtidige livsmuligheder, påvirker skolens fællesskab som helhed. Skolefravær er et symptom på mistrivsel, og der er typisk flere årsager til fraværet, hvor skolefraværet fra barnets perspektiv kan være løsningen på noget, som er svært.

Elevfraværet i Randers Kommune var i skoleåret 2023/2024 7,0 pct. Dette er en stigning på 0,3 procentpoint fra året før. Elevfraværet er dog lavere i Randers Kommune end landsgennemsnittet, der ligger på 7,2 pct.

Figur 24. Gennemsnitligt fravær pr. skoleår

Kilde: Uddannelsesstatistik.dk.

Note: Kommune- og landstal er uden privatskoler og specialklasseelever. Elever 0.-9. klasse.

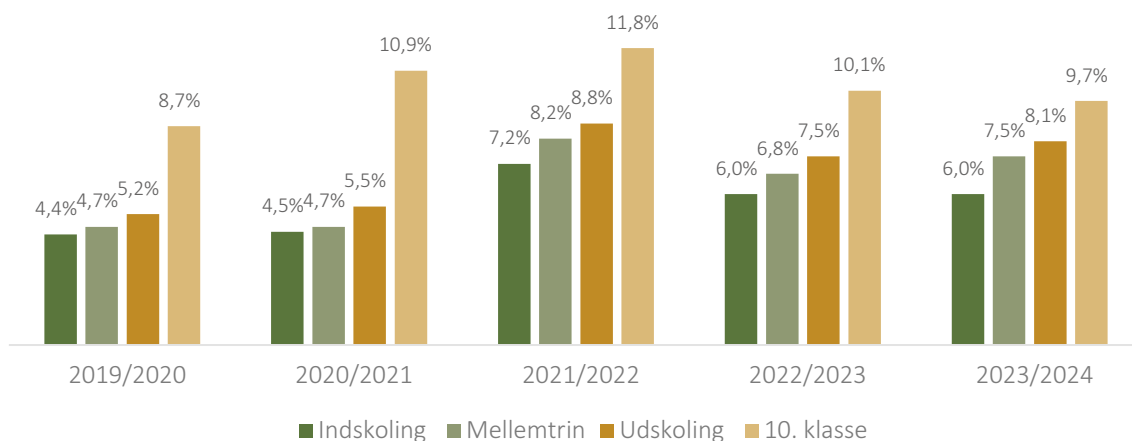
For elever i kommunens specialklasser (inkl. specialskole) gælder det ligeledes, at eleverne i Randers Kommune generelt har et lavere fravær end elever på landsplan. I 2023/2024 var fraværet på 9,5 pct. for elever i specialklasser i Randers Kommune, mens det på landsplan var 10,4 pct.

Elevfravær er generelt højere blandt elever i specialklasser sammenlignet med elever i almenundervisning. Dette skyldes primært, at mange specialelever har komplekse udfordringer, såsom psykiske, sociale eller fysiske behov, der kan kræve behandling, terapier eller længere fraværsperioder. Skolerne arbejder målrettet med at understøtte regelmæssigt fremmøde i specialklasserne, men de særlige behov indebærer, at fraværet i nogle tilfælde kan være vanskeligt at reducere.

Forskning viser, at skolefravær ofte er højere i de ældste klasser. Dette kan skyldes en kombination af flere forhold, herunder et øget akademisk pres og eksamensangst. Skolefraværet kan ligeledes skyldes sociale og emotionelle udfordringer, hvor udskolings elever ofte står midt i komplekse sociale relationer og identitetsudvikling. Mobning, social isolation eller problemer med klassefællesskabet kan ligeledes øge fraværet. Herudover er de unges mentale sundhed og trivsel et parameter i forhold til skolefravær. Teenagere oplever oftere højere forekomst af mentale

sundhedsproblemer, såsom depression og angst, end yngre elever. Disse udfordringer kan gøre det vanskeligt at opretholde regelmæssigt fremmøde i skolen. Ud fra Randers Kommunes egne data kan det også konstateres, at skolefraværet øges, når eleverne bliver ældre.

Figur 25. Fravær fordelt på skoletrin, Randers Kommune

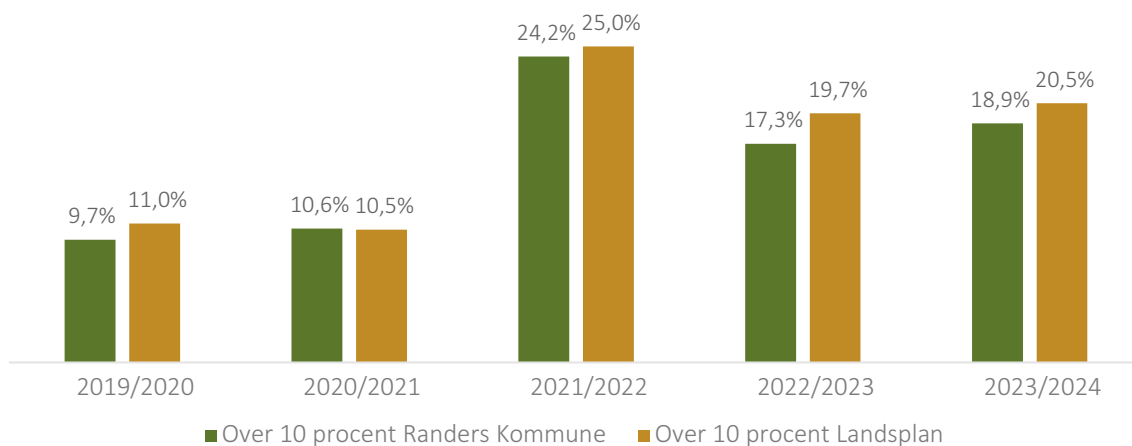

Kilde: Uddannelsesstatistik.dk.

Note: Uden privatskoler og specialklasselever. Elever 0.-10. klasse.

Skolefravær betragtes som bekymrende, hvis eleven har et samlet fravær på 10 pct. i indeværende skoleår og/eller bekymrende fraværmønstre. Randers Kommune har en lavere andel af elever med et samlet fravær på 10 pct. end på landsplan. Andelen ligger dog på et højt niveau, og både i Randers Kommune og på landsplan er andelen steget i det seneste skoleår.

Figur 26. Andel elever med mere end 10 pct. samlet fravær

Kilde: Uddannelsesstatistik.dk.

Note: Kommune- og landstal er uden privatskoler og specialklasselever. Elever 0.-9. klasse.

I Randers Kommune følges det ulovlige fravær tæt for at understøtte skolernes indsatser omkring de pågældende elever.

Fritids- og kulturtilbud

Et aktivt og sundt fritidsliv kan være vigtigt for børns udvikling. I fritiden får børn mulighed for at dyrke interesser, udvikle sociale færdigheder og få oplevelser, der bidrager til deres trivsel og personlige vækst. Fritidstilbud kan give børnene et supplement til skolelivet og være med til at styrke børnenes mentale og sociale kompetencer i et trygt og stimulerende miljø.

I Randers Kommune er der et væld af idrætsforeninger, spejdere, natur- og fritidsaktiviteter, kulturelle og musiske fag mv., målrettet både børn, unge og voksne. Det er vigtigt for kommunen, at alle børn og unge bliver fortrolige med kulturoplevelser. Randers Kommune har derfor etableret to kulturgarantier målrettet børn – henholdsvis teatergarantien og musikgarantien.

Teatergarantien sikrer, at alle børn i skoler, dagtilbud i Randers Kommune, uanset geografi, oplever mindst én professionel teaterforestilling om året i skole/pasningstiden, primært på teatret. Randers Teater administrerer ordningen. Børn, der kommer fra områder uden for byzonen, tilbydes bustransport. Børn inden for byzonen skal gå/cykle til Randers Teater.

Teatergarantien er nu blevet udvidet med en tilsvarende **musikgaranti**, hvor alle børn i folkeskolerne tilbydes mindst én årlig, professionel musikoplevelse – primært på Værket/Turbinen, men også decentralt. Der er tilsvarende transportdækning for børn uden for byzonen. Ordningen er etableret i samarbejde mellem Børn/skoleforvaltningen, Kulturforvaltningen, Værket, Randers Kammerorkester og LMS – Levende musik i skolen (en statsstøttet musikformidlingsorganisation).

Herudover forsøger kommunen at understøtte, at alle børn og unge får mulighed for at have fritidsinteresser, fx gennem indsatsen *Fritid For Alle*, der er funderet i et stærkt samarbejde på tværs af forvaltningsområder og foreningslivet.

Fritid for Alle: Randers Kommune startede i 2022 en strategisk indsats, der arbejder helhedsorienteret i forhold til børn og unge under 18 år, som ikke deltager i foreningslivet, og som ikke hjemmefra har tilstrækkelig økonomisk eller social opbakning til at indgå i fritidslivet. Indsatsen *Fritid for Alle* hjælper forældre med at finde den rette forening til barnet og understøtter, at barnet får en god og tryk modtagelse i foreningen, ligesom der tilbydes økonomisk støtte til kontingent og udstyr.

Fritid for Alle er et samarbejde på tværs af dagtilbud, skoler, sociale indsatser og foreninger, hvilket sikrer en bred og inkluderende tilgang til fritidslivet. Data viser, at indsatsen er lykkedes med både at inkludere drenge (49 pct.) og piger (51 pct.) i fritidslivet og brobygge til forskellige fritidsaktiviteter, hvor 81 pct. af foreningerne er idrætsrelaterede, 15 pct. er til kultur og musik, mens 4 pct. er friluftaktiviteter som fx spejder.

Siden projektets opstart er der gennemført mere end 900 brobygninger, og 82 pct. af de henviste børn og unge har besøgt en forening, mens 76 pct. er blevet medlem. Heraf er 65 pct. fortsat aktive i foreningen efter seks måneder. Erfaringer viser, at børn, som deltager i fritidsaktiviteter gennem indsatsen, ofte oplever øget selvtillid, forbedret trivsel og stærkere sociale relationer. Flere forældre og lærere fortæller også, at børnene er blevet mere engagerede i skolen og har fået lettere ved at indgå i fællesskaber.

DE UNGE

I de tidlige år følger de fleste børn i Randers Kommune en fælles rejse, hvor dagtilbud og skolegang skaber fundamentet for deres fremtid. Men når folkeskolen slutter, åbner der sig en række valg og muligheder, der kan forme den unges livsretning. På ungdomsuddannelserne får de unge mulighed for at vælge mellem forskellige faglige retninger, og perioden med overgang fra folkeskolen har ofte stor indflydelse på den unges fremtid. I dette afsnit beskrives de unge på ungdomsuddannelserne i Randers Kommune, de faglige præstationer og gruppen af unge, der står uden uddannelse og arbejde. Herudover berøres de videregående uddannelser i kommunen.

Ungdomsuddannelser og videregående uddannelser

Gymnasier og erhvervsuddannelser

I Randers Kommune findes der en række ungdomsuddannelser i form af gymnasiale uddannelser, der forbereder de unge til videregående uddannelser, og erhvervsuddannelser, der gennem en praktisk uddannelse retter sig mod et erhverv.

Data viser, at andelen af unge, der tager en ungdomsuddannelse i Randers Kommune, næsten er på niveau med landsgennemsnittet. Det ses således, at andelen af unge i Randers Kommune, der senest otte år efter 9. klasse har gennemført en ungdomsuddannelse, ligger på 86,6 pct., mens landsgennemsnittet er 86,9 pct.

En supplerende opgørelse viser dog, at kun 78 pct. af de 15-24-årige i Randers Kommune enten har afsluttet eller er i gang med en uddannelse. Det er i den forbindelse vigtigt at bemærke, at mange unge flytter væk fra kommunen, når de er omkring 20-22 år, for at starte på en videregående uddannelse, ligesom der ses en relativt stor tilflytning af unge med udfordringer. Derfor er der relativt set en større andel af udfordrede unge i Randers Kommune i de sene ungdomså. For de unge tilflyttere viser data, at en markant lavere andel af tilflytterne har en ungdomsuddannelse, end tilfældet er for unge fra Randers Kommune.

Paderup Gymnasium, Randers Statsskole og Randers HF & VUC er de primære gymnasiale uddannelsesinstitutioner i Randers Kommune. Hertil kommer Tradium (HTX og HHX).

I skoleåret 2023/2024 opnåede dimittenderne fra Paderup Gymnasium et karaktergennemsnit på 7,1, hvilket var under landsgennemsnittet på 7,5. Samme år viste data fra Børne- og Uddannelsesministeriet, at 46,7 pct. af Paderup Gymnasiums dimittender var i gang med en videregående uddannelse to år efter studentereksamen, hvilket lå under landsgennemsnittet på 53,1 pct.

På Randers Statsskole var karaktergennemsnittet for samme periode 6,9, og 50,8 pct. af de studerende var i gang med en videregående uddannelse to år efter eksamen. På Randers HF & VUC opnåede dimittenderne i 2023/2024 et gennemsnit på 6,2, som var over landsgennemsnittet på 6,0.

Tænketanken Cepos har udarbejdet opgørelser over de gymnasiale uddannelsers løfteevne. Af data for skoleåret 2023/2024 fremgår det, at Randers HF & VUC løfter eleverne bedre end forventet ud fra elevernes socioøkonomiske reference med en positiv undervisningseffekt på 0,4. I skoleåret 2023/2024 var der kun fire skoler på landsplan, der havde en højere løfteevne end Randers HF og VUC.

Randers Statsskole, Paderup Gymnasium og Tradium HHX havde for samme skoleår en løfteevne på -0,2, mens Tradium HTX havde en løfteevne på -0,1.

Udover gymnasiale uddannelser er Tradium kommunens største erhvervsuddannelse, der udbyder mere end 20 erhvervsuddannelser. Hertil kommer Randers Social- og Sundhedsskole, der bl.a. tilbyder uddannelser til social- og sundhedsmedhjælper samt social- og sundhedsassistent.

I Randers Kommune søgte 22,7 pct. af afgangseleverne ind på en erhvervsuddannelse i 2025. Søgetalene er varierende fra år til år, men ligger typisk 2-3 procentpoint over landsgennemsnittet. Samtidig viser data fra Danmark Statistik, at antallet af elever på erhvervsuddannelserne er faldet med ca. 5 pct. i perioden 2019-2025.

Videregående uddannelser

I Randers Kommune tilbyder VIA University College og Erhvervsakademi Dania en række videregående uddannelser. VIA huser omkring 900 studerende på hhv. pædagoguddannelsen, psykomotorik, sygeplejerskeuddannelsen samt professionsbachelor i skat. Siden 2024 har VIA endvidere udbudt uddannelsen som bygningskonstruktør. Erhvervsakademiet tilbyder både korte og mellemlange uddannelser inden for bl.a. handelsøkonomi, produktionsøkonomi, el-installatør mv.

Fritidsjob og studiejob

Rigtig mange unge mennesker har et fritidsjob. På landsplan havde 36 pct. af de unge mellem 13-17 år et fritidsjob i 2023 mod 32 pct. ti år tidligere. I Randers Kommune havde hele 40 pct. af de unge et fritidsjob i 2023, hvilket også er højere end andelen i sammenligningskommunerne. Dette er positivt set i forhold til, at forskning viser, at fritidsjob er med til at sikre, at unge i højere grad gennemfører en uddannelse og opnår en varig tilknytning til arbejdsmarkedet.

Gennem et fritidsjob lærer de unge at indgå i sociale relationer, møde til tiden og tage ansvar. Herudover viser forskning, at unge med fritidsjob begår mindre kriminalitet, får højere karakterer og hurtigere optages på en ungdomsuddannelse, ligesom teenagere med fritidsjob har mindre fravær i skolerne. Erfaringer fra fritidsjob kan således både understøtte unges uddannelses- og arbejdsmarkedstilknytning og styrke udsatte unges livschancer. Mange unge lykkes med selv at finde et fritidsjob. Der er dog også unge, der har behov for hjælp og støtte.

***Talents of Tomorrow** er et samarbejde mellem Randers Kommune, Randers FC og Bysekretariatet, hvor unge i alderen 13-17 år, der er vurderet "parat til andre uddannelsesaktiviteter mv. end gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelser", får en styrket arbejdsidentitet og tilknytning til uddannelsessystemet ved at udvikle personlige og sociale kompetencer. Årligt afvikler Randers FC tre hold for samlet 50 elever. Evalueringmateriale viser, at ca. 85 pct. får et fritidsjob som følge af indsatsen.*

KUI – Den Kommunale Ungeindsats

I 2015 blev den kommunale ungeindsats (KUI) etableret med det formål at sikre, at alle unge får en uddannelse eller kommer i beskæftigelse. I Randers Kommune består KUI'en af hhv. Ungdommens Uddannelsesvejledning og Jobcentrets ungeindsats, der ledelsesmæssigt er forankret i hver sit forvaltningsområde. Fordelingen mellem områderne indebærer, at jobcentret har ansvaret for unge på uddannelseshjælp (ca. 425 unge mellem 18-24 år pr. marts 2025), mens Ungdommens Uddannelsesvejledning har ansvaret for øvrige unge (ca. 425 unge mellem 15-24 år pr. marts 2025). Det indbyrdes samarbejde mellem områderne er reguleret gennem en samarbejdsaftale.

KUI-indsatsen er placeret i et fælles lejemål beliggende på Tradium med henblik på at sikre en tæt sammenhæng med uddannelsesmiljøet. Der er ikke foretaget en egentlig evaluering af KUI-indsatsen i Randers Kommune siden etableringen, men generelt er indsatsen kendetegnet ved, at de enkelte afdelinger løser sine opgaver uafhængigt af hinanden. Det vurderes derfor, at der er et potentiale i et stærkere samarbejde på tværs af fagområder.

Unge uden uddannelse eller arbejde

I Danmark er der 42.785 unge mellem 15 og 24 år, der hverken er i arbejde eller uddannelse. I Randers Kommune udgør dette tal omkring 800 unge. Det fordeler sig med omkring 120 under 18 år og 680 mellem 18 og 24 år.

På landsplan er antallet af unge uden uddannelse og arbejde gået fra 7,0 pct. i 2016 til 6,3 pct. i 2023, mens tallet for Randers Kommune i samme periode er gået fra 8,6 pct. til 7,6 pct. Randers Kommune har i hele perioden ligget over landsgennemsnittet, men har dog reduceret andelen med 1 procentpoint i perioden mod en reduktion på 0,7 procentpoint på landsplan. Der er således

en positiv tendens, men niveauet af unge uden uddannelse og arbejde er fortsat over landsgennemsnittet.

Ses der på den helt unge gruppe under 18 år gælder følgende:

- Der er en lille overrepræsentation af drenge (53 pct.) i forhold til piger (47 pct.).
- 62 pct. af gruppen har ikke fået folkeskolens afgangseksamen eller har opnået et karaktergennemsnit på under 4.
- 42 pct. af eleverne kommer fra Nørrevangsskolen, Tirsdalens skole, Vestervangsskolen og fra Ungdomsskolens Heltidsundervisning.
- 40 pct. af de unge har eller har haft en sag i enten familieafdelingen eller på handicapområdet.

I forhold til gruppen af unge mellem 18 og 24 år gælder følgende:

- 51 pct. drenge og 49 pct. piger.
- 70 pct. af gruppen har ikke fået folkeskolens afgangseksamen eller har opnået et karaktergennemsnit under 4.
- 33 pct. af de unge kommer fra de store skoler Nørrevangsskolen, Tirsdalens Skole og Vestervangsskolen eller fra Ungdomsskolens Heltidsundervisning.
- 32 pct. af de unge mellem 18 og 24 år, der står uden for arbejdsmarkedet eller uddannelse, er flyttet til Randers Kommune inden for de seneste tre år. Det svarer til ca. 218 unge tilflyttere. De unge kommer primært fra de omkringliggende kommuner, særligt Syddjurs, Norddjurs, Favrskov og til dels Mariagerfjord Kommune.

I oktober 2024 er der indgået en landspolitisk aftale om Ungeløftet, der skal være med til at styrke indsatsen rettet mod unge, der står uden uddannelse og beskæftigelse. Med beskæftigelsesreformen gøres Ungeløftet permanent, og der vil på landsplan blive afsat 2,3 mia. kr. frem mod 2035, som skal sikre langsigtede indsatser for at hjælpe udsatte unge bl.a. gennem et nationalt partnerskab.

Ungeløftet skal skabe konkrete jobåbninger, så flere unge får erfaring med at bidrage på en arbejdsplads, have kollegaer og tjene egne penge. Det er en del af aftalen om Ungeløftet, at der skal udbredes en beskæftigelsesrettet og tværsektoriel indsats, kaldet IPS (Individuel Planlagt Job med Støtte) målrettet unge med psykiske udfordringer, der hverken er i job eller uddannelse. Randers Kommune har i maj 2025 sendt en ansøgning om 12,77 mio. kr. til en tværfaglig beskæftigelsesindsats.

Indsatsen er tiltænkt arbejdet med de ca. 1.000 unge i Randers Kommune (aldersgruppen 16-29 år) som ikke er i job eller uddannelse, og som samtidigt er i kontakt med enten Ungdommens Uddannelsesvejledning eller jobcentret. Omkring 2/3 af gruppen af unge betegnes som 'længere væk' fra både arbejde og uddannelse.

Selv om der er mange unge, der står uden job eller uddannelse, ses det ud fra data, at der både i Randers Kommune og på landsplan er en stigning i beskæftigelsesfrekvensen blandt unge under 25 år i perioden 2013-2023. Det ses således, at for de 16-17-årige i Randers Kommune er beskæftigelsesfrekvensen steget med 6,6 procentpoint, for de 18-19-årige 14,8 procentpoint og for de 20-24-årige 12 procentpoint.

Beskæftigelses-
frekvensen angiver,
hvor stor en andel
af en given alders-
gruppe, der er i
arbejde.

De unges sundhed og trivsel

I dette afsnit ses nærmere på de unges sundhed og trivsel. Det er i ungdomslivet, hvor flere for første gang begynder at eksperimentere med alkohol og nikotin. I afsnittet belyses også de mentale udfordringer, som de unge kan opleve, og som påvirker de unges generelle trivsel.

En målrettet og struktureret forebyggelse i de unge år er central, hvis man skal lykkes med livsstilsændringer. I Randers Kommune er der en række forebyggelsestilbud til unge, hvor der er fokus på både det fysiske og mentale. Sundhedsområdet møder generelt mange sårbare unge i tilbuddene, hvor fx tandplejen møder alle unge op til og med 21 år.

Unge forbrug af alkohol og nikotin

Blandt de unge mellem 16-24 år er alkohol det mest almindelige rusmiddel. Herudover er børn og unges brug af nikotinprodukter stærkt stigende og udgør en potentiel stor risiko for de unges helbred. En undersøgelse viser, at 18 pct. af eleverne på 8. klassetrin i Randers Kommune har prøvet e-cigaretter eller ”puff bars”. Heraf har halvdelen brugt nikotinprodukter i skoletiden. Forskning viser, at nikotin bl.a. nedsætter de unges indlæringssevne, øger risikoen for at blive ramt af angst, stress og depression og øger risikoen for afhængighed af andre stoffer og alkohol.

*Randers Kommune tilbyder gratis ryge- og nikotinstopforløb til alle borgere, men med et særligt fokus på unge. Der tilbydes nikotinstopforløb på skoler og ungdomsuddannelser, og gennem indsatsen **Nikotinfri Ungdom** arbejdes der på at beskytte de unge mod nikotinprodukter. Dette sker blandt andet gennem informationskampagner rettet mod forældre, røg- og nikotinfrie udearealer og samarbejde mellem skoler, foreninger og civilsamfundet i de områder, hvor behovet er størst.*

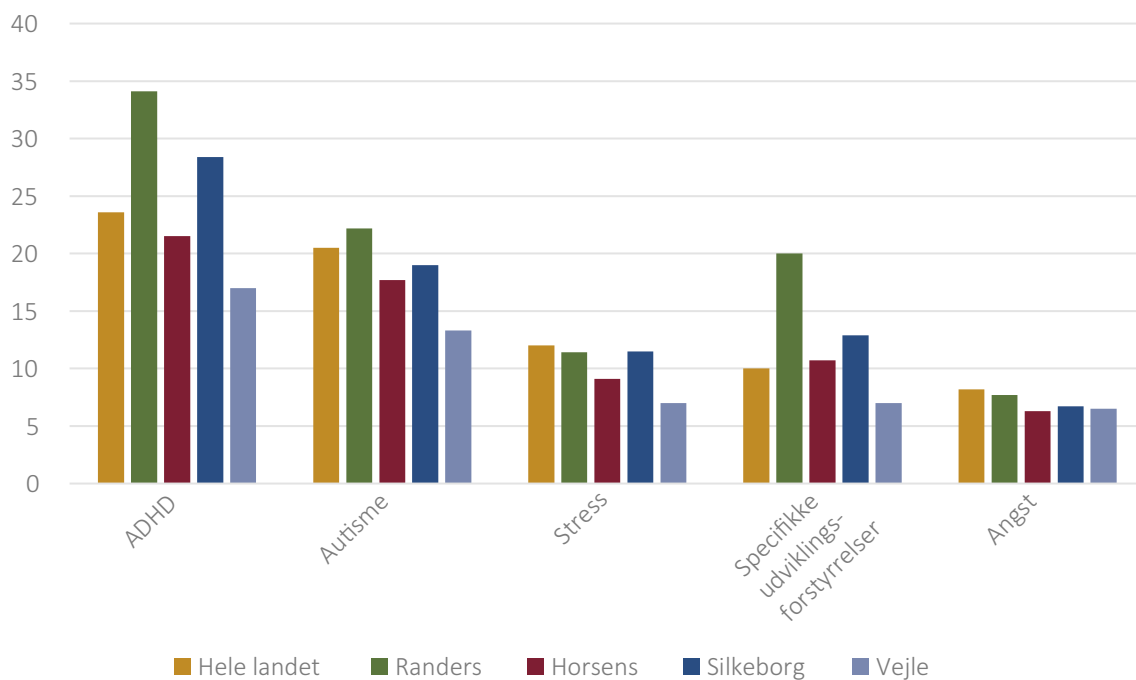
Unge trivsel og mentale helbred

I Randers Kommune er der en bekymrende stigning i antallet af unge, der kæmper med stress, angst, ensomhed og depression. Udfordringen omkring stress ses blandt andet i aldersgruppen 16-24 år, hvor 44 pct. oplever et højt stressniveau mod 29 pct. af borgerne som helhed. Blandt unge mellem 16-24 år, som står uden uddannelse eller beskæftigelse, er andelen, som oplever et højt stressniveau, 65 pct.

Data viser desuden, at 36,1 pct. af 8. classes elever i Randers Kommune føler sig ensomme, hvilket er højere end landsgennemsnittet på 33 pct. Herudover angiver 21 pct. af eleverne i kommunens 8. klasse, at de har haft tanker om selvskade. Ud af disse unge er det over halvdelen, som inden for det seneste år har skadet sig selv en enkelt gang, et par gange eller mange gange. En andel, som samtidig ligger over landsgennemsnittet.

Randers Kommune skiller sig også ud, når det kommer til andelen af unge med psykiske diagnoser. Andelen af børn og unge med psykiske lidelser er højere end både landsgennemsnittet og tal fra sammenligningskommunerne. I Randers Kommune har 74,4 børn og unge i alderen 0-17 år ud af 1.000 en psykiatrisk diagnose. Der er særligt mange børn og unge i kommunen, der har en AD-HD-diagnose, autisme og specifikke udviklingsforstyrrelser, der påvirker sprog-, tale- og indlæring. Det bemærkes dog, at de geografiske forskelle mellem andelen af diagnosticerede på tværs af landets kommuner er påvirkede af forskellig lægelig praksis i forhold til diagnosticering.

Figur 27. Antal børn og unge med udvalgte diagnoser pr. 1.000 0-17-årige (2023)

Kilde: Indenrigs- og Sundhedsministeriets Benchmarkingenhed analyse "Psykiatriske diagnoser og kontakter blandt børn og unge i 2012-2022".

VIVE har i rapporten "Unge på vej på arbejdsmarkedet" (2022) undersøgt, hvilken betydning den fysiske og mentale sundhed hos unge har for deres tilknytning til uddannelse og beskæftigelse. Unge med lav mental sundhed eller dårlig fysisk sundhed har større risiko for ikke at være i arbejde eller uddannelse som 25-årige, og sandsynligheden for, at de som 25-årige ikke har gennemført en ungdomsuddannelse, er ligeledes større. Det er derfor bekymrende, at tallene på dette område ser ud, som de gør.

I Randers Kommune arbejdes der med en række initiativer, som skal forsøge at hjælpe gruppen af udfordrede unge. Der tilbydes herunder **gratis psykologhjælp til unge mellem 20 og 25 år**, som har svært ved at klare dagligdagens udfordringer. Desuden tilbyder kommunen **kurser til unge mellem 15 og 25 år, som oplever tegn på angst og depression**. På kurset gives de unge redskaber til at få en god hverdag samt mere selvtillid og styrke til at klare det, der er svært.

Ovenstående udfordringer kombineret med en stigning i antallet af elever med skolevægring afspejles også i Randers Kommunes stigende brug af tabt arbejdsfortjeneste. Når et barn i alderen 0-17 år ikke kan deltage i dag- eller skoletilbud på grund af en nedsat funktionsevne, kan forældrene være berettiget til at modtage tabt arbejdsfortjeneste. Både på landsplan og i Randers Kommune er der sket en stigning på området for tabt arbejdsfortjeneste. I Randers Kommune er udgifterne til tabt arbejdsfortjeneste steget fra 25,1 mio. kr. i 2021 til 50,9 mio. kr. i 2024. Også sammenligningskommunerne har oplevet stigninger i udgifter til tabt arbejdsfortjeneste, men dog ikke samme stigning som Randers Kommune.

Udviklingen i tabt arbejdsfortjeneste kan ses i relation til udviklingen i skolefravær, som er beskrevet i afsnittet med skolebørnene. Der ses en generel stigning i skolefravær og længerevarende skolevægring, men det er ikke muligt at foretage en direkte kobling mellem data på skolefravær og data for udbetaling af tabt arbejdsfortjeneste.

Sundhedsområdet i Randers Kommune har siden 2021 arbejdet med at udvikle sundhed og fællesskaber i udvalgte lokalsamfund i Randers Kommune. Projekterne er finansieret af Randers Kommune og midler fra eksterne forskningsprojekter sammen med Aarhus Universitet og Steno Diabetes Center Aarhus.

*Det første projekt blev sat i gang, da sundhedshuset i Havndal åbnede. Projektet fik navnet **“Havndal Kooperativ”**. Formålet er at øge børns sundhed og trivsel gennem en fælles indsats fra lokale borgere, kommunale medarbejdere, private, foreninger, skole og andre aktører i og omkring Havndal. Det centrale i projektets tilgang er, at lokalsamfundet betragtes som områdets eksperter.*

I første fase af projektet blev der skabt en fælles forståelse for, hvordan børn i Havndal trives. Der blev afholdt aktivitetsdage på skolen, hvor børnenes fysiske og psykiske trivsel blev afdækket, og børnene fik deres egen stemme gennem en børneworkshop. Forældre og skole bakkede op.

Med viden fra børnene blev der herefter holdt fire workshops for borgere i Havndal og repræsentanter fra Randers Kommune. Der deltog bl.a. repræsentanter fra hallen, borgerforeningen, skolebestyrelsen, Havndal fitness, menighedsrådet, sundhedsplejen, planafdelingen, skolen mv. På de fire workshops arbejdede deltagerne med resultaterne af analysen, og kom i fællesskab frem til, hvad der påvirker børns trivsel. Herudover blev det fastlagt, hvilke tiltag man ønskede at arbejde videre med for at styrke det sunde og glade børneliv i Havndal.

Efterfølgende er det borgerne i Havndal, der selv har stået for mange af de planlagte aktiviteter. Der er tale om et flerårigt forskningsprojekt, hvorfor der endnu ikke foreligger resultater af indsatsen. Projektet er imidlertid lykkedes med at mobilisere lokalbefolkningen, og der er sat initiativer og indsatser i gang for børn og unge i området. På baggrund af de opnåede erfaringer i Havndal, er der taget initiativ til et lignende projekt i Øster Tørslev.

BESKÆFTIGELSESIKTSATSSEN

Kommunens beskæftigelsesindsats er afgørende for at sikre, at flere af kommunens borgere kommer i beskæftigelse, og udgifterne til offentlig forsørgelse derigennem kan nedbringes.

I april 2025 er der indgået en landspolitisk aftale om en reform af beskæftigelsesområdet, som bygger på anbefalinger til fremtidens beskæftigelsesindsats fra en ekspertgruppe nedsat af regeringen.

Formålet med de aftalte ændringer i beskæftigelseslovgivningen er overordnet at skabe et mere enkelt system, hvor borgeren oplever mere sammenhæng i systemet over tid og fx ikke indgår i forskellige ydelsesgrupper og dermed undgår sagsbehandlerskift på grund af ydelsesændringer.

Den politiske aftale, der blev offentliggjort den 9. april 2025, tager udgangspunkt i seks grundelementer, der skal reducere udgifterne på området med 2,7 mia. kr. på landsplan:

- Forenkling af målgrupper
- Individuelt tilrettelagt indsats for borgere
- Værdigt sanktionssystem i balance
- Afskaffelse af jobcenteret og frihed i organisering for kommunerne
- Mere plads til a-kasser og private aktører
- Fra proceskrav til resultatstyring

Den politiske aftale ændrer væsentligt på rammerne for den kommunale beskæftigelsesindsats. Ændringerne er både i form af mere frihed til kommunerne i måden, hvorpå indsatsen kan tilrette-

lægges, men rummer også store økonomiske besparelser og opgavebortfald. Reformen medfører derfor et behov for at reducere antallet af medarbejdere, overvejelser om ændret organisering mv.

Fra kommunens side vil det derfor i den kommende tid være et stort fokusområde at sikre den bedst mulige tilpasning af beskæftigelsesindsatsen set i lyset af de nye rammer. På grund af det vanskelige udgangspunkt i Randers Kommune i forhold til andelen af borgere på offentlig forsørgelse er det nødvendigt at "overpræstere" i de kommende år og opnå en højere beskæftigelsesfrekvens, end man kan forvente ud fra kommunens udfordrende rammevilkår. Det bliver vanskeligt, og der skal en ekstraordinær indsats til fra såvel kommunen som områdets øvrige aktører.

*Randers Byråd har i Vision 2030 fastlagt de langsigtede politiske mål for Randers Kommune. Her fremgår det blandt andet, at Randers Kommunes beskæftigelse skal ligge klart over landsgennemsnittet, samt at markant flere i Randers skal have en ungdomsuddannelse. Initiativerne i **Arbejdsmarkedsområdet Strategiske Plan (ASP)** skal blandt andet bidrage til at opfylde byrådets vision.*

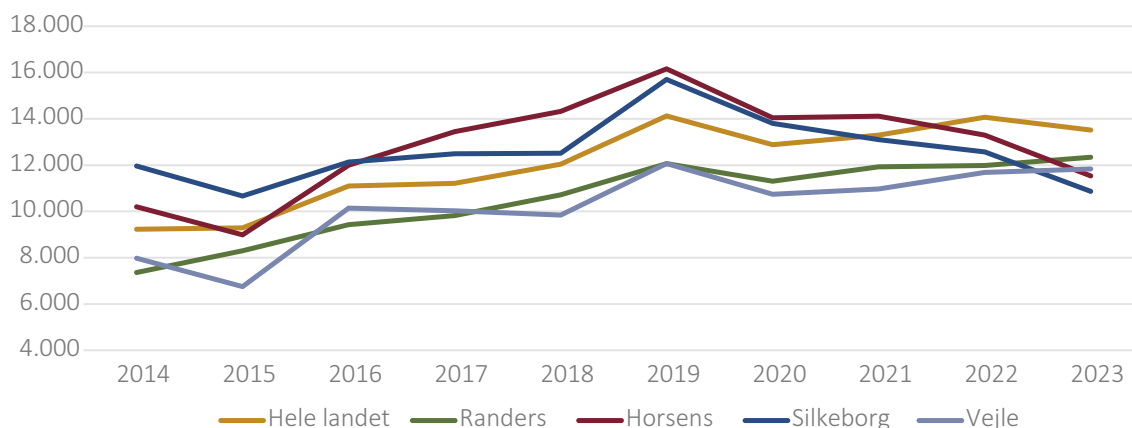
I lyset af kommunens udfordringer med udviklingen i udgifterne til indkomstoverførsler og arbejdet med Fremtidens Randers sættes der med ASP retning for de kommende års arbejde med den beskæftigelsesrettede indsats – en retning som i relevant omfang vil blive tilpasset, når der foreligger en samlet strategisk plan for arbejdet med Fremtidens Randers.

ASP har som hovedformål at vende den nuværende udvikling, hvor Randers Kommune har alt for mange borgere, som står udenfor arbejdsmarkedet.

Kommunale udgifter til beskæftigelsesindsatsen

Figuren nedenfor viser udgifterne til den samlede beskæftigelsesindsats pr. fuldtidsperson på offentlig forsørgelse i henholdsvis Randers Kommune, sammenligningskommunerne og på landsplan. Det fremgår, at Randers Kommune er gået fra at ligge lavest blandt sammenligningskommunerne i 2014 til nu at ligge højest. Der er dog tale om relativt små forskelle i udgiftsniveauet mellem de fire kommuner fra 2022 og frem. I hele perioden har udgifterne pr. fuldtidsperson på offentlig forsørgelse i Randers Kommune været lavere end på landsplan.

Figur 28. Udgifter til indsats (konto 5 og 6) i kroner pr. fuldtidsperson (2014-2023)

Kilde: Danmarks Statistik (REGK31) og jobindsats.dk, ydelser, offentligt forsørgede, Antal personer og fuldtidspersoner.

Udgifterne pr. fuldtidsborger skal ses i sammenhæng med den relativt høje andel af kommunens borgere, som er på offentlig forsørgelse. Det fremgår af tabel 11 nedenfor, at Randers Kommune særligt ligger højt på A-dagpenge og sygedagpenge (borgere tæt på arbejdsmarkedet), på alle

ydelsestyper i kategorien ”borgere længere væk fra arbejdsmarkedet” og på førtids- og seniorpension samt til dels fleksjob.

Det er særligt kategorien af borgere længere væk fra arbejdsmarkedet, hvor der er tale om en markant overrepræsentation i forhold til landsplan og sammenligningskommunerne. I forhold til andelen på førtidspension kan det oplyses, at Cepos i en publikation fra maj 2025 har beregnet, hvor stor en del af kommunernes befolkning i alderen 16-66 år, der modtager førtidspension. Af publikationen fremgår det, at 8,4 pct. af alle borgere i den erhvervsaktive alder i Randers Kommune modtager førtidspension. Rangeres kommunerne i forhold til hinanden ud fra andelen på førtidspension, placerer Randers Kommune sig som kommune nr. 24. Med andre ord har 23 kommuner en højere andel af borgere på førtidspension.

Tabel 11. Antal fuldtidspersoner på offentlig forsørgelse i pct. af befolkningen (16-66 år), 2024

		Antal fuldtidspersoner i Randers	Fuldtidspersoner i pct. af befolkningen (16-66 år)				
			Hele landet	Randers	Horsens	Silkeborg	Vejle
Tæt på	A-dagpenge	1.301	1,9	2,0	1,9	1,8	1,7
	Kontanthjælp – Jobparat	148	0,2	0,2	0,7	0,6	0,9
	Uddannelseshjælp – uddannelsesparate	278	0,2	0,4	0,3	0,2	0,2
	Sygedagpenge*	1.632	2,2	2,6	2,6	2,3	2,3
Længere væk	Kontanthjælp – aktivitetsparat	1.056	0,9	1,7	0,7	0,6	0,9
	Uddannelseshjælp – aktivitetsparat	620	0,5	1,0	0,6	0,5	0,5
	Jobafklaringsforløb	697	0,6	1,1	0,8	0,7	0,9
	Ressourceforløb	379	0,4	0,6	0,3	0,3	0,4
Øvrige	Selvforsørgelses- og hjemrejseydelse samt overgangsydelse	296	0,3	0,5	0,3	0,3	0,4
	Revalidering	5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Ledighedsydelse	294	0,4	0,5	0,7	0,5	0,4
	Fleksjob	2.229	2,5	3,5	3,9	3,4	2,6
	Førtidspension	5.128	6,4	8,0	7,4	6,0	6,2
	Seniorpension	542	0,8	0,9	0,7	0,7	0,6
	Tidlig pension	189	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3

Kilde: Jobindsats.dk, Databank, Ydelser.

Note: * Opgørelsen for sygedagpenge er fra perioden 4. kvartal 2023 - 3. kvartal 2024.

Borgere tæt på arbejdsmarkedet

Beskæftigelsesindsatsen for borgere, der er tæt på arbejdsmarkedet, skal hjælpe borgeren med hurtigt at vende tilbage til et job eller uddannelse. Indsatsen fokuserer på den enkeltes jobmål og CV og består af en kombination af virksomhedsrettede tilbud, opkvalificering, vejledning og job-søgningsstøtte. For alle målgrupper findes der flere tværgående tilbud, der har til formål at bringe borgeren tættere på arbejdsmarkedet.

En af de største udfordringer i beskæftigelsesindsatsen for borgerne tæt på arbejdsmarkedet er at sikre et tilstrækkeligt antal virksomhedsrettede forløb, som matcher borgernes jobmål, og at der i kommunen er flere borgere med sprogbarrierer, end virksomhederne har mulighed for/ønsker at ansætte. Overgangen fra a-kassen (borgerens egen forsikring mod arbejdsløshed) til det kommunale beskæftigelsessystem kan ligeledes være en udfordring, da der ofte er begrænset tid til at etablere den rette indsats.

Borgere længere væk fra arbejdsmarkedet

Borgere længere væk fra arbejdsmarkedet har andre udfordringer end ledighed. Indsatsen for disse borgere fokuserer derfor på at tage afsæt i borgerens interesser, ressourcer og personlige kompetencer, og hvordan det kan matches med konkrete arbejdsopgaver på arbejdsmarkedet.

Der er tale om en håndholdt og helhedsorienteret indsats, hvor jobcentermedarbejderen (koordinerende sagsbehandler eller personlig jobformidler) faciliterer en indsats, som er rettet mod konkrete jobmål og indsatser.

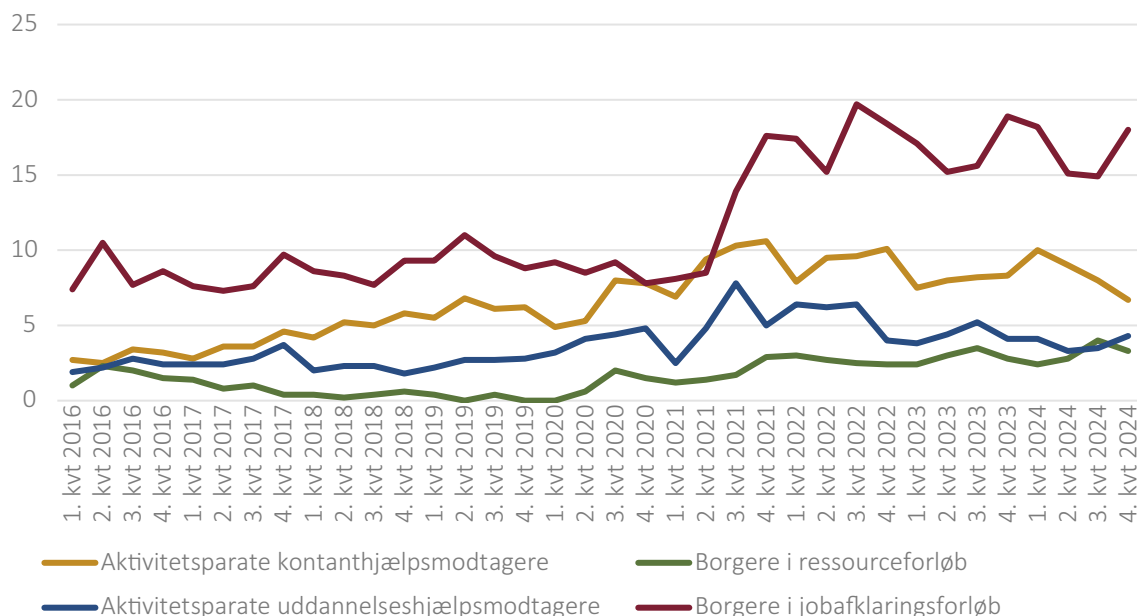
Indsatsmodellen for borgerne længere væk fra arbejdsmarkedet bygger på evidensbaserede studier fx JobFirst-metoden (STAR, 2023), hvor fokus er at skabe flere og bedre virksomhedsforløb med ordinære timer til borgere længere væk fra arbejdsmarkedet.

Lønnede timer

Figuren nedenfor viser andelen af borgere længere væk fra arbejdsmarkedet (henholdsvis aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere, aktivitetsparate uddannelseshjælpsmodtagere, borgere i ressourceforløb og borgere i jobafklaringsforløb) med ordinære løntimer i perioden 2016-2024.

Det fremgår af figuren, at andelen af borgere i jobafklaringsforløb med ordinære løntimer er den højeste andel blandt de fire målgrupper.

Figur 29. Udvikling i andel borgere længere væk fra arbejdsmarkedet med ordinære løntimer, fordelt på målgrupper, pct. (1. kvartal 2016-4. kvartal 2024)

Kilde: Jobindsats.dk, Kontanthjælp: Antal og andel personer med ordinære løntimer; Ressourceforløb: Antal og andel personer med ordinære løntimer; Uddannelseshjælp: Antal og andel personer med ordinære løntimer; Ydelsesmodtagere med løntimer: Antal og andel ydelsesmodtagere med ordinære timer.

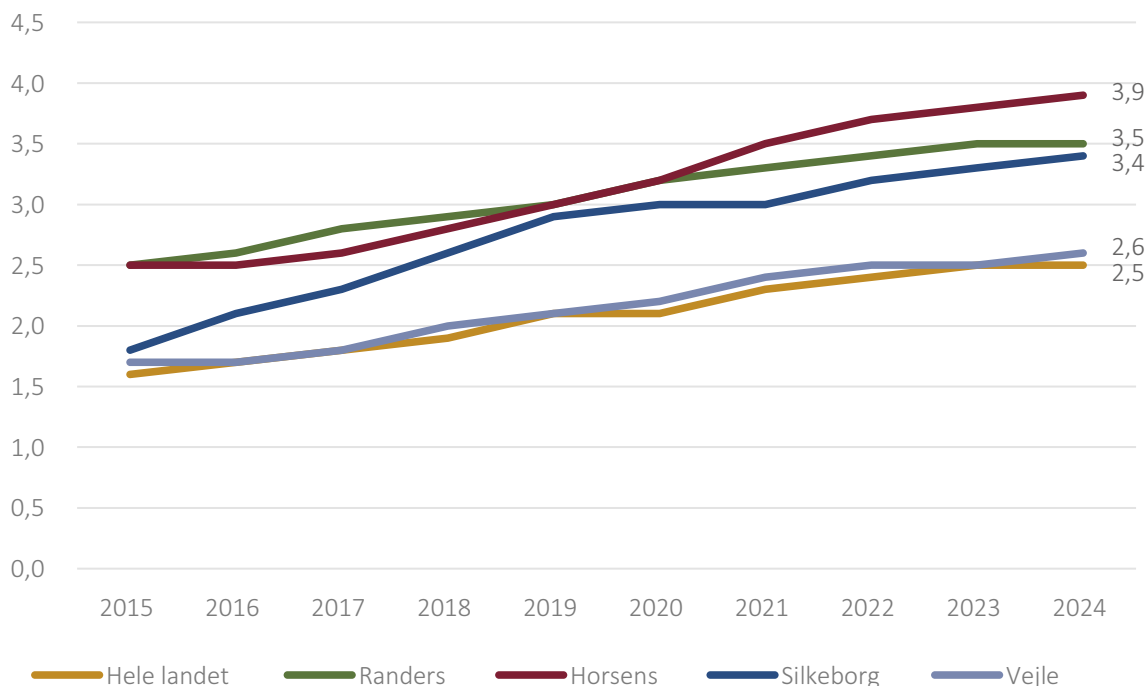
Fra Jobcenterets side er der skabt et netværk af virksomheder, som tilbyder ordinære timer og CSR-jobs. I praksis kan det dog være vanskeligt at skabe den første kontakt til virksomheden og "sælge borger ind". Det tager som regel noget tid at finde rette match mellem virksomhed og borgers situation - herunder jobønsker og skånehensyn set i forhold til det, virksomheden kan rumme.

Der er desuden en del borgere, som er udfordret i at mestre daglig livsførelse. Det kan være manglende evne til at strukturere hverdagens opgaver i forhold til at stå op, handle ind mv., manglende netværk og social isolation. En udfordring er også den stadige søgen hos borgerne eller pårørende imod at få stillet en diagnose (særligt på børne- og ungeområdet). Det stiller store krav til, hvordan forvaltningen kan/skal handle i de (ofte meget lange) perioder/år, hvor der afventes en udredning.

Fleksjob

Fleksjob er et job til borgere, der har en varig og væsentlig nedsat arbejdsevne og derfor ikke kan opnå eller fastholde beskæftigelse på ordinære vilkår. Figuren nedenfor viser fuldtidspersoner i fleksjob i pct. af befolkningen. Det fremgår her, at andelen i Randers Kommune (3,5 pct. i 2024) er højere end andelen på landsplan, og at forskellen til landsplan har været ret konstant i perioden. Fra tidligere at have været på niveau med Horsens (højest blandt sammenligningskommunerne) har Randers Kommune i perioden nærmet sig Silkeborg. I absolutte tal er antallet af fuldtidspersoner i fleksjob i Randers Kommune steget fra 1.590 i 2015 til 2.229 i 2024.

Figur 30. Udvikling i fuldtidspersoner i fleksjob i pct. af befolkningen (16-66 år), 2015-2024

Kilde: Jobindsats.dk, Fleksjob: Antal personer og fuldtidspersoner.

Note: Målingen af fuldtidspersoner er beregnet som summen af antal uger, hver person har været i fleksjob inden for den valgte periode divideret med det antal uger, som hele perioden dækker. Hvis man fx. har valgt perioden ét år – og dermed 52 uger – og en person har været i fleksjob i 26 uger, vil personen tælle med som en halv person i opgørelsen af antal fuldtidspersoner. Målingen er desuden beregnet som antal fuldtidspersoner divideret med antal personer mellem 16 og 66 år i befolkningen.

Mange fleksjob er i dag etableret på få timer ud fra en betragtning om, at et lille fleksjob er bedre end ingenting. Det kan have en betydning for den enkelte borger, der fortsat har en tilknytning til arbejdsmarkedet, og for kommunens økonomi. Det betyder dog samtidig, at der er en stor gruppe af fleksjobansatte, som reelt er tættere på en førtidspension end i at blive fastholdt på arbejdsmarkedet.

Fleksjobafdelingen i jobcenteret leverer en tredjedel af sagerne til førtidspension i kommunen, og derfor er der en interesse i at fastholde og udvikle arbejdsevnen hos borgerne. Det skyldes, at det gør en stor forskel for den enkelte borgers livskvalitet og øger mulighederne for en fremtidig øget tilknytning til arbejdsmarkedet. Samtidig er størstedelen af sagerne om nye fleksjob på under 10 timer. Derfor har forvaltningen gennem de sidste fire år haft et særligt fokus på, hvordan der arbejdes med både at øge og udvikle borgernes evne til at arbejde.

Fremadrettet vil fokus i høj grad være på at udvikle indsatsen for at støtte borgere i at kunne holde fast i et fleksjob. Både i forhold til hvordan der kan arbejdes endnu mere fokuseret på udvikling og progression, men også på fastholdelse af sygemeldte borgere.

Med den demografiske sammensætning i Randers Kommune er mange sager på fleksjobområdet meget komplekse, og borgerne har ofte brug for hjælp fra andre instanser for at kunne fastholde og mestre en hverdag.

Den kommunale virksomhedsservice i Jobcenter Randers

I Randers Kommune serviceres erhvervslivets behov for arbejdskraft af *Center for Virksomhedsservice og Rekruttering*.

Centrets rekrutteringsteam arbejder målrettet med formidling af arbejdskraft for at hjælpe med at imødekomme virksomhedernes efterspørgsel efter kvalificerede medarbejdere. Forvaltningen rådgiver desuden virksomhederne i, hvordan de bedst muligt kan tiltrække kandidater til deres ledige stillinger. Endelig tilbydes alle virksomheder med rekrutteringsudfordringer "fast-track-rekruttering" med kandidatformidling indenfor tre arbejdsdage, ligesom der samarbejdes i Østjysk Formidlingsnetværk, som er et netværk af 12 østjyske jobcentre, om at formidle arbejdskraft til virksomhederne på tværs af kommunerne.

Af tabellen nedenfor fremgår formidlingsgraden og ansættelsesgraden i Randers Kommune, på landsplan og i sammenligningskommunerne. Formidlingsgraden er et udtryk for antallet af kandidater, som jobcentret har formidlet til en virksomhed set i forhold til det antal, de har anmodet om. I 3. kvartal 2024 var formidlingsgraden i Jobcenter Randers 0,87. Jobcenter Randers' formidlingsgrad ligger lidt højere end formidlingsgraden blandt jobcentre på landsplan (0,84).

Ansættelsesgraden er udtryk for antallet af formidlede kandidater, som er blevet ansat af virksomheden set i forhold til det antal, de har anmodet om. I tredje kvartal 2024 var ansættelsesgraden i Randers Kommune 0,37 og dermed under ansættelsesgraden på landsplan (0,44). Dette udgør selvsagt en udfordring, men tallene er dog på niveau med eller højere end i Silkeborg og Vejle.

Tabel 12. Formidlings- og ansættelsesgrad (3. kvartal 2024)

	Formidlingsgrad	Ansættelsesgrad
Hele landet	0,84	0,44
Randers Kommune	0,87	0,37
Horsens	0,83	0,60
Silkeborg	0,84	0,26
Vejle	0,88	0,34

Kilde: Jobindsats.dk, Jobformidling: Antal oprettede jobordrer samt formidlings- og ansættelsesgrad.

Note: Formidlingsgraden er et udtryk for antallet af kandidater, som jobcentret har formidlet til jobordren, divideret med antallet af stillinger for jobordren. Hvis jobcentret formidler flere kandidater end antallet af stillinger på jobordren, medregnes disse ikke i formidlingsgraden, og denne kan derfor ikke overstige en værdi på 1.

Samarbejde på tværs af forvaltninger

Randers Kommune har siden indførslen af ressourceforløb i 2013 og Ungdommens Uddannelseshus (UUR) i 2015 haft fokus på at arbejde helhedsorienteret og tværfagligt med beskæftigelsesindsatsen. I den forbindelse er der arbejdet med en fælles forståelse af mål, indsatser og faglig metode på tværs af forvaltningsområder, særligt mellem socialområdet og arbejdsmarkedsområdet. Dette har bl.a. medført, at der på socialområdet er blevet indarbejdet indsatsområder omhandlende beskæftigelse i aftalerne mellem byrådet og henholdsvis voksenhandicapområdet og området for psykiatri og socialt udsatte.

På tværs af social-, beskæftigelses- og sundhedsområderne er der desuden etableret et samarbejde omkring borgere med hjerneskade og hjernerystelse. Her spiller en forløbskoordinator en særlig rolle i at binde trådene sammen i de enkelte borgerforløb.

Der vurderes at være et relativt stort potentiale for en endnu tættere koordinering af indsatserne på tværs af kommunens forskellige fagområder – blandt andet i forlængelse af den førnævnte beskæftigelsesreform og det tydelige behov for en ekstraordinær indsats for at reducere andelen af borgere på overførselsindkomst.

Beskæftigelse og sundhedsområdet

I januar 2025 er der samlet set 2.341 borgere, som både har en kontakt til sundhedsområdet i Randers Kommune og en sag på Jobcenter Randers. Ud af disse har 1.507 borgere en direkte kontakt til sundhedsrådets tilbud (sundhedsfremme, genoptræning, kronikertilbud, ressourceforløb, special-, social- og ungetandpleje samt høre & syn), mens 834 borgere har en kontakt som følge af, at deres barn er kategoriseret i den højeste risikogruppe i sundhedsplejens eller tandplejens kategorisering, og derfor opfylder kriterierne for at være særlig udsat.

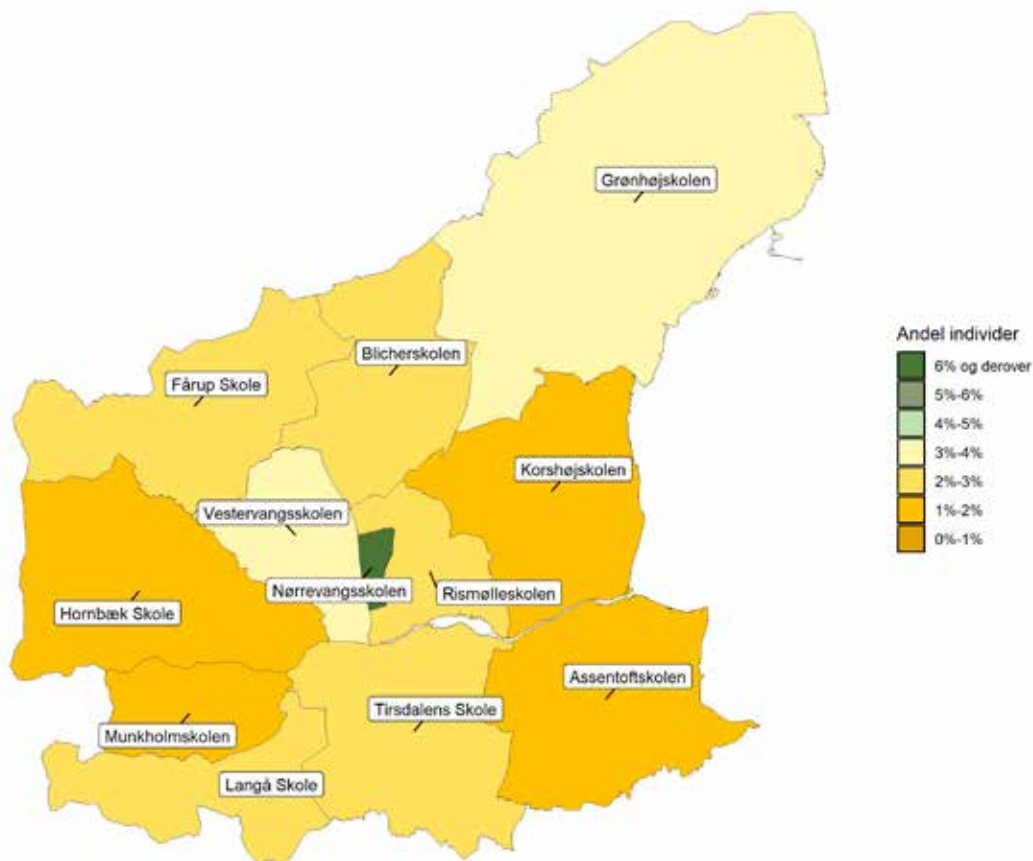
Sundhedsområdet er i kontakt med mange sårbare borgere, men i og med at sundhedsrådets tilbud strækker sig over kortere tid, betyder det, at tallet vil være væsentligt højere, hvis man ser på antal borgere over et år med en kontakt/sag begge steder.

Førtidspensionister er en stor målgruppe for sundhedsrådets tilbud. I den sammenhæng bør det bemærkes, at hovedparten af førtidspensionisterne i Randers Kommune ikke har en sag på jobcentret og derfor ikke indgår i ovennævnte tal om fælles borgere på tværs af sundheds- og beskæftigelsesområdet.

Kortet nedenfor viser andelen af borgere i de enkelte skoledistrikter med en kontakt til sundhedsområdet i Randers Kommune og en sag på Jobcenter Randers i januar 2025.

De 2.341 borgere med en berøringsflade/sag begge steder på det pågældende tidspunkt svarer til 3 pct. af de +18-årige borgere i kommunen. Der er flest i skoledistrikterne Nørrevangsskolen (6 pct.), Vestervangsskolen (3 pct.) og Grønhøjsskolen (3 pct.).

Kort 5. Andel af +18-årige borgere med en kontakt/sag på både sundhedsområdet og i jobcenteret i januar 2025

Kilde: Randers Kommunes egne data.

Note: Der er 132 individer med beskyttet adresse, der både har sager på sundhedsområdet og i jobcenteret.

Ifølge publikationen "Helhedsorienterede beskæftigelsesindsatser med fokus på sundhed" udgivet af Sundhedsstyrelsen i 2019 er der et potentiale for at udvikle et tættere samarbejde mellem beskæftigelses- og sundhedsområdet i kommunerne. Perspektiverne er at forebygge og afhjælpe sundhedsmæssige udfordringer hos såvel ledige som beskæftigede.

I Randers Kommune samarbejder beskæftigelsesområdet og sundhedsområdet på flere områder. Blandt andet i forhold til borgere med symptomer på stress og overbelastning eller forskellige kroniske lidelser og mentale udfordringer. Tilbuddene retter sig både mod unge og øvrige i den erhvervsaktive alder.

Jobcenteret og Rehabiliteringsenheden har desuden indgået aftale om funktionsevnevurderinger, som udarbejdes af ergoterapeuter i Rehabiliteringsenheden. Her er fokus på at analysere og vur-

dere på borgerens mestring og om borgerens aktivitetsudførelse er hensigtsmæssig. Indsatsen har kørt gennem flere år og er velfungerende.

Derudover er der en række formaliserede koordinations- og samarbejdsfora i kommunalt regi, herunder det interne chefforum 'Sundhedsalliancen', hvor begge fagområder er repræsenteret. Baggrunden er, at sundhed er et tema, som er en integreret del af stort set alle kommunens velfærdsområder. Der er derfor behov for en meget tæt koordination mellem sundhedsområdet og de øvrige fagområder i kommunen – både overordnet ledelsesmæssigt og i forhold til den løbende drift og de enkelte borgere og familier.

Beskæftigelse og socialområdet

Ses der på borgere i de enkelte skoledistrikter med en sag på både socialområdet og i jobcenteret i januar 2025, så har i alt 735 +18-årige borgere sager begge steder. Andelen af +18-årige borgere med en sag på både socialområdet og i jobcenteret er særlig stor i skoledistriktet Rismølleskolen (1,5 pct. svarende til 213 fælles borgere), i skoledistriktet Nørrevangsskolen (1,1 pct. svarende til 195 fælles borgere) samt i skoledistriktet Vestervangsskolen (1,1 pct. svarende til 195 fælles borgere).

De fælles borgere modtager primært bostøtte efter § 85 i Serviceloven (407 ud af 735 borgere) samt alkohol- og/eller stofmisbrugsbehandling (205 ud af 735 borgere). Der har i perioden 2022-2025 været tale om en stigning i antallet af borgere med sager i begge afdelinger fra 648 i 2022 til indtil videre 735 i 2025.

Beskæftigelses- og socialområdet har igennem en længere årrække været en del af samme direktør-område i Randers Kommune, og der ses derfor generelt et godt samarbejde og en velkoordineret tilgang på både leder- og medarbejderniveau. Samarbejdet mellem områderne er i overvejende grad relationsbåret, men på enkelte områder også mere formaliseret gennem en skriftlig samarbejdsaftale, der aftaler konkrete arbejdsgange - fx en aftale mellem Ydelseskontoret og dele af socialområdet, hvor en særlig hurtig sagsbehandling af enkeltydelser er påkrævet.

Især i jobcenterets Center for Jobrettet Udvikling, hvor målgruppen er borgere længere væk fra arbejdsmarkedet, er der både historisk og i dag et velkoordineret arbejde, hvor jobformidlere fx anvender støttekontaktpersoner ved manglende kontakt med en borger, som ikke reagerer på skriftlige og telefoniske henvendelser.

På tværs af de to områder er der desuden igangsat en række projekter, der skal skabe læring for et mere indgående samarbejde om den enkelte borger. Det gælder for eksempel projekterne "Mere sammenhængende borgerforløb" og "Job til Mor" samt et samarbejdsforløb om fælles borgere mellem jobcenteret og Rusmiddelcenteret. Udover de ovenstående eksempler på tværgående projekter er der flere fremskudte positioner i kommunen, hvor beskæftigelsesområdet og socialområdet arbejder sammen.

Beskæftigelse og uddannelsesområdet

På ungeområdet samarbejdes der i Den Kommunale Ungeindsats (KUI), hvor der er indgået samarbejdsaftaler mellem jobcenterets ungeafdeling og uddannelsesvejledere fra Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) på erhvervsskolen Tradium. Der er særligt løbende koordinering om de unge i overgangen til det 18. år.

I 2025 planlægges der endvidere lavet et koncept, der har til hensigt at øge samarbejdet om unge i alderen 15-20 år mellem fagområderne UU og ungeafdelingen i jobcenteret. Hertil kommer pro-

jektet "En mere fokuseret ungeindsats" samt fokus på samarbejde på tværs af forvaltningsområder på autismeområdet.

Beskæftigelsesområdet er desuden repræsenteret i det lokale 'Uddannelsessamarbejde', som er et mødeforum bestående af uddannelsesinstitutionerne i byen samt Randers Kommune.

BESKÆFTIGELSESGRAD OG BORGERE PÅ OVERFØRSELSINDKOMST

Randers Kommune har oplevet en positiv udvikling i beskæftigelsen de seneste år, hvor især seniorer over 55 år og udenlandsk arbejdskraft har drevet væksten. Fra 2019 til 2023 steg antallet af seniorer i beskæftigelse med 1.793 personer, mens udenlandsk arbejdskraft voksede med 1.011 personer. Denne udvikling skyldes blandt andet en højere pensionsalder, ændrede økonomiske incitamenter for seniorer samt en generel efterspørgsel på arbejdskraft.

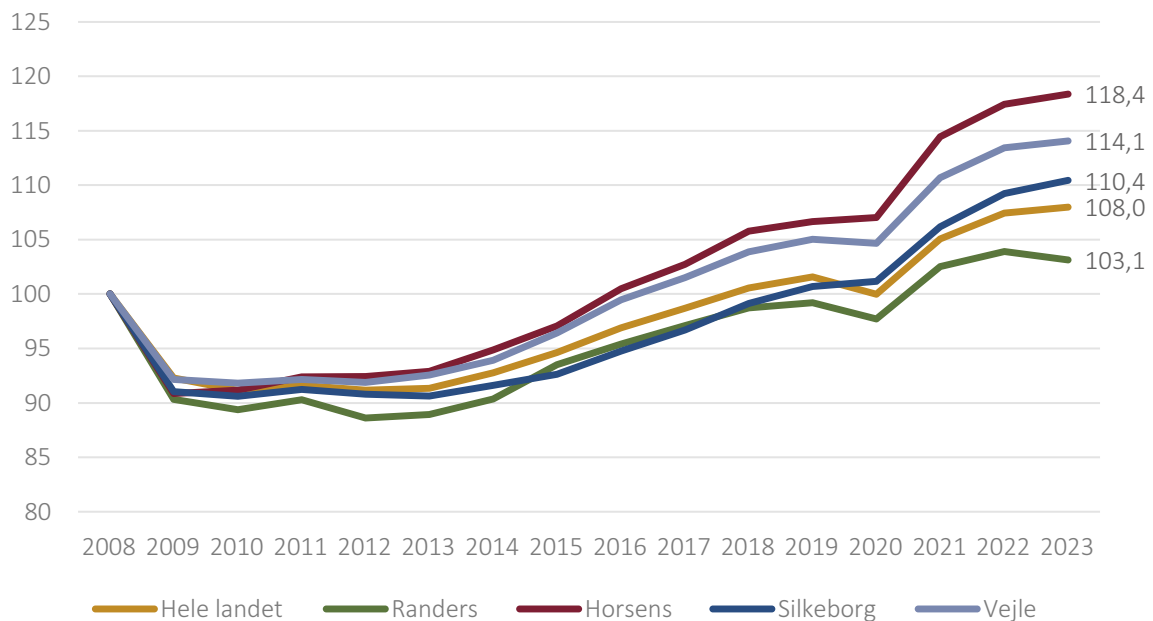
Til trods for denne fremgang ligger beskæftigelsesfrekvensen i Randers Kommune lavere end både landsgennemsnittet og sammenligningskommunerne. I november 2023 var beskæftigelsesfrekvensen 75,1 pct. i Randers Kommune, hvilket er lavere end landsgennemsnittet på 76,3 pct. og markant under Silkeborg (79,5 pct.), Vejle (78,3 pct.) og Horsens (77,5 pct.).

Dette er en meget væsentlig udfordring – og Randers Kommune har tidligere haft en noget stærkere position. I 2008 lå beskæftigelsesfrekvensen i Randers Kommune således på 76,3 pct. og dermed over landsgennemsnittet på 76,0 pct. Efter finanskrisen faldt beskæftigelsen dog mere i Randers Kommune end i resten af landet, og kommunen har ikke formået at genoprette niveauet i samme grad som sammenligningskommunerne. Udviklingen knytter sig primært til manglende vækst i antallet af beskæftigede i den private sektor.

Figuren nedenfor viser den indekserede udvikling i antal beskæftigede i den private sektor i Randers Kommune, sammenligningskommunerne og på landsplan. Det fremgår af figuren, at der i Randers Kommune har været en vækst i antallet af beskæftigede i den private sektor på 3,1 pct. i perioden 2008-2023. Til sammenligning er antallet af beskæftigede i den private sektor steget med 8,0 pct. på landsplan, 10,4 pct. i Silkeborg Kommune, 14,1 pct. i Vejle Kommune og hele 18,4 pct. i Horsens Kommune i samme periode.

Fra 2022 til 2023 har Randers Kommune i modsætning til både landsplan og de tre sammenligningskommuner oplevet et fald i antallet af beskæftigede i den private sektor.

Figur 31. Indeksret udvikling i antal beskæftigede i den private sektor, 2008-2023 (2008=100)

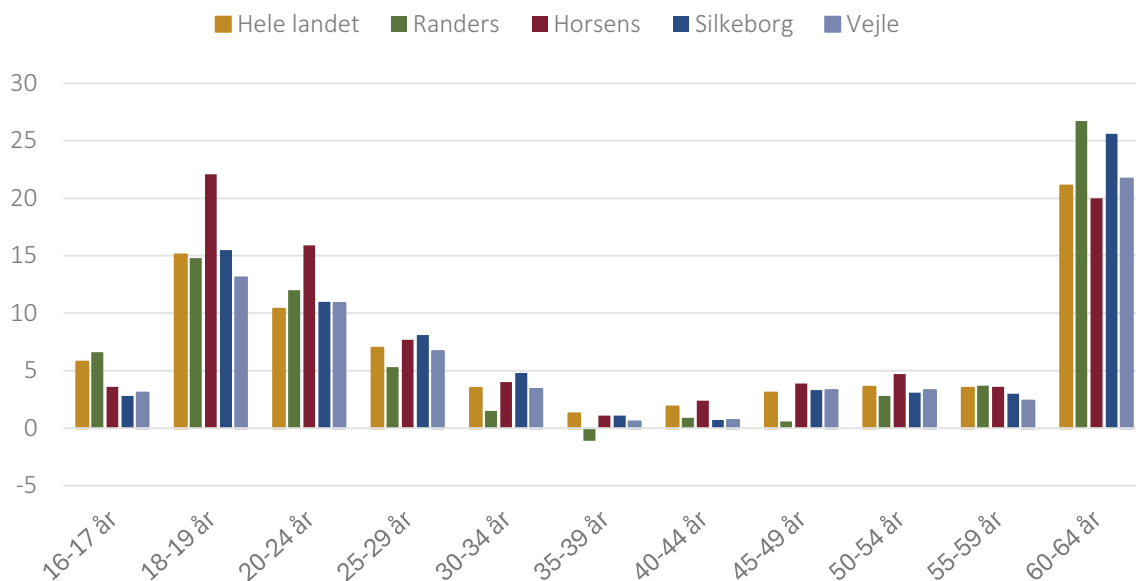

Kilde: Danmarks Statistik (RAS302) og egne beregninger.

En del af forklaringen på den lavere beskæftigelsesfrekvens i Randers Kommune kan findes i den høje andel af borgere uden for arbejdsstyrken. I november 2023 stod 22,8 pct. af de 16-66-årige i Randers Kommune uden for arbejdsstyrken, hvilket er højere end landsgennemsnittet (21,7 pct.) samt markant over niveauet i Silkeborg (18,9 pct.), Vejle (19,9 pct.) og Horsens (20,6 pct.). Gruppen uden for arbejdsstyrken består blandt andet af førtidspensionister, aktivitetsparate ledige borgere samt personer på efterløn. Især andelen af borgere over 30 år uden for arbejdsstyrken er højere i Randers Kommune end på landsplan og i sammenligningskommunerne.

Ses der tilbage i tid, er det særligt de mellemste aldersgrupper (25-54-årige), hvor udviklingen i beskæftigelsesfrekvensen i Randers Kommune ikke har kunnet følge med udviklingen på landsplan og de tre sammenligningskommuner. Dette er illustreret i figuren nedenfor, som viser udviklingen i beskæftigelsesprocent for de enkelte aldersgrupper i perioden 2013-2023. I figuren ses det blandt andet, at der for aldersgruppen 35-39-årige i Randers Kommune skete et mindre fald i beskæftigelsesfrekvensen i perioden, mens der for landsplan og de tre sammenligningskommuner skete en mindre stigning.

Figur 32. Udvikling i beskæftigelsesfrekvens fordelt på alder (2013-2023)

Kilde: Danmarks Statistik (RAS200) og egne beregninger.

Samtidig med den relativt lave beskæftigelsesfrekvens i kommunen er der betydelige rekrutteringsudfordringer i flere brancher. Virksomhederne forventer, at 60 pct. af alle ledige stillinger i 2025 vil være vanskelige at besætte, og i otte ud af 10 sektorer er der mangel på kvalificeret arbejdskraft. Særligt inden for sundheds- og socialområdet, handel og transport samt erhvervsservice er der stor efterspørgsel på medarbejdere. Derudover er der en skævhed mellem de lediges jobønsker og de tilgængelige stillinger. Fx var der i marts 2025 kun fire jobopslag for lager- og logistikmedarbejdere i Randers Kommune, mens 224 ledige angav dette som deres primære jobmål. Der er således et betydeligt potentiale for at understøtte udbuddet af stillinger af denne type til målgruppen af ufaglærte/lavtuddannede.

Randers Kommune står over for flere strukturelle udfordringer, hvor en lavere beskæftigelsesfrekvens, en stor gruppe borgere uden for arbejdsstyrken og stigende udgifter til indkomstoverførsler skaber pres både på den kommunale økonomi og på det lokale arbejdsmarked.

En væsentlig del af forklaringen på dette er er relativ høj nettotilflytning af borgere på overførselsindkomst.

Flytteanalyse – med fokus på borgere på overførselsindkomst

Randers Kommune har tidligere lavet en flytteanalyse, som blandt andet viste, at der i årene 2020-2021 var en nettotilflytning på omkring 300 borgere på indkomstoverførsel om året.

Sideløbende med udarbejdelse af Hvidbogen er der udarbejdet en ny flytteanalyse for at afdække nettotilflytningen af borgere på passiv forsørgelse til Randers Kommune. Data er her opgjort løbende på månedsbasis og dækker perioden fra og med oktober 2021 til og med februar 2025. I analysen identificeres til- og fraflyttere på overførselsindkomst og borgere på førtids- eller seniorpension.

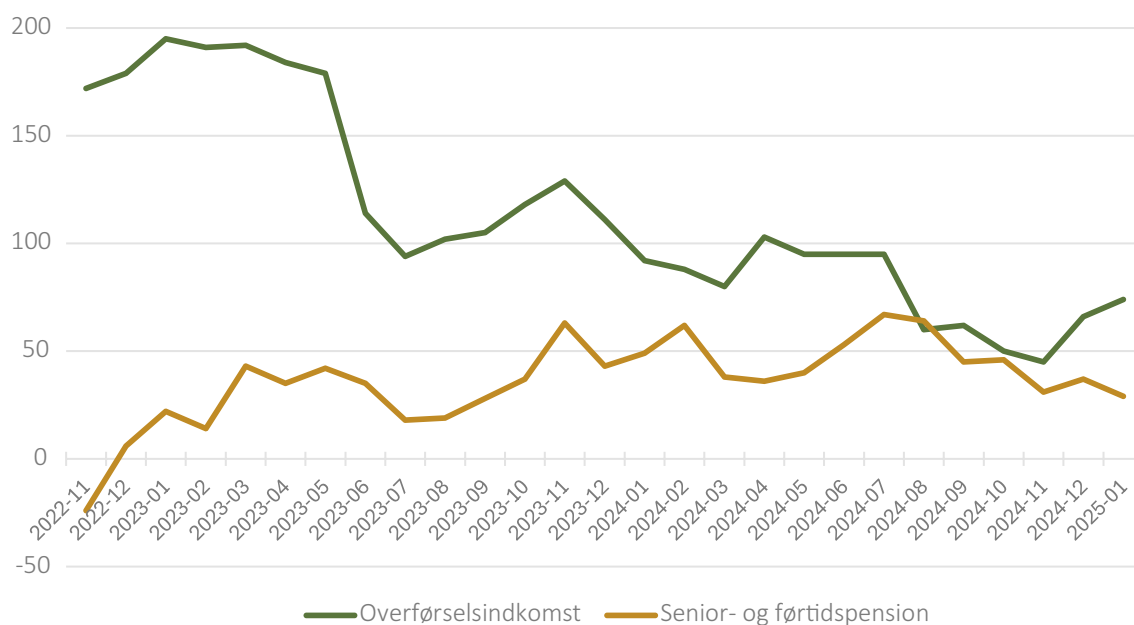
Der er i perioden oktober 2021 til februar 2025 i gennemsnit flyttet 424 borgere til Randers Kommune pr. måned. 12,0 pct. af disse var borgere på overførselsindkomst, mens 4,6 pct. modtog senior- eller førtidspension (registreret måneden efter ankomst). I samme periode er der i gennemsnit

flyttet 369 borgere fra Randers Kommune pr. måned. 11,2 pct. af disse var på overførselsindkomst og 4,8 pct. var modtagere af senior- eller førtidspension måneden før flytningen.

Figuren nedenfor viser den akkumulerende nettoudvikling pr. løbende 12 måneder for borgere på overførselsindkomst og senior- og førtidspension. Figuren er altså udtryk for, hvor mange borgere (netto) på hhv. overførselsindkomst og senior-/førtidspension, som er kommet til Randers Kommune den pågældende måned og 12 måneder bagud i tid. Det giver dermed et billede af, hvordan tendensen udvikler sig (man ser hele tiden på det nyeste "ét år bagud i tid").

Figuren understøtter den hidtidige viden om, at Randers Kommune er en attraktiv bosætningskommune for borgere på overførselsindkomst. Størrelsen af nettotilflytningen fra medio 2023 og frem ligger dog i niveauet 100-150 borgere og er dermed knap så markant som i tidligere år.

Figur 33. Akkumuleret nettoudvikling løbende 12 mdr. - tilflytning af borgere på overførselsindkomst og senior- og førtidspension

Kilde: Kommunens egne data.

For at imødegå udfordringen med for mange tilflyttere på overførselsindkomst har Randers Byråd i april 2025 besluttet, at nytillflyttede modtagere af overførselsindkomst fremover skal modtage et særligt arbejdstilbud. Initiativet indebærer, at borgere, som flytter til Randers Kommune og efterfølgende søger om kontanthjælp, allerede ved første henvendelse bliver mødt af en rekrutteringsrådgiver, som præsenterer en række aktuelle jobmuligheder i Randers Kommune. Herefter igangsættes i første uge **den skræddersyede straksindsats 'Vejen til Job'**. Det nye initiativ skal sikre, at alle nye borgere i Randers Kommune, der ansøger om kontanthjælp, oplever en hurtigere og mere målrettet vej til beskæftigelse med en tidlig indsats. Indsatsen opstartes i efteråret 2025.

Flytteanalyse – et dybere indblik

I en supplerende dataanalyse foretaget af konsulentfirmaet Index100 er der analyseret nærmere på, hvad der kendetegner fraflytterne og særligt tilflytterne til kommunen. Der er her kigget nærmere på årene 2022-2023.

De følgende figurer viser således nøgletal for personer, som er flyttet fra en anden dansk kommune til Randers Kommune i perioden 1. januar 2022-1. januar 2024. Personer, der er flyttet til, men også i perioden er flyttet ud af kommunen igen, indgår ikke.

I alt 5.956 af Randers Kommunes borgere pr. 1. januar 2024 indgår dermed i analysen defineret som tilflyttere. I samme periode flyttede 5.413 borgere fra Randers Kommune til en anden kommune i Danmark og indgår i analysen som fraflyttere.

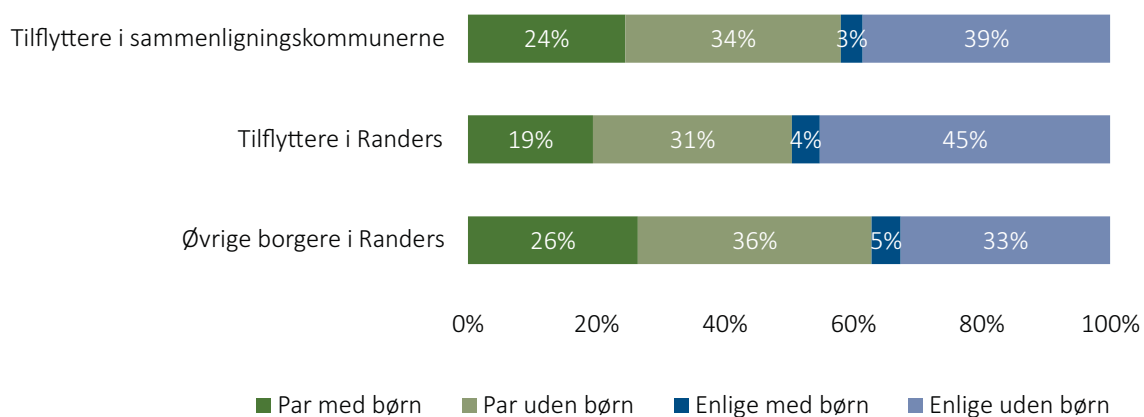
Nedenfor er de væsentligste resultater fremhævet. En uddybende beskrivelse af analysen er lavet i baggrundsmaterialet.

Tilflyttere 2022-2023

I Randers Kommune er 50 pct. af de voksne tilflyttere enlige mod 42 pct. i sammenligningskommunerne (Horsens, Silkeborg og Vejle). Blandt de øvrige voksne borgere i Randers udgør enlige 37 pct. af befolkningen.

23 pct. af de voksne tilflyttere til Randers Kommune har børn mod 27 pct. i sammenligningskommunerne.

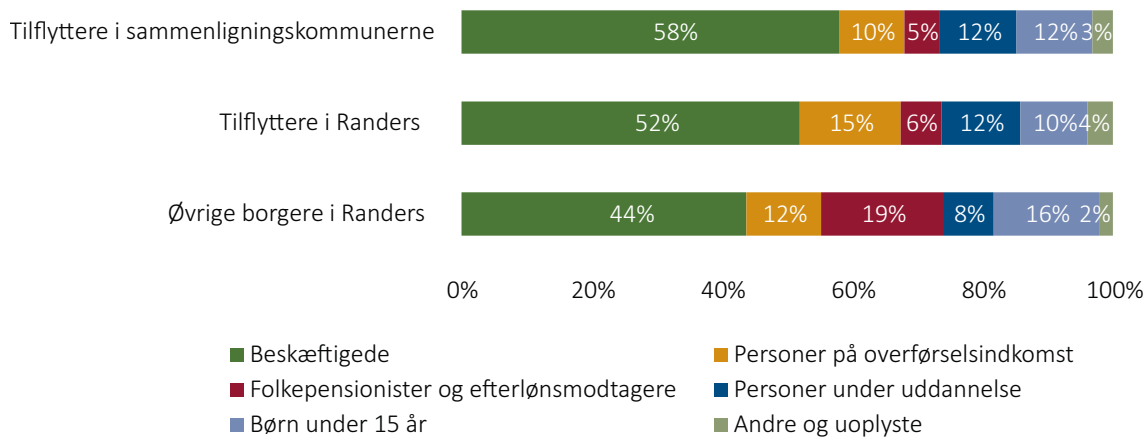
Figur 34. Voksne tilflyttere i 2022-2023 - fordeling på familietype

Kilde: Index100s beregninger med afsæt i data fra Danmarks Statistiks befolkningsregister.

Beskæftigede borgere udgør 52 pct. af alle tilflyttere i Randers Kommune (uanset alder) mod 58 pct. i sammenligningskommunerne. Omvendt er 15 pct. af tilflytterne til Randers Kommune på overførselsindkomst mod kun 10 pct. i sammenligningskommunerne.

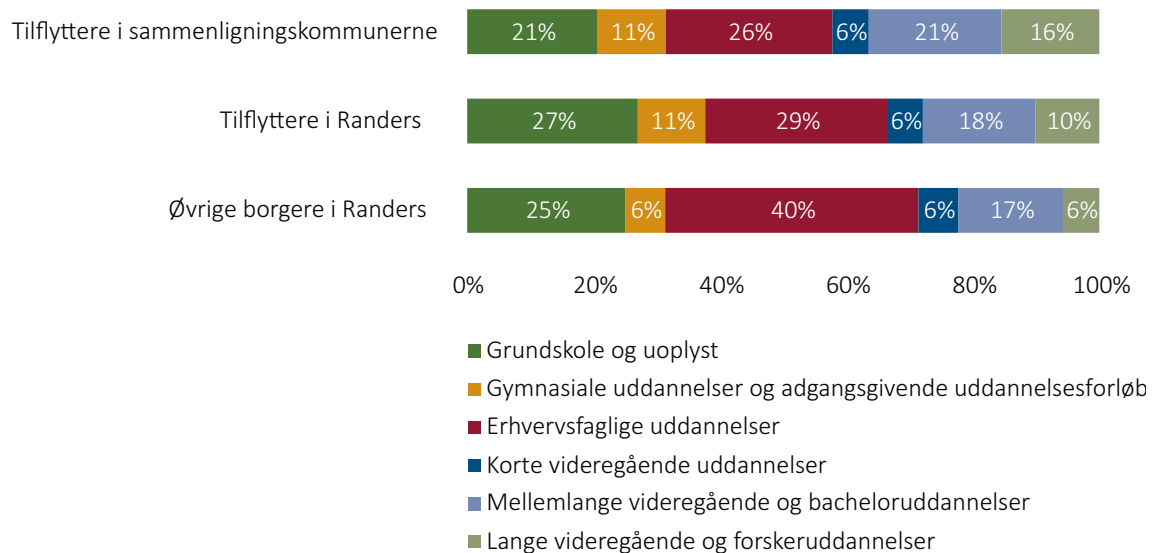
Figur 35. Alle tilflyttere 2022-2023 uanset alder fordelt på arbejdsmarkedsstatus

Kilde: Index100s beregninger med afsæt i data fra Danmarks Statistiks arbejdsklassifikationsregister.

Når der fokuseres på borgere, som ikke er i gang med en uddannelse, har 27 pct. af tilflytterne til Randers Kommune grundskole som den højeste fuldførte uddannelse. Den tilsvarende andel er 21 pct. blandt tilflytterne til sammenligningskommunerne. Omvendt har 36 pct. af tilflytterne til sammenligningskommunerne en mellemlang eller længere uddannelse, mens det samme gælder for 28 pct. af tilflytterne til Randers. Andelen af tilflyttere til Randers med mellemlang eller lang videreuddannelse er dog højere end andelen blandt borgere allerede bosiddende i Randers Kommune.

Figur 36. Tilflyttere i 2022-2023, der ikke er under uddannelse, opdelt på højeste fuldførte uddannelse

Kilde: Index100s beregninger med afsæt i data fra Danmarks Statistiks uddannelses- og arbejdsklassifikationsregister.

Index100 har ud fra registerdata på forskermaskinen ved Danmarks Statistik gennemgået Randers Kommunes til-/raflyttere og kategoriseret en delmængde af disse som strukturelt sårbare. Kategoriseringen er lavet særskilt for voksne og børn.

Voksne sårbare borgere er afgrænset som borgere, der i mindst to af de fem år fra 2019-2023 havde offentlig forsørgelse som deres væsentligste indkomstkilde eller slet ikke havde nogen ind-

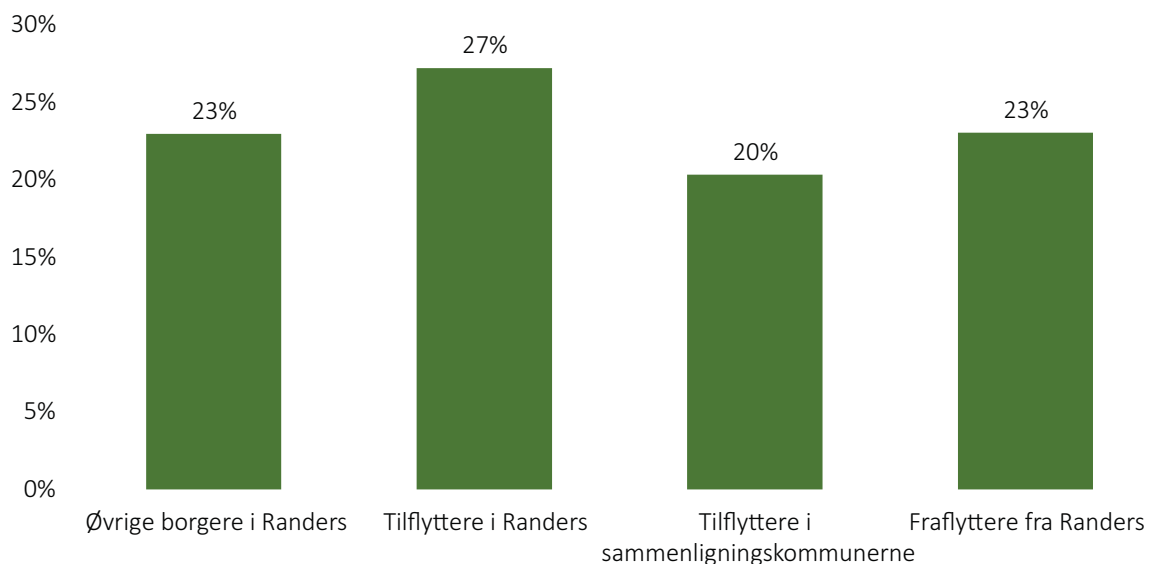
komst. Børn under 15 år tages ikke i betragtning, og det samme gælder borgere på folkepension eller efterløn. Desuden tæller modtagelse af SU ikke med som offentlig forsørgelse.

Sårbare børn er afgrænset som de 2-17-årige, der i 2023 havde en foranstaltningsrisiko, som lå i den højeste femtedel på landsplan. Foranstaltningsrisiko henviser her til en beregnet statistisk sandsynlighed for, at den 2-17-årige skulle modtage mindst én social foranstaltning i form af fx en forebyggende foranstaltning eller anbringelse.

Med disse afgrænsninger er alle sårbare til-/fraflyttere (voksne og børn) vist i figuren nedenfor. Antallet af sårbare er sat i forhold til det samlede antal personer, som teoretisk set kunne opfylde sårbarhedskriterierne (dvs. ekskl. 0-1-årige og ekskl. folkepensionister samt efterlønsmodtagere).

Det fremgår af figuren, at 27 pct. af tilflytterne til Randers Kommune kategoriseres som sårbare med denne tilgang. Det er syv procentpoint flere end blandt tilflytterne til sammenligningskommunerne og fire procentpoint flere end blandt Randers Kommunes fraflyttere.

Figur 37. Andel strukturelt sårbare børn og voksne, 2022-2023

Kilde: Index100s beregninger med afsæt i data fra en række registre ved Danmarks Statistik.

Note: 16- og 17-årige kan i teorien slå ud på både voksen- og børnekriteriet for sårbarhed. Hvis blot ét af de to kriterier er opfyldt, kategoriseres personen som strukturelt sårbar.

Tabellen på næste side viser flyttebalancen for sårbare borgere i forhold til Randers Kommunes fem nabokommuner samt Aarhus og Aalborg kommuner og byen København.

Det fremgår, at den største nettotilflytning af sårbare borgere kommer fra Aarhus Kommune. Også i forhold til Norddjurs og Favrskov oplever Randers Kommune en relativt stor nettotilflytning af sårbare borgere.

Tabel 13. Randers Kommunes flyttebalance for sårbare borgere ift. andre kommuner, 2022-2023

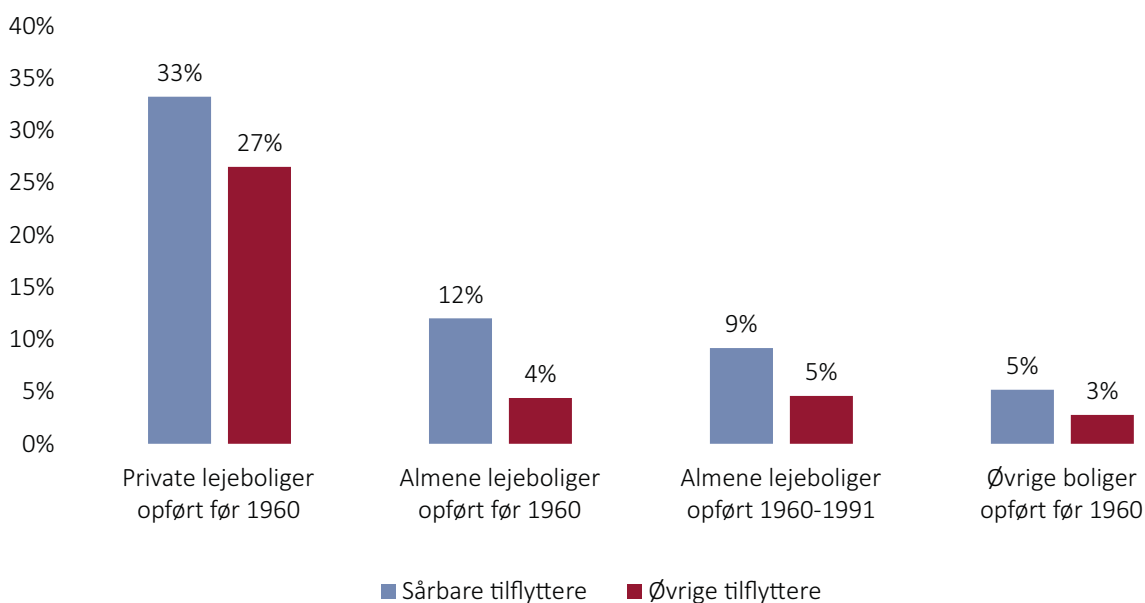
	Sårbare tilflyttere	Sårbare fraflyttere	Flyttebalance
Aarhus	263	183	80
Norddjurs	132	79	53
Favrskov	131	78	53
Mariagerfjord	115	106	9
Viborg	100	75	25
Aalborg	78	85	-7
Syddjurs	68	43	25
Byen København	60	45	15
Øvrige	574	495	79
Total	1.521	1.189	332

Kilde: Index100s beregninger med afsæt i data fra en række registre ved Danmarks Statistik. Byen København inkluderer kommunerne København, Frederiksberg, Dragør og Tårnby.

Figuren nedenfor viser de boligtyper, som huser en større andel af de strukturelt sårbare tilflyttere end af de øvrige tilflyttere, og hvor forskellen mellem de to tilflyttergrupper er på mindst to procentpoint.

Private lejeboliger opført før 1960 ses her at være en populær boligmæssig indgang for sårbare tilflyttere til Randers Kommune. Også almene lejeboliger opført i perioden 1960-1991 har en større tiltrækningskraft på strukturelt sårbare tilflyttere end på øvrige tilflyttere.

Figur 38. Boligtyper der huser en større andel af de strukturelt sårbare tilflyttere end af de øvrige tilflyttere

Kilde: Index100s beregninger med afsæt i data fra en række registre ved Danmarks Statistik. Alene borgere, som teoretisk kan opfylde kriterierne for sårbarhed, er medregnet i figurens tal. Det betyder, at hverken 0-1-årige eller folkepensionister og efterlønsmodtagere er medregnet i tallene for de blå og røde søjler.

Foto: Søren Pagter

Kapitel 4

SAMMENHÆNGSKRAFTEN – DEN FÆLLES IDENTITET

I dette afsnit beskrives nogle af de væsentligste elementer, som binder borgerne i Randers Kommune sammen. Der foretages således en beskrivelse af kultur- og oplevelsesområdet, civilsamfundet og foreningslivet – med et særligt fokus på frivillighed.

KULTUR- OG OPLEVELSESOMRÅDET

I Randers Kommunes gældende Kulturpolitik 2023-2026 er der fastlagt en politisk ambition om, at kommunens *”kulturtilbud og kulturaktiviteter skal bidrage som katalysator til, at fællesskaber vil opstå og næres overalt og for alle. Det er en vigtig forudsætning for et demokratisk og velfungerende samfund, at vi har et stærkt kulturliv, der kan sikre den sociale sammenhængskraft.”*

Nedenfor beskrives i overordnede træk fire hovedelementer i Randers Kommunes samlede kultur- og oplevelsestilbud til borgerne: de professionelle kulturinstitutioner, kulturelle foreninger og kulturaktører, kulturhuse og kulturfaciliteter samt formidling, samskabelse mv. inden for natur, klima og bæredygtighed via Randers Naturcenter og No. 17 – Huset for bæredygtig handling.

Det samlede kultur- og oplevelsesfelt understøttes med koordinering, markedsføring, tilsyn, udviklingstiltag og tilskud via Randers Kommune, ligesom kommunens eventsekretariat tilbyder at rådgive om og støtte større oplevelsesarrangementer som fx festivaler og større koncerter og har ansvaret for den årlige store festival Randers Festuge.

De professionelle kulturinstitutioner

Randers Kommune er i kultursammenhænge kendetegnet ved at have et stærkt fundament af professionelle og statsanerkendte kulturinstitutioner.

Kulturinstitutionerne er drevet med afsæt i de forskellige kulturlove og med varierende grad af statslige tilskud, oftest betinget af et substantielt kommunalt tilskud.

Motoren i Randers Kommunes professionelle kulturtilbud udgøres af otte store og toneangivende kulturinstitutioner: *Randers Bibliotek, Museum Østjylland (herunder Randers Stadsarkiv), Randers Kunstmuseum, Musik- og teaterhuset Værket (herunder det regionale spillested Turbinen), Randers Teater, Randers Kammerorkester, Randers Musikskole og Randers Regnskov.*

Geografisk placerer de sig i hovedtræk i to centre i Randers by, nemlig i Kulturhuset og på området omkring Værket. Dertil kommer Randers Regnskov, der er et zoologisk anlæg centralt placeret ved Gudenåen og med stor tiltrækningskraft og tiltrækningsradius i forhold til turisme.

Alle otte kulturinstitutioner rækker i vidt omfang ud til borgerne med gratisarrangementer, decentrale aktiviteter som fx koncerter, foredrag, udgravningsoplysninger, teaterturneer til de fleste forsamlingshuse mv., fri entre til faste udstillinger på museerne, ligesom der arrangeres koncerter, forestillinger, læsetilbud og lignende på væresteder, i arresten, i varmestuer, på ældrecentre, i skolegårde mv.

I tabellen nedenfor er vist udviklingen i besøgstillene hos de otte kulturinstitutioner i perioden fra 2019-2024.

Tabel 14. Antal besøgende og brugere på kulturinstitutioner i Randers i 2019 og 2024

	2019	2024
Randers Bibliotek	535.825	430.744
Museum Østjylland Randers	50.124	40.688
Randers Kunstmuseum	37.648	46.813
Værket	89.200	101.304
Randers Teater*	20.862	32.089
Randers Kammerorkester	24.958	25.295
Musikskolen** (antal brugere)	940	975
Randers Regnskov	265.255	304.154

Kilde: Egne indsamlede data fra institutionerne.
 *Randers Teaters besøgstal er for perioden juli 2018-juni 2019 samt juli 2023-juni 2024.
 ** Musikskolens brugere er for perioden august 2019-juli 2020 samt august 2024-juli 2025.

Randers Kommune gennemførte i 2020 en kulturbrugerundersøgelse blandt kommunens borgere (sendt til 4.192 borgere over 18 år – heraf 1.432 besvarelser) vedrørende brugen af følgende af kommunens kulturinstitutioner: Værket, herunder Turbinen, Randers Bibliotek, Museum Østjylland, herunder også Håndværksmuseet Kejsergården, Randers Egnsteater (Nu Randers Teater), Randers Kammerorkester og Randers Kunstmuseum.

Undersøgelsen viste, at 80 pct. af respondenterne havde benyttet sig af kulturtilbud hos disse institutioner mindst én gang i en to-årig periode, og dermed kan betegnes som det, Kulturministeriet definerer som ”kulturbrugere”. Undersøgelsen viste ligeledes, at kulturen har en bred tilslutning hos kommunens borgere, både hvad angår køn, alder, geografi og uddannelsesmæssig baggrund; herunder at den uddannelsesmæssige profil af kulturbrugerne i overordnede træk svarer til kommunens generelle uddannelsesmæssige sammensætning.

Billedet af kulturforbruget bekræftes af en landsdækkende kulturvaneundersøgelse, som Danmarks Statistik udgav i marts 2025. Der var tale om en stikprøvebaseret undersøgelse hos et bredt udsnit af borgere, der blandt andet undersøgte andelen af borgere, som har deltaget i udvalgte kulturaktiviteter inden for det seneste år. I tabellen nedenfor er vist resultaterne for Randers Kommune, sammenholdt med tilsvarende resultater for de tre sammenligningskommuner Horsens, Silkeborg og Vejle Kommune samt landsgennemsnittet.

Tabel 15. Andel i pct. af respondenterne, som mindst én gang har deltaget i udvalgte kulturaktiviteter i 2024

	Koncert eller festival	Biograf	Biblioteket (fysisk)	Sportsbegivenhed (fysisk)	Museum	Besøgt dansk kulturarv
Randers Kommune	65	68	54	54	62	67
Horsens Kommune	66	68	43	46	55	64
Silkeborg Kommune	68	68	47	54	64	65
Vejle Kommune	60	73	42	45	59	69
Hele landet	62	69	52	45	62	68

Kilde: Statistikbanken.dk/kv2geo.

Som det fremgår af tallene, ligger forbruget af kultur i Randers Kommune nogenlunde på niveau med resten af landet på de forskellige områder – dog har Randers Kommune en højere andel af borgere, som i perioden har deltaget som tilskuere til fysiske sportsbegivenheder end både Horsens, Vejle og i forhold til landsgennemsnittet, ligesom kommunens borgere er flittigere brugere af de fysiske biblioteker.

Kulturelle foreninger og kulturaktører

Et andet hovedområde i kulturfeltet er rækken af *kulturelle foreninger og kulturaktører* på tværs af kommunen, hvor den kulturelle praksis er et personligt anliggende eller et fællesskab om en forenings formål, semiprofessionelle aktørers arbejde alene eller i fællesskab mv.

På dette område rummer Randers Kommune en lang række foreninger og aktører, spredt ud over hele kommunen, hvor borgere har sluttet sig sammen på foreningsbasis omkring fx amatørmusik- orkestre, kunstforeninger, lokalhistoriske foreninger, højskoleforeninger, musikforeninger, teaterforeninger, folkeuniversitet, det historiske selskab og paraplyorganisationer for kulturforeningerne.

Kulturhuse og kulturfaciliteter

Foruden de etablerede institutioner samt foreninger og aktører på kulturområdet findes der i Randers Kommune ligeledes en række huse og faciliteter, som benyttes til forskellige kulturoplevelser og -tilbud for borgerne.

Heraf kan blandt andet nævnes:

- **Underværket:** et handels- og kulturhus i Randers, som byder på forskellige kulturelle og handelsmæssige oplevelser for de besøgende, herunder lejemål primært målrettet aktører med en kulturel profil,
- **Gaia Museum for Outsider Art:** et museum med fokus på kunst og normalitetsbegrebet,
- **Kunstsolen Bifrost:** en kunstskele og dagtilbud for udviklingshæmmede.

Herudover er der aktiviteter i tilknytning til kirker og sognegårde rundt omkring i kommunen, ligesom der i regi af private caféer mv. flere steder tilbydes rammer og faciliteres kulturelle og fællesskabende aktiviteter til borgerne.

Formidling, samskabelse mv. inden for natur, klima og bæredygtighed

Randers Naturcenter er Randers Kommunes tilbud om naturvejledning og naturformidling. Som borger kan man deltage i en lang stribe af arrangementer, ferieaktiviteter, vandreture, foredrag, workshops mv. Hvert år udbydes ca. 75 arrangementer, og der er kontakt med mere end 50.000 gæster.

Naturcenterets aktiviteter afspejler et aktivt udeliv, friluftsliv, naturkendskab og naturforbundethed. Målgruppen dækker bredt - fra kommunens yngste borgere i daginstitutioner og skoler, uddannelsesområdet med studerende, familiegupper, ældreområdet og handicap-specialområdet.

I 2023 indviede Randers Kommune No. 17 – Huset for bæredygtig handling, placeret i Randers midtby. Huset er et tværorganisatorisk tre-årigt pilotprojekt i form af et samskabelseshus, som har til formål at skabe ny viden, nye færdigheder og fællesskaber med fokus på bæredygtighed og handling gennem bæredygtighedsfremmende initiativer for og med borgere, uddannelsesinstitutioner og virksomheder. No. 17 faciliterer og lægger lokale til et bredt udsnit af arrangementer, workshops og udstillinger med fokus på bæredygtighed.

Udvikling og aktiviteter inden for kultur- og oplevelsesområdet

Kulturlivet i Randers Kommune har bevæget sig meget gennem de seneste 10 år. I 2015 var kommunalreformen for længst gennemført, men i Randers Kommune har det fremhævet forskellen mellem land og by. De store kulturinstitutioner er placeret i Randers by, og de har skullet fokusere på at betjene et geografisk langt større oplandsområde. Randers Egnsteater, nu Randers Teater, har på den baggrund udviklet decentrale produktioner til lokale forsamlingshuse og har derved sikret en brobygning og et medejerskab til teatret. Denne linje er fulgt op af lignende lokale kulturtilbud, herunder afholdelse af fx koncerter og museumsbesøg i kirker og forsamlingshuse mv.

Af øvrige udviklingstiltag på Randers Kommunes kultur- og oplevelsesområde kan blandt andet fremhæves den førnævnte teater- og musikgaranti til børn samt følgende tiltag:

- **Talentværket:** et udviklingsprojekt på tværs af kulturinstitutioner og ungdomsuddannelser i Randers Kommune, som har givet lokale talenter inden for musik, teater og kunst en platform til udvikling af deres kunstneriske talent. Projektet blev afsluttet med udgangen af 2024. Outputet herfra har været et fælles ungemiljø med kunst og kultur som omdrejningspunkt.
- **Ungekulturhus:** etablering af et ungekulturhus i lokaler hos spillestedet Von Hatten, drevet af RUK (Randers Unge Kultur - en forening, som skaber kulturelle oplevelser og aktiviteter for kommunens unge).
- **Kulturkammerater – den gode modtagelse:** et fællesskabende kulturtilbud (2-årigt projekt) målrettet nye tilflyttere som led i Randers Kommunes bosætningsindsats, og som har til formål at skabe fællesskabsorienterede kulturoplevelser, der sikrer en god start på livet i Randers Kommune og understøtter nye sociale relationer og fællesskaber.

CIVILSAMFUND OG FORENINGSLIV

Civilsamfundet er den del af samfundet, som ligger uden for staten, markedet og den private sfære, hvor borgere i by og på land organiserer sig frivilligt for at fremme fælles interesser, værdier og formål. Civilsamfundet er kendetegnet ved frivillighed, uafhængighed og fælles handling, og det udgør en vigtig bro mellem individet og det offentlige system.

Civilsamfundet er fritidens arena, hvor tiden er den mest værdifulde ressource i borgernes liv. For langt de fleste mennesker er fritiden det, der skaber balance og glæde i livet – den tid, hvor vi kan prioritere os selv, vores interesser og vores nærmeste.

Samlet set vurderes Randers Kommune at have et stærkt og aktivt civilsamfund og foreningsliv med mange ressourcer, som samtidigt rummer et potentiale for yderligere samarbejder med kommunen. For at kunne indfri dette potentiale er det dog en forudsætning, at kommunen formår at oversætte de komplekse udfordringer, som civilsamfundet skal bidrage til at løse, så de bliver konkrete, nødvendige og nærværende for de frivillige og foreningerne.

Centrale aktører i civilsamfundet i Randers Kommune

Civilsamfundet i Randers Kommune varetages af en lang række forskellige aktører, hvoraf nogle rækker ud til brede målgrupper, mens andre har fokus på aktiviteter og indsatser målrettet snævrere målgrupper i befolkningen.

Centralt i Randers Kommunes civilsamfund står et stort *korps af frivillige kræfter* på en række forskellige områder. I den forbindelse kan nævnes Frivilligværket, der er et lokalt frivilligcenter. Frivilligværket støtter, udvikler og synliggør det frivillige engagement i Randers og omegn og tilby-

der gratis rådgivning og sparring om alle aspekter af frivillighed. Også kommunens *aftenskoler* og *spejderforeninger* spiller en vigtig rolle i civilsamfundet.

I den sammenhæng er det ligeledes relevant at nævne den centrale rolle, som civilsamfundet spiller i løsningen af samfundsmæssige opgaver og velfærdsproblemer på socialområdet og sundhedsområdet.

På socialområdet kan fremhæves fire kraftcentre; *Autismecenter Randers*, *Aktivitetsscenter Randers*, *Hjernecenter Randers* og *Huset Tværs*, som danner ramme om et tæt samarbejde mellem kommunen, *social foreninger* og frivillige.

Sundhedsområdet i Randers Kommune er endvidere præget af et stærkt samarbejde mellem kommunens Rehabiliteringsenhed, Sundhedshøjskolen og forskellige *patientforeninger* så som Kræftens Bekæmpelse, Diabetesforeningen og Hjertereforeningen, mens det kommunale *Team Frivillighed* på omsorgsområdet har fokus på at styrke, udvikle, fastholde og rekruttere frivillige specifikt til omsorgsområdet.

Idrættens rolle

På idræts- og fritidsområdet huser Randers Kommune en lang række *idrætsforeninger*, som engagerer mange frivillige og aktivt deltager i løsningen af vigtige samfundsopgaver. Den største af disse – Randers Gymnastiske Forening (RgF) – har mere end 4.600 medlemmer, og er dermed en af landets største idrætsforeninger. RgF og basketballklubben Randers Cimbria er i en fælles klynge udpeget som spydspidsforeninger af Dansk Idrætsforbund i regi af programmet Fremtidens Idræt for Børn og Unge.

Den professionelle fodboldklub Randers FC indgår ligeledes aktivt i udvikling og implementering af sociale og samfundsnyttige CSR-projekter i samarbejde med blandt andre Randers Kommune, erhvervslivet og de lokale foreninger.

Som et særligt lokalt initiativ inden for breddeidrætten kan Fodboldlinjen Randers fremhæves. Der er tale om Nordens største bredde-fodboldlinje for kommunens folkeskoleelever fra 4.-9. klasse, som i 2019 blev hædret med Danskernes Idrætspris.

Det stærke idræts- og foreningsliv er et aktiv for kommunen og vil fremadrettet også være meget væsentligt i forhold til løsningen af kommunens udfordringer – både i arbejdet med børn og unge med udfordringer, men også i forhold til kommunens arbejde med bosætning og tiltrækning af flere ressourcestærke tilflyttere.

Frivillighed

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd VIVE udgav i marts 2025 en analyse af udviklingen i danskernes frivillige arbejde – ”Frivillighedsundersøgelse 2024”. Analysen afdækkede blandt andet andelen af den voksne befolkning (16 år og ældre), der fra 2018 til 2023 inden for en periode på tre måneder forud for besvarelsen har udført frivilligt arbejde på forskellige områder inden for fritidslivet. I tabellen nedenfor er opsummeret resultaterne for Randers Kommune samt for de tre sammenligningskommuner Horsens, Vejle og Silkeborg Kommune og landsgennemsnittet.

Tabel 16. Andel af respondenterne i pct., som inden for en periode på tre måneder forud for besvarelsen har udført frivilligt arbejde

	Randers Kommune	Horsens Kommune	Vejle Kommune	Silkeborg Kommune	Lands- gennemsnit
Idræt	8,9	10,7	10,1	9,4	10,1
Fritid og hobby	7,2	7,4	7,7	9,6	7,9
Sociale områder	2,5	2,8	3,9	3,0	2,7
Skole og daginstitution	2,9	2,9	3,5	3,4	3,6
Kultur	1,8	2,8	5,7	3,4	4,5
Bolig og lokalsamfund	3,9	3,4	3,9	3,6	4,2
Sundhed	2,0	2,0	2,1	1,7	1,9
Fagforening og lign.	1,3	0,9	1,2	0,9	1,3
Politik/miljø/religion	3,5	1,9	4,0	4,1	3,5
Andet	5,7	5,5	6,6	7,3	6,8
Total	30,1	33,0	36,0	33,4	33,7

Kilde: Kommunale forskelle på frivilligt arbejdes udbredelse /Bjarne Ibsen, 2024.

Note: Antal respondenter var hhv. 919 (Randers), 854 (Horsens), 1.103 (Vejle) og 907 (Silkeborg).

Af tabellen ses, at udbredelsen af det frivillige arbejde er lavest blandt respondenterne i Randers Kommune – både sammenlignet med sammenligningskommunerne og i forhold til landsgennemsnittet.

I Randers Kommune har 30,1 pct. af respondenterne udført frivillig arbejde inden for tre måneder forud for besvarelsen, mens tilsvarende gælder for henholdsvis 33,0 pct. i Horsens Kommune, 33,4 pct. i Silkeborg Kommune, 36,0 pct. i Vejle Kommune og 33,7 pct. på landsplan. Helt generelt udføres det frivillige arbejde primært inden for idræts- samt fritids- og hobby-området.

Frivillighed på socialområdet

Sociale fællesskaber bidrager fx til at afhjælpe ensomhed, social eksklusion og psykisk mistrivsel og kan være en vej ud af arbejdsløshed gennem opbygning af netværk, kompetencer og selvværd.

Trods fraværet af et komplet overblik over antallet af frivillige sociale foreninger i Randers Kommune, vidner 2.514 CVR-registrerede frivillige foreninger (pr 31. januar 2025), 160 medlemsforeninger i Randers Kommunes frivilligcenter, 350 sociale tilbud på onlineportalen randers.socialkompas.dk (pr. 31. januar 2025) og 78 ansøgninger i 2025 til den kommunale støttepulje til frivilligt social arbejde (de såkaldte § 18 midler) om et aktivt, rigt og villigt civilsamfund – ikke mindst på det sociale område.

Randers Kommune prioriterer dialog og samarbejde med foreningerne på det sociale område højt og med fokus på at øge mulighederne for at tilbyde den rette hjælp og støtte, og i særlig grad understøtte mulighed for personlig recovery gennem fællesskaber og sociale aktiviteter. Dette gøres både gennem længerevarende veletablerede samarbejder med udvalgte organisationer samt enkeltstående aktiviteter med en række mindre organisationer. Aktuelt er der mere end 200 frivillige, som - i kraft af disse samarbejder - bidrager til den kommunale opgaveløsning.

Som det ses af tabel 16 ovenfor, ligger Randers Kommune dog fortsat lavt sammenlignet med sammenligningskommunerne og landsplan, hvad angår frivilligt arbejde på socialområdet.

Frivillighed på sundheds- og omsorgsområdet

Som nævnt ovenfor er sundhedsområdet i Randers Kommune præget af et stærkt samarbejde med forskellige patientforeninger så som Kræftens Bekæmpelse, Diabetesforeningen og Hjerterforeningen. Ligeledes er der fokus på aktivering af lokale frivillighedsmiljøer, hvor fagpersonale faciliterer/igangsætter eller støtter særlige indsatser og aktiviteter, som drives videre af frivillige.

På omsorgsområdet arbejdes også aktivt med frivillighed - særligt i Team Frivillighed, som er en del af omsorgsområdets trænings- og aktivitetsområde, og som har fokus på at styrke, udvikle, fastholde og rekruttere frivillige til omsorgsområdet. I tabellen nedenfor er opsummeret centrale nøgletal fra en spørgeskemaundersøgelse blandt kommunens frivillige på omsorgsområdet, gennemført i 2023. Resultatet viser et meget positivt billede af opgaven som frivillig på området.

Tabel 17. Centrale nøgletal fra spørgeskemaundersøgelse blandt frivillige på omsorgsområdet, 2023

Tilfredshed 2023
• 98 pct. er tilfredse eller meget tilfredse med at være frivillige på ældreområdet. • 81 pct. oplever, at centerlederen i nogen eller i høj grad anerkender deres indsats. • 92 pct. oplever, at plejepersonalet i nogen grad eller i høj grad tager godt imod dem.
Aktivitetstal fra 2023
• Antal frivillige tilknyttet Team Frivillighed: cirka 500 • Andel af frivillige på 65+ år: 90 pct. • Andel af kvinder: 79 pct. • Antal aktiviteter, der blev formidlet i kommunalt- og foreningsregi: ca. 350 • Antal cykelture med frivillige cykelpiloter: 578 • Antal besøg pr. måned til de kommunale Åbne Aktiviteter: cirka 4.900 • Antal nyoprettede bevægefølellesskaber: 18

Indsatser og samarbejder i civilsamfundet

Der gennemføres løbende indsatser og samarbejder mellem de forskellige aktører i civilsamfundet, som bidrager til at understøtte et stærkt civilsamfund i Randers Kommune.

Projektet Fritid for Alle er tidligere omtalt, men der er også gang i mange andre initiativer. Nedenfor beskrives nogle af de væsentligste, igangværende øvrige indsatser inden for de forskellige områder af civilsamfundet:

- **Bevæg dig for livet:** en indsats, som understøtter øget fysisk aktivitet for borgere i alle aldre i alle områder af kommunen, ligesom indsatsen har fokus på etablering af netværk på tværs af forvaltninger og eksterne parter som fx foreninger, idrætsforbund, Bysekretariatet og netværk i andre kommuner.
- **Get2Sport:** et samarbejde med Danmarks Idrætsforbund med fokus på at sikre et velfungerende idrætsforeningsliv for børn og unge ved at aflaste de frivillige kræfter i udsatte boligområder, primært i Randers Nordby.
- **Udvikling og styrkelse af frivilligheden på fritids- og idrætssområdet:** et udviklingsforløb med fokus på at understøtte foreningerne i at have en frivilligansvarlig/-koordinator mhp. at forebygge problemer med rekruttering af frivillige.
- **UngLederAkademiet – Fremtidens ledere i foreningslivet:** en indsats særligt målrettet unge frivillige i foreningslivet mhp. at styrke unge frivilliges engagement, trivsel og ansvar i foreningslivet og klæde dem på som trænere, instruktører og ledere.

- **Parasport Randers:** en indsats, som har fokus på at sikre, at flere borgere med funktionsnedsættelse og/eller særlige behov har adgang til attraktive og sociale idrætsfaciliteter.
- **Boblberg og Socialkompas Randers:** online platforme, hvor borgere kan finde fællesskaber og tilbud på tværs af kommunen.

Som illustreret ovenfor er engagementet fra frivillige og civilsamfundet betydeligt i Randers Kommune, men niveauet er generelt en smule lavere end hos sammenligningskommunerne. For Randers Kommune ligger der således et potentiale i at mobilisere en højere andel af befolkningen i frivilligt arbejde – specielt den del af befolkningen, som i undersøgelser benævnes 'ikke-frivillige' og samtidigt oplyser, at de er interesserede i frivilligt arbejde, hvis de bliver spurgt.

Blandt kommunens ældre (seniorerne) kan det i den forbindelse være særligt interessant at afsøge mulighederne for at mobilisere flere frivillige kræfter. Mange af kommunens ældre har helbreds-mæssige udfordringer, der afspejler de sundhedsmæssige udfordringer i den resterende del af befolkningen. Der er dog også en stor del af seniorerne, som er aktive og ressourcestærke, og som derfor potentielt – i højere grad end de gør i forvejen - kan motiveres til at indgå i forskellige former for frivilligt arbejde i og omkring deres lokalsamfund.

Landsbyklynger

Igennem en årrække har der været en betydelig befolkningstilvækst i og omkring Randers by, mens særligt den nordlige del af kommunen længst fra Randers by har oplevet en udtynding i befolkningen. I den nyeste befolkningsprognose ser denne tendens ud til at fortsætte de næste mange år. Det efterlader mange mindre bysamfund og landsbyer med færre indbyggere og risiko for lukning af forsamlingshuse, sportsforeninger, lokale købmænd, afvikling af sociale fællesskaber mv.

Civilsamfundet har i den sammenhæng en afgørende rolle i forhold til at fastholde, udvikle og styrke fællesskaber i lokalområderne. Det kan fx ske ved etablering af såkaldte "landsbyklynger", hvor flere landsbyer finder sammen i et fællesskab og udnytter hinandens styrker til at udvikle den enkelte landsby og hele klyngen ved at skabe en fælles identitet, sociale fællesskaber og til at styrke, bevare og prioritere mellem aktivitetsmuligheder og fælles faciliteter.

*Landsbyen Asferg modtog i 2023 Region Midtjyllands **landsbypris**, hvor landsbyens indbyggere har skabt et stærkt organiseret lokalsamfund, der har oplevet vækst gennem flere år. Bl.a. med fokus på sundhed, trivsel og aktiviteter for hele familien samt en professionelt drevet idrætsforening med to ansatte.*

I 2017 blev den første – og indtil videre eneste – landsbyklynge i Randers Kommune etableret - Landsbyklyngen Kronjylland. Landsbyklyngen Kronjylland består af de 13 landsbyer Harridslev, Mellerup, Støvring, Albæk, Østrup, Vestrup, Tjærby, Tvede, Lem, Linde, Lindbjerg, Mejlby og Gimming. I forbindelse med etableringen blev der på baggrund af borgernes ønsker og idéer udarbejdet en udviklingsplan med ni temaer, hvis mål er at skabe en ramme for det fremtidige arbejde i klyngen. Kommunen indgår i forskellige samarbejder og projekter med landsbyklyngen, mens de konkrete processer i klyngesamarbejdet drives af en bestyrelse bestående af repræsentanter fra klyngeområdet.

Aalborg Universitet gennemførte i 2023 en evaluering for perioden 2019-2022 af erfaringerne fra i alt 24 kommunale klyngesamarbejder, herunder Landsbyklyngen Kronjylland. Evalueringen viste blandt andet, at klyngesamarbejder generelt har styrket forholdet mellem kommune og lokalsamfund, og at klyngerne kan understøtte, at man kan arbejde aktivt med større udfordringer i landsbyerne og skabe ejerskab til egen, lokal udvikling. Evalueringen peger dog også på en række udfordringer, herunder at det kan være svært at fastholde momentum, nå ud til den bredere befolkning i lokalområderne og finde frivillige til at engagere sig i landsbyklyngearbejderne.

*Randers Kommune har i maj 2025 udvalgt tre lokalområder til en kampagne, der skal vise områdernes kvaliteter frem for potentielle tilflyttere. Områderne er hhv. **Landsbyklyngen, Værum og Øster Bjerregrav**. Områderne er udvalgt ud fra nærheden til større byer, natur, lokale fællesskaber og mulighed for samarbejde med lokale ildsjæle. Dette kombineret med antallet af byggegrunde og huse til salg.*

Foto: Jakob Lerche

Kapitel 5

OPSUMMERING OG FOKUSOMRÅDER

I dette afsluttende afsnit opsummeres de væsentligste temaer i Hvidbogen – grupperet som henholdsvis kommunens væsentligste udfordringer og de muligheder eller potentialer, som kommunen i særlig grad vurderes at have. Dette leder hen til en afsluttende opsamling med en beskrivelse af de forandringsbehov, som vurderes at være de vigtigste fokusområder i det videre arbejde med Fremtidens Randers.

DE VÆSENTLIGSTE UDFORDRINGER

Hen over de seneste 15-20 år er udviklingen i Randers Kommune på en række parametre sakket bagud i forhold til både landsplan og de kommuner, vi gerne vil sammenligne os med. Den økonomiske vækst i Danmark igennem de seneste år har yderligere blotlagt nogle grundlæggende, strukturelle udfordringer i kommunen.

På baggrund af gennemgangen i afsnittene ovenfor kan de væsentligste udfordringer sammenfattes således:

- **For høje udgifter til indkomstoverførsler:** Randers Kommunes altoverskyggende udfordring er den høje andel af borgere på overførselsindkomst – herunder at kommunens andel af udgifterne på landsplan har været støt stigende hen over de seneste 10-15 år. Denne udvikling er uholdbar og skal vendes. Når beskæftigelsesministeriet ud fra rammevilkår opgør den forventede andel af borgere på indkomstoverførsel, så ligger Randers Kommune som nr. 97 ud af landets 98 kommuner. Og kommunens placering er den samme, når der ses på den faktiske andel af borgere på indkomstoverførsel.
- **Beskæftigelsesfrekvensen er for lav:** Den væsentligste årsag til kommunens høje andel af borgere på indkomstoverførsel er udviklingen i beskæftigelsesfrekvensen – det vil sige andelen af beskæftigede i forhold til det samlede antal borgere i den erhvervsaktive alder. Tilbage i 2008 lå Randers Kommunes beskæftigelsesfrekvens over landsgennemsnittet (opgjort som andel af de 16-64-årige). I de efterfølgende år faldt beskæftigelsesfrekvensen i kommunen og har siden 2009 ligget konsekvent under landsgennemsnittet. Det er særligt de mellemste aldersgrupper (25-54 år), hvor udviklingen i beskæftigelsesfrekvensen i Randers Kommune ikke har kunnet følge med udviklingen på landsplan og de tre sammenligningskommuner.
- **For få private arbejdspladser:** Igennem en periode fra starten af 00'erne og frem er der sket en udvikling, hvor en række store virksomheder har flyttet deres produktion fra Randers. Erhvervsstrukturen er i den forbindelse blevet ændret i kommunen, så den nu i højere grad er præget af små og mellemstore virksomheder, men det er ikke lykkedes at komme tilbage på det samme antal virksomheder som i 2008. Det ses også i udviklingen i antal beskæftigede i den private sektor, hvor Randers Kommune ikke har kunnet følge udviklingen på landsplan eller i de tre sammenligningskommuner. En af forklaringerne på dette kan være det begrænsede omfang af store private virksomheder, som alt andet lige betyder, at der savnes nogle 'lokale motorer', der for alvor kan gøre en forskel i forhold til skabelsen af flere jobåbninger og dermed også en øget beskæftigelsesfrekvens.

- **Høj tilflytning af borgere på indkomstoverførsel:** Randers Kommune har i en længere årrække haft en betydelig nettotilflytning af borgere på overførselsindkomst og sårbare borgere i øvrigt. Den væsentligste årsag til nettotilflytningen vurderes at være en alt for stor mængde af ældre og utidssvarende boliger med et meget lavt huslejeniveau – særligt blandt de private udlejningsejendomme i Randers by.
- **Randers midtby:** Randers har en helt særlig udfordring, som andre større danske byer ikke oplever. Randers C er således det tredje-fattigste postnummer i landet. Af de ti fattigste postnumre i Danmark er 8900 Randers C det eneste centrum-postnummer, da de øvrige områder enten er forstæder eller postnumre i landdistrikterne. Dette tydeliggør, at beboersammensætningen i Randers midtby adskiller sig relativt markant fra andre større byers midtby.
- **Behov for klimasikring og bedre infrastruktur:** Randers Kommune er af EU udpeget som en oversvømmelsestruet risikokommune. Den største trussel for store oversvømmelser i kommunen findes, hvor Gudenåen møder Randers Fjord – det vil sige i Randers midtby. De væsentligste elementer til beskyttelse af Randers midtby er etableringen af "Klimabåndet", og som en integreret del af dette opførelsen af Klimabroen. En bro der samtidigt adresserer kommunens største udfordring for mobiliteten - "den blå barriere for nord-sydgående trafik".
- **For mange udsatte børn:** Sundhedsplejen har kategoriseret omkring 20 pct. af småbørnsfamilierne i den højeste risikogruppe. Til sammenligning vil en gennemsnitlig kommune have ca. 16 pct. af familier i den højeste risikogruppe. Internt i kommunen er der endvidere en skævhed, idet den største andel af familierne i den højeste risikogruppe er bosiddende i henholdsvis Randers by og den nord/nordøstlige del af kommunen.
- **For mange udsatte unge:** I Randers Kommune er der omkring 1.000 unge i alderen 16-29 år, der er uden uddannelse eller job, som er i kontakt med jobcentret eller Ungdommens Uddannelsesvejledning. Omkring 2/3 af dem betegnes som 'længere væk' fra både arbejdsmarkedet og uddannelse.
- **Sundhed – levetid:** Kommunens høje andel af sårbare borgere - på tværs af alle aldersgrupper – ses tydeligt i sundhedsdata. Mest tydeligt i middellevetiden. Borgerne i Randers Kommune lever således gennemsnitligt markant kortere end på landsplan og i forhold til sammenligningskommunerne. For mænd er middellevetiden i Randers Kommune næsten et år mindre end i Horsens og hele to år mindre end i Silkeborg.
- **En negativ spiral:** Summen af udfordringer kan aflæses direkte i kommunens udgifter til indkomstoverførsler. Disse udgifter fragår de midler, som kommunen kan bruge på serviceområderne – dagtilbud, skole, ældre mv. – og en for høj andel af borgere på indkomstoverførsel slår også igennem i forhold til en række afledte udfordringer, der påvirker udgiftsniveauet på blandt andet social-, sundheds- og specialundervisningsområdet. Med andre ord hænger tingene sammen i en negativ spiral, som der er brug for at vende på hovedet, så udviklingen i stedet kan blive positivt selvforstærkende.

MULIGHEDER OG POTENTIALER

På baggrund af gennemgangen i de foregående afsnit kan Randers Kommunes muligheder og potentialer i det videre arbejde med Fremtidens Randers sammenfattes således:

- **Beliggenhed og infrastruktur:** En af Randers Kommunes største styrker ligger i den centrale geografiske placering – lige op ad en stærk nord-sydgående transportkorridor med jernbanen og E45, og midt imellem de to store universitetsbyer Aarhus og Aalborg. Den sydlige del af kommunen er - i forhold til bosætning og pendling ind til de mange arbejdspladser i det nordlige Aarhus - særligt attraktiv.
- **Natur:** Kommunens attraktive og varierede natur med en række unikke naturområder og karaktertræk er et stort aktiv. Det gælder Gudenåen, Randers Fjord og de mange bynære grønne områder i Randers by, men ikke mindst også i og omkring de forskellige landsbysamfund. De positive og unikke karaktertræk ved kommunen bør kunne bidrage til at tiltrække flere ressourcer til kommunen og kan også danne afsæt for en forstærket indsats for at styrke turismen og turismeerhvervet i Randers Kommune.
- **Civilsamfund:** Randers Kommune har på mange områder et stærkt civilsamfund – herunder foreningsliv. For Randers Kommune ligger der dog fortsat et potentiale i at mobilisere en højere andel af befolkningen i frivilligt arbejde – herunder blandt seniorerne. For at kunne indfri dette potentiale er det dog vigtigt, at kommunen kan skabe de rette rammer for de frivillige ift. den nødvendige fleksibilitet og tilpasning af opgaveløsning og samarbejdsformer. Det er også meget vigtigt, at kommunen er i stand til at oversætte de komplekse udfordringer, som civilsamfundet skal bidrage til at løse, så de bliver konkrete, nødvendige og nærværende for de frivillige og foreningerne.
- **Stærke kulturinstitutioner:** Randers Kommune kan med det stærke felt af kulturinstitutioner have et potentiale i forhold til at inddrage kulturområdet yderligere i arbejdet med indsatser målrettet sårbare borgere og sundhedsfremme i øvrigt.
- **Stærke lokalsamfund:** Randers Kommune er præget af mange stærke lokalsamfund og landsbyer. I lighed med tendensen andre steder i landet koncentrerer befolkningen dog i stigende grad i og omkring de større byer. Det har også gjort sig gældende i Randers Kommune, og det forventes at fortsætte de kommende år. Udviklingen stiller store krav til lokalsamfundene i landdistrikterne og kommunens muligheder for at understøtte disse. Spørgsmålet går grundlæggende på, hvordan der skabes levedygtige lokalsamfund, som er attraktive i forhold til bosætning og også gerne skaber beskæftigelse og genererer økonomisk vækst. Der kan i den forbindelse ligge nogle svar i kommunens erfaringer fra blandt andet arbejdet med landsbyklynger.
- **Bosætning:** Prisniveauet på ejerboligmarkedet i Randers Kommune er meget attraktivt set i forhold til de øvrige omegnskommuner til Aarhus – herunder de tre sammenligningskommuner Silkeborg, Horsens og Vejle. Set i lyset af ovennævnte styrker har Randers Kommune i det perspektiv alle forudsætninger for at være en særdeles attraktiv bosætningskommune og bør kunne tiltrække flere ressourcer til kommunen – ikke bare tilflyttere med gode indtægter, men også tilflyttere, der har overskud til at engagere sig og gøre noget for deres lokalsamfund. I tilknytning til kommunens bosætningsstrategi kan en dybere viden om kommunens omdømme i den forbindelse være relevant, ligesom der kan være et potentiale i at arbejde med kendskabet til kommunens styrker i omverdenen – herunder også et styrket fokus på bosætningstendenser og de typer af boliger, som forskellige målgrupper efterspørger både internt i kommunen og blandt potentielle tilflyttere.

- **Erhvervsstruktur:** Den ændrede erhvervsstruktur hen over de seneste 15-20 år giver kommunen en styrke i forhold til erhvervsmæssig agilitet og måske også mindre usikkerhed i forhold til konjunkturudsving. For Randers Kommune kan der dog være et potentiale i en endnu mere fokuseret indsats i forhold til tiltrækning af nye større virksomheder – herunder de typer af erhverv, som kommunen i særlig grad ønsker at tiltrække i forhold til klyngesynergier, jobtyper, sammenhænge med planlagte infrastrukturinvesteringer mv.
- **Et muligt fokus på turisme:** En forbedret beskæftigelsesfrekvens kræver arbejdspladser, som matcher de arbejdssøgendes kompetencer. Der kan i den forbindelse ligge et uforløst potentiale i turismeerhvervet. Det kommende arbejde i forlængelse af Grøn Trepark kan herunder væsentligt forbedre Randers Kommunes muligheder for en oplevelsesturisme med fokus på natur. På landsplan fylder turismen omkring 6 pct. af BNP og indeholder mange ufaglærte jobs, som kunne være attraktive for en stor del af de ledige i Randers Kommune. En opgørelse fra 2022 viser, at turismeerhvervet kun udgjorde 1,4 pct. af den samlede beskæftigelse i Randers Kommune.
- **Byudvikling:** Kommunens arbejde med byudvikling – herunder særligt byudviklingsprojektet Flodbyen Randers – har en afgørende rolle i forhold til at skabe et øget udbud af lejeboliger i høj standard og med en højere husleje, som kan tiltrække nye ressourcestærke borgere til Randers – og potentielt kan løfte den samlede boligmasse i Randers by fra toppen og bidrage til mere liv i midtbyen.
- **Erfaringer fra arbejdet med boligsociale helhedsplaner:** Randers Kommune har igennem flere år arbejdet med en Boligsocial helhedsplan i tæt samarbejde med boligforeningerne. De tilknyttede indsatser vurderes at have haft en positiv effekt. Erfaringerne herfra bør anvendes på et fortsat styrket fokus på at hjælpe borgerne i boligområderne med målrettede sociale indsatser og på et løft af de udfordrede bydele og boligområder med fysiske tiltag i sammenhæng med den øvrige by.
- **Børn og unge – fritidsaktiviteter:** I arbejdet med børn og unge, som ikke deltager i foreningslivet, har kommunen en række positive erfaringer, der er mulighed for at anvende aktivt i det videre arbejde med Fremtidens Randers - blandt andet fra indsatsen Fritid for Alle. Tilsvarende viser tallene for andel af unge, som har et fritidsjob, at Randers Kommune ligger over landsgennemsnittet. I arbejdet med børn og unge med udfordringer kan et styrket samarbejde med erhvervslivet om fritidsjob dog fortsat have et betydeligt potentiale. Unge, som har haft et fritidsjob, har lavere risiko for at ende uden for job og uddannelse, og Trivselskommissionens nylige rapport indeholder også en anbefaling om, at flere unge skal have et fritidsjob.
- **Udsatte unge – 'Ungeløftet':** I bestræbelserne på at hjælpe gruppe af udsatte unge ligger der nogle muligheder for Randers Kommune i den landspolitiske aftale om Ungeløftet. Med indsatserne i regi af Ungeløftet skal der skabes konkrete jobåbninger, så flere unge får erfaring med at bidrage på en arbejdsplads, have kollegaer og tjene egne penge – herunder også unge med psykiske udfordringer.

VIGTIGE FOKUSOMRÅDER

Med afsæt i Hvidbogens gennemgang af eksisterende data og viden kan der afslutningsvist peges på nedenstående fokusområder, der vurderes afgørende at forandre i 'Fremtidens Randers', så langt flere borgere i Randers Kommune får bedre muligheder for at få et godt liv.

Fokusområde: Kommunen skal levere på et højere niveau

Randers Kommunes situation er i udgangspunktet alvorlig. Der er ikke i data tegn på, at de strukturelle udfordringer løser sig selv. De nødvendige forandringer kræver således aktive handlinger – og vil også kræve, at kommunen skal præstere langt 'over niveau'.

Når kommunen skal præstere 'over niveau', så betyder det, at vi skal være bedre, og vi ikke blot skal lykkes som forventet ud fra vores rammevilkår – der er brug for langt mere.

Det indebærer også en samlet tilgang til beskæftigelses-, uddannelses-, sundheds- og socialpolitik, der for alvor kan bidrage til at ændre på tingenes tilstand.

Som beskrevet i forordet betyder det også, at rækken af reformer, der ruller hen over landet, giver en række muligheder, som skal udnyttes. Reformerne stiller dog også krav til, hvordan vi som kommune indretter os, og kræver også arbejde med kultur og kompetencer hos kommunens medarbejdere.

Fokusområde: Styrket samarbejde om udsatte borgere

Der er brug for et styrket samarbejde omkring udsatte borgere – herunder samarbejde mellem erhvervslivet og kommunen om skabelsen af flere småjobs, hvor udsatte kan få foden indenfor på arbejdsmarkedet.

Når ambitionen om at flere borgere skal have muligheder for at få et godt liv, skal realiseres, bør det helt overordnede og absolut vigtigste mål for kommunen være, at andelen af borgere på overførselsindkomst skal nedbringes væsentligt set i forhold til landets øvrige kommuner.

Der er i den forbindelse behov for et endnu større fokus på grupperne i den erhvervsaktive alder, som på grund af blandt andet sundhedsmæssige udfordringer og/eller manglende kompetencer er i risiko for at ende uden for arbejdsmarkedet. I den forbindelse er der bl.a. et potentiale for et langt stærkere og tættere samarbejde mellem sundheds- og beskæftigelsesområdet internt i kommunen.

I forhold til borgere, som i dag står uden for arbejdsmarkedet, så handler det både om, at der skal skabes flere arbejdspladser, som matcher deres kompetencer, og at der skabes gode muligheder for at opkvalificere de ledige, så de matcher virksomhedernes behov.

Det bliver i den forbindelse overordentligt vigtigt, at Randers Kommune udnytter mulighederne i den nye beskæftigelsesreform i forhold til en meget mere virksomhedsrettet beskæftigelsesindsats og et langt større fokus på at få borgerne i beskæftigelse (i ordinære timer).

For gruppen af ledige, som er længst væk fra arbejdsmarkedet, kræver det en betydelig mængde småjobs, som der er brug for at skabe i et tæt samarbejde med erhvervslivet – et samarbejde, der også kan bruges til fælles tiltag rettet imod den store gruppe af udsatte unge i kommunen.

Fokusområde: Erhvervsudvikling - flere private arbejdspladser

En forbedret beskæftigelsesfrekvens er en af de helt afgørende udfordringer, som skal løses i Randers Kommune hen over de kommende år. Flere skal i arbejde, og det forudsætter flere arbejdspladser – og i særlig grad en forbedret vækst i antallet af private arbejdspladser.

Der er brug for, at virksomhederne i Randers Kommune i højere grad vækster og skaber flere arbejdspladser. Kommunen kan bidrage hertil ved at skabe nogle mere erhvervsvenlige lokale rammevilkår og levere en virksomhedsservice, der er meget mere indrettet på virksomhedernes behov. Der er herunder brug for, at kommunen kigger indad og arbejder aktivt med at ændre tilgangen til opgaveløsningen på området.

Herudover skal kommunen være bedre til at tiltrække nye større virksomheder. I den forbindelse skal kommunen som lokation kunne differentiere sig positivt i forhold til virksomhedernes behov.

Et meget tæt samarbejde mellem kommunen, erhvervslivet, fagbevægelsen og de lokale uddannelsesinstitutioner vurderes her som en væsentlig faktor, der kan bidrage til at forbedre forudsætningerne for en højere vækst i antallet af private arbejdspladser i kommunen.

Fokusområde: Boliger i bedre kvalitet

Den store mængde af boliger i for dårlig kvalitet vurderes som en afgørende udfordring, der skal løses. Bedre boliger – særligt i Randers C - kan bidrage til en mere balanceret befolkningssammensætning og vil samtidigt også kunne nedbringe den for høje andel af ressourcetsvage tilflyttere til kommunen.

En væsentlig forklaring på udviklingen i kommunens udgifter til indkomstoverførsler er den relativt høje nettotilflytning af borgere på overførselsindkomst fra andre kommuner. Der bør på den baggrund overvejes tiltag, som kan nedbringe omfanget af denne tilflytning. Det vurderes i den forbindelse, at kvaliteten i kommunens boligmasse – særligt i ældre privat udlejning med tilhørende meget lav husleje – er den væsentligste årsag til nettotilflytningen.

Der bør derfor iværksættes initiativer, som på sigt kan skabe en boligstandard med et dertilhørende huslejeniveau, der er på niveau med de øvrige omegnskommuner til Aarhus.

Indsatser målrettet den for høje andel af billige boliger i for ringe kvalitet bør ske på en måde, som er balanceret, da der fortsat skal være plads til alle typer af borgere og husstandsindkomster på boligmarkedet i kommunen. Boligforeningerne og udbuddet af almene udlejningsboliger skal i den forbindelse også tænkes ind i den fremadrettede udvikling.

Randers midtby bør i tilknytning hertil være et helt særligt indsatsområde. Både i forhold til boliger, men også fordi bymidten er en signatur for, hvordan kommunen har det. En levende og attraktiv bymidte er en ikke ubetydelig parameter, når der skal tiltrækkes ressourcestærke tilflyttere til kommunen.

Fokusområde: Udsatte børn og unge

Alt for mange børn og unge i Randers Kommune er udsatte og i risiko for at få et liv uden arbejde og på kanten af samfundet. Det vurderes af afgørende betydning, at antallet af udsatte unge (uden arbejde eller uddannelse) nedbringes betydeligt.

Indsatsen for at hjælpe gruppen af allerede udsatte unge bør gå hånd-i-hånd med et mere langsigtet og forebyggende fokus på udsatte småbørn og skolebørn.

Fra forskningen vides det, at tidlige indsatser giver et større potentiale for positive forandringer, og at det er den tidlige forebyggelse, som har den største effekt. Dette er særligt relevant og vigtigt, når der ses på småbørnsområdet og de tiltag og indsatser, der bør sættes i værk for at sikre børnene en tryk og stabil opvækst med potentiale for et godt liv.

Det gælder fra fødslen og alderen, hvor børn i risikogruppen går i dagtilbud, ligesom fokus bør videreføres i skolealderen.

Randers Kommunes folkeskoler har i dag en løfteevne som forventet, bortset fra en enkelt skole som præsterer under det forventede niveau. Det vil sige, at folkeskoleeleverne fagligt præsterer nogenlunde på niveau med det forventede, når der korrigeres for socioøkonomiske baggrundsvariable. Hvis ambitionerne i Fremtidens Randers skal realiseres, vurderes der brug for, at kommunens skoler i væsentlig grad forbedrer deres løfteevne.

Ved en styrket indsats for udsatte børn kan en af de primære fødekæder til overførselsindkomst på sigt væsentligt nedbringes.

Fokusområde: Mobilisering af civilsamfundet

De udfordringer, som er afgørende at løse – både på kort og længere sigt – kan Randers Kommune ikke løse alene. Der er brug for en højere grad af mobilisering af civilsamfundet. Flere skal være frivillige og tage et medansvar for deres lokalsamfund.

Hvis Randers Kommune skal lykkes med ambitionerne i Fremtidens Randers, vurderes der brug for, at civilsamfundet i endnu højere grad mobiliseres – herunder at borgere, der i dag ikke er frivillige, søges motiveret til at bidrage med det, de nu kan til gavn for deres lokalsamfund.

Der vurderes at være et stort uudnyttet potentiale på dette område, og dette kan med fordel gøres til et strategisk indsatsområde i kommunens videre arbejde.

Brobygning og samarbejde på tværs – både på socialområdet, idræts- og fritidsområdet mv. – bør i den forbindelse i endnu højere grad løses på tværs af forvaltningsområder og i et tæt samarbejde med civilsamfundet - herunder foreningslivet og idrætsorganisationerne.

Fokusområde: Tværgående samarbejde og en fælles plan

Den nok vigtigste forudsætning for at lykkes med de nødvendige forandringer er, at vi - både internt i kommunen og i forhold til samarbejdspartnere - kan samles om en strategisk plan med fælles mål.

De udfordringer, som Randers Kommune står overfor, er betydelige. Hvis vi skal realisere ambitionerne om varige og væsentlige forandringer af kommunens socioøkonomiske forhold, vil det kræve en meget høj grad af samarbejde og koordinerede indsatser på tværs – både internt i kommunen og mellem kommunen og eksterne samarbejdspartnere.

Vigtigst af alt stiller det dog krav om, at kommunens vigtigste aktører kan stå sammen og finde løsninger i en fælles strategisk plan. En plan, der samtidigt bør indeholde konkrete målsætninger om forandringer og løbende opfølgning.

Med denne Hvidbog er der skabt et fundament for, at en sådan plan kan udarbejdes som led i den næste fase af arbejdet med Fremtidens Randers.